กันคนโกง

ในงานฌาปนกิจ

นายภักดี พ่วงสุวรรณ ธ.บ.

20 พฤษภาคม 2518

อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

นายภักดี พ่วงสุวรรณ ธ.บ.

ณ เมรุวัดธาตุทอง

กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๑๘

นายภักดี พ่วงสุวรรณ ธ.บ.

ชาตะ ๒๓ มกราคม ๒๔๕๖

มรณะ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘

อายุ ๖๒ ปี ๑๐ วัน

ประวัติของคุณพ่อ คุณย่า (นางเฟี้ยม พ่วงสุวรรณ) เล่าให้ฟังว่า พ่อเกิดเมื่อวันพุธที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๖ เป็นบุตรนายหลุย เกตุทัตเกิดที่สวนเจ้าเชษฐ (ปัจจุบันเป็นกรมการรักษาดินแดน) เมื่ออายุได้ ๑ ขวบ บิดาถึงแก่กรรม ได้รับการอุปการเลี้ยงดูจากคุณปู่เพิก พ่วงสุวรรณ พ่อมีน้องๆ หลายคน เท่าที่ยังมีชีวิตอยู่

๑. คุณมั้น พ่วงสุวรรณ

๒. คุณผ่อง พ่วงสุวรรณ

๓. คุณทิพา ปัญจนนท์

๔. คุณอำไพ ไกรศรทองศรี

๕. คุณวิสูตร พ่วงสุวรรณ

๖. คุณสมพงษ์ พ่วงสุวรรณ

๗. น.ส. กนกพรรณ พ่วงสุวรรณ

สำหรับการศึกษา เริ่มที่โรงเรียนวัดราชบพิธ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อสำเร็จการศึกษาเข้ารับราชการที่กรมไปรษณีย์โทรเลขอยู่ระยะเวลาหนึ่งแล้วลาออกมาประกอบอาชีพทนายความ ได้ตั้งสำนักงานทนายความชื่อ "อรรถคดี" อยู่ที่ถนนตะนาว กรุงเทพ ฯ และประกอบอาชีพทนายความจนวาระสุดท้ายของชีวิต

พ่อมีอุปนิสัยสุภาพเรียบร้อยและกตัญญูกตเวทีเป็นที่สุด มีความอดทนขยันหมั่นเพียร เคยได้รับรางวัลเหรียญทองจากโรงเรียนสวนกุหลาบ ฯ เมื่อวัยหนุ่มเข้าร่วมขบวนการเสรีไทย ได้เป็นเลขานุการหัวหน้าเสรีไทยในประเทศ เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะในเขตพระนครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครกรุงเทพ ฯ ๔ สมัย เคยทำการแทนนายกเทศมนตรีเทศบาลนครกรุงเทพ และสุดท้ายได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้า ฯ ให้เป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ พ่อมีพรสวรรค์ในทางว่าความปรากฏชื่อเสียงอยู่ในวงการศาลปัจจุบัน

พ่อมีบุตรทั้งหมดรวม ๖ คน

๑. นายปรีชา พ่วงสุวรรณ น.บ. รับราชการตำแหน่งนิติกรโท กองนิติการ กรมศุลกากร (บุตรคุณละออ พ่วงสุวรรณ)

๒. นายไพโรจน์ พ่วงสุวรรณ กำลังศึกษาอยู่คณะรัฐศาสตร์ ปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๓. นายไพรัช พ่วงสุวรรณ สำเร็จ ม.ศ. ๕ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

๔. ด.ญ. ปรมาภรณ์ พ่วงสุวรรณ กำลังเรียนชั้น ม.ศ. ๓ โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนแวนต์

(๒–๔ บุตรคุณละเมียด บุนนาค)

๕. ด.ช. ฉัตรชัย พ่วงสุวรรณ กำลังเรียนชั้น ป. ๔

๖. ด.ช. นพปฎล พ่วงสุวรรณ กำลังเรียนชั้น ป. ๑ โรงเรียนวิริยาลัย

(๕–๖ บุตรคุณบังอร วงศ์ศิริ)

พ่อเคยเข้าโรงพยาบาลเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ เนื่องจากเส้นโลหิตในสมองอุดตัน ได้รับการรักษาหายและนายแพทย์สั่งให้พักผ่อนแต่พ่อยังคงทำงานต่อมาเหมือนปกติ จนวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ เมื่อกลับจากธุรกิจที่จังหวัดกาญจนบุรีมีอาการเหนื่อยหอบและไอ นายแพทย์สมพล เอครพานิช เพื่อนผมได้มาดูอาการแล้วสั่งให้ส่งโรงพยาบาลด่วน แพทย์ทำการตรวจหัวใจแล้วพบว่ามีกล้ามเนื้อหัวใจบางส่วนตาย ได้นำพ่อเข้ารับการรักษาในห้องฉุกเฉิน (ชั้น ๒ ตึกอายุรศาสตร์ ร.พ. จุฬาฯ) ขณะนั้นพ่อยังคงมีสติสัมปชัญญะดี ญาติเข้าเยี่ยมพูดคุยได้ วันที่ ๒ อาการดีขึ้นไม่เหนื่อยหอบดูเหมือนหาย แต่แล้วในเวลา ๕ นาฬิกาของวันจันทร์ที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ พ่อก็ได้จากไปอย่างไม่คาดฝัน

โดยที่พ่อเป็นนักกฎหมาย ผมเห็นควรพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับความรู้ทางกฎหมายเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่อาจจะเป็นประโยชน์สำหรับชาวบ้าน เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจพ่อ ผมขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของแพทย์หญิงทวีศรี มานะทัต ภรรยาของคุณมานิต มานะทัต ท่านผู้พิพากษาผู้ประพันธ์ ซึ่งถึงแก่กรรมไปแล้วสำหรับการพิมพ์

หนังสือนี้ และขอขอบพระคุณท่านผู้มีเกียรติและญาติมิตรทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือในการบำเพ็ญกุศลและสวดพระอภิธรรมแด่พ่อ และทุกท่านที่กรุณาสละเวลามาให้เกียรติในงานฌาปนกิจพ่อในโอกาสนี้เป็นอย่างยิ่ง ขออุทิศบุญกุศลที่ได้ประกอบแล้วนี้ทั้งหมดจงส่งผลดลบันดาลให้ดวงวิญญาณพ่อจงประสบสุขในสัมปรายภพเทอญ.

ปรีชา พ่วงสุวรรณ

๒๐ พฤษภาคม ๒๕๑๘

คำไว้อาลัย

ของ

นายกสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย

ข้าพเจ้าได้รับข่าวการถึงแก่กรรมของคุณภักดี พ่วง-สุวรรณ ด้วยความเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่ง ในฐานะที่ได้มีความสนิทสนมและคุ้นเคยกับคุณภักดี พ่วงสุวรรณ มาเป็นเวลานานปี ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่า ในทางสังคมนักกฎหมายนั้นถือได้ว่า ได้ขาดนักกฎหมายคนสำคัญผู้หนึ่งซึ่งได้มีอุดม-การณ์ในการรักษาไว้ซึ่งความถูกต้องและความยุติธรรมด้วยดีเสมอมา และสิ่งที่ข้าพเจ้าไม่อาจลืมได้ ก็คือตลอดชีวิตของท่านผู้นี้มีแต่ความเสมอต้นเสมอปลายกับนักกฎหมาย ทุกระดับและทุกสาขาวิชาชีพอย่างดียิ่ง อันเป็นพฤติการณ์ที่ประทับใจพวกเราทุกคนจวบจนปัจจุบัน

ในโอกาสที่ท่านเจ้าภาพได้จัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกงานฌาปนกิจศพครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอถือโอกาสอำนวยพรให้ดวงวิญญาณของท่านผู้วายชนม์ ได้มีโอกาสสิงสถิตย์อยู่ในสัมปรายภพอันประเสริฐต่อไปชั่วนิจนิรันดร์.

นายมารุต บุนนาค
นายกสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย
๒๒ มีนาคม ๒๕๑๘

คำไว้อาลัย

ชีวิตและงานของผมได้เริ่มต้นและยืนหยัดอยู่ทุกวันนี้ที่สำนักงาน "อรรถคดี" เมื่อก่อนโน้นเราจะพิมพ์นามบัตรบอกที่ตั้งสำนักงานว่า

"๒๙๖ ถนนตะนาว ตอนหลีกรถรางหน้าวัดมหรรณพ์"

รถรางเที่ยวล่องจากบางลำภูจะมารอหลีกรถเที่ยวขึ้น ที่รางหลีกหน้าสำนักงานของเราพอดี ทุกชั่วโมงจะได้ยินเสียงกึงกังของรถเที่ยวล่องเข้าหัวหลีก ตามมาด้วยเสียงเหยียบระฆังเก๊ง ๆ ของรถเที่ยวขึ้น ขอทางข้ามถนนศิริอำมาตย์มาเข้าหลีก

โต๊ะทำงานของเราหันหน้าเข้าหากัน

ถ้าเงยหน้าจากโต๊ะทำงาน เราจะได้สบตากับผู้คนหลายชีวิตบนรถรางสายนั้น ผ่านมา แล้วผ่านไป

๒๘ ปีที่ผ่านมา หลายชีวิตได้ผ่านเข้ามาร่วมงาน แล้วจากไป

โต๊ะทำงานสองโต๊ะก็ยังอยู่ห้องเดียวกัน

รถรางสายนั้นเลิกเดินแล้ว ไม่ได้ยินเสียงล้อบดรางเหล็กและระฆังเท้าเหมือนอย่างเคย

โต๊ะทำงานของเราก็ยังอยู่ห้องเดียวกัน

หัวหน้าจากไปแล้ว รวดเร็วน่าใจหาย

โต๊ะสองตัวก็ยังตั้งอยู่เคียงกัน เหมือนอย่างเคย.

ด้วยความเคารพยิ่ง

สำราญ กฤษณคุปต์

เรื่องในเล่ม

□ กำหนดไว้ในสัญญ ว่ กู้เงิน ๑๐ ปี พอกู้ไป ๒ ปี
ลูกหนี้ก็ตาย เช่นนี้ ถ้าเจ้าหนี้ไม่ได้อ่านเรื่องนี้ก็
ต้องร้องเพลง "ฆ่าฉัน ๆ ให้ตายดีกว่า" □

ระวังให้ดีเมื่อลูกหนี้ถึงแก่กรรม

กำลังกระทำพิธีบวงสรวงด้วย หัวหมู บายศรี เบียร์ดี และกับแกล้มอร่อย ต่อเจ้าแม่สุราซิวะดีอยู่เพื่อให้เกิดปัญญาเขียนหนังสือ "กันคนโกง" ให้ตลอดรอดฝั่งและให้จำหน่ายคล่อง ได้เงินพอใช้หนี้ที่อุตส่าห์สะสมไว้นานปี ก็พอดีมีเพื่อนเก่า สมัย เรียน หนัง สือ ชั้น มัธยมศึกษามาหาเพื่อนคนนี้ เดิมพวกเราเรียกกันว่า (ขอประทานโทษ) "อ้ายโกร่ง" ต่อมาพอเห็นหน้า

น้องสาวของเพื่อนเข้า ซึ่งสวยขนาดจะเย้ยคุณอาภัสสราหรือไม่ก็ท้าคุณจีรนันท์ พวกเราเลยยกฐานันดรศักดิ์ให้เป็น "พี่-โกร่ง" ตลอดมา

วันนี้พี่โกร่งพ้นเสีย พอมาถึงก็กระหืดกระหอบเล่าให้ฟังว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ พี่โกร่งให้นายกะล่อน มาก-เล่ห์ ยืมเงินไปทำทุนตั้งแหล่งเลี้ยงหอยขาย เป็นเงินห้าแสนบาท กำหนดใช้หนี้คืนภายในวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๑๐ ยังไม่ทันได้เห็นผลของงาน นายกะล่อนก็สิ้นบุญหมดเวรถึงแก่กรรมไปเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ พี่โกร่งเห็นว่ากิจการเลี้ยงหอยของนายกะล่อนกำลังจะได้รับผลดี โดยมีคุณดัดจริตาลูกสาวคนสวยของนายกะล่อนรับมรดกดำเนินการต่อไป ทั้งหนี้ที่คุณกะล่อนยืมไปก็ยังไม่ครบกำหนดพี่โกร่งจึงไม่ได้ทวงถาม คงปล่อยเรื่อยมาจนถึงวันที่ ៩ มกราคม ๒๕๑๐ พี่โกร่งทวงแล้วทวงเล่าเฝ้าแต่ทวง ทั้งๆ ที่คุณดัดจริตาเป็นเศรษฐีนีมีเงินพอจะใช้หนี้ คุณดัดจริตาก็ไม่ยอมใช้ พี่โกร่งจึงต้องยอมทนกระทำการในสิ่งซึ่งชาวจีนเรียกว่ารับประทานมูลสุนัขดีกว่าคือยื่นฟ้องศาลเรียกเงินยืมห้าแสนบาทจากคุณดัดจริตา คุณดัดจริตานอกจากสู้

ท่าโน้นท่านี้ตามวิถีของกฎหมายแล้ว ยังต่อสู้เป็นข้อสุดท้ายด้วยว่า คุณพ่อของเธอตายไปตั้ง ๒ ปีกว่าแล้วทำไมคุณโกร่งจึงไม่ฟ้องเสีย จะเพิ่งมาฟ้องในปี ๒๕๑๐ หาได้ไม่ ศาลท่านตัดสินว่า ข้อต่อสู้ของคุณดัดจริตาเข้าข้อกฎหมายที่เรียกว่า หนี้ขาดอายุความ จึงพิพากษาให้คุณดัดจริตาเป็นฝ่ายชนะคดี

พี่โกร่งระดมคำถามใส่กระผมว่า อายุความคืออะไร ? อายุความในกฎหมายทำไมจึงได้สั้นมากมายถึงเพียงนั้น เพราะหนี้เพิ่งครบกำหนดชำระในวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๑๐ และพี่โกร่งก็ฟ้องในวันที่ ๙ เดือนเดียวกัน ห่างกัน ๓ - ๔ วันเท่านั้น ?

เพื่อคลายความตึงเครียดของเพื่อนผู้พี่ กระผมจึงได้พูดเล่นไปว่า "บ้านต้องเช่า ข้าวต้องซื้อ ปรึกษาหารือก็ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมกันบ้าง"

พี่โกร่งเดินไปที่ตู้เย็นคู่บารมีของกระผม ซึ่งมีอายุมากกว่าเจ้าของบ้าน หยิบเบียร์มาเทใส่แก้วเอาเองแล้วส่งให้กระผม ๑ แก้วพร้อมกับพูดว่า "นี่แน่ะค่าธรรมเนียม"

กระผมล้อไปว่า "เรื่องเบียร์นั้นจะกินก็กินเถิด แต่อย่ากินเบียร์ให้เมา จะเสียชื่อชายชาตรี"

พี่โกร่งค่อยมีอารมณ์ผ่องใสได้ตอบกระผมว่า "เรื่องกิน "เบียร์เมา" นั้นสมัยนี้เขามียาแก้แล้ว โดยให้กิน "บัวเผา" เสียจะหายเมาไปเอง"

เราจิบเบียร์บาง ๆ ดูนางแก่ ๆ (คุณแม่ของเด็ก ๆ ที่บ้านนั่นแหละ) ไปพลาง คุยกันไปพลาง โดยกระผมอธิบายไปว่า อันคดีความที่จะฟ้องร้องกันต่อศาลทั้งหลายนั้นก็เหมือนกับมนุษย์เดินดินกินข้าวแกงนั่นแหละ คือ มนุษย์ทั้งหลายนั้นถ้าประสงค์จะทำธุระปะปังอะไร ก็ต้องทำเสียภายในเวลาที่ตนยังมีชีวิตอยู่ และจะมัวโอ้เอ้อืดอาดหาได้ไม่ เพราะเวลาและกระแสน้ำไม่เคยไหลกลับและไม่เคยหยุดอยู่กับที่ หากมัวสนุกสนานเพลินไปจนตาย แล้วจะทำเป็นคนขยันลุกขึ้นมาทำงานการอะไรอีกหาได้ไม่ ขืนอุตริทำเข้า ลูกหลานเขาก็จะว่าปู่ย่าตายายมาหลอกหลอน นี่ฉันใด คดีความทั้งหลายก็เช่นกันฉันนั้น เพราะกฎหมายท่านบัญญัติไว้ว่า คดีประเภทไหนมีอายุเท่าใด ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา หากไม่ฟ้องเสียภายในอายุที่กฎหมายท่านกำหนดไว้แล้ว ภาษากฎหมาย

ท่านเรียกว่าคดีขาดอายุความ ศาลจะบังคับให้เป็นไปตามคำฟ้องของโจทก์หาได้ไม่ ทั้งนี้เพราะในด้านคดีอาญาถือกันว่าตลอดเวลาภายในอายุความนั้น ผู้กระทำผิดได้รับทุกข์ทรมานในการหลบหนีหัวซุกหัวซุน ต้องไปนอนกลางดิน กินกลางทราย ไม่มีโอกาสพบหน้าลูกเห็นหน้าเมียมาเป็นเวลาแรมปี ทั้งประชาชนแถวถิ่นที่เกิดเหตุ ก็พากันเลิกคิดถึงเรื่องราวที่ผู้ร้ายคนนั้นก่อขึ้นเสียแล้ว ส่วนในทางคดีแพ่งถือกันว่า เมื่อระยะเวลาล่วงไปนานเช่นนั้นแล้ว พยานเอกสารต่าง ๆ ย่อมสูญหายลบเลือนไป ส่วนพยานบุคคลเล่า ที่แก่เฒ่าก็สูญหายตายจากไปหมดสิ้น เด็กรุ่นใหม่ก็ไม่รู้เรื่องราวของคนเก่าคนแก่ ยากที่จะสืบสาวหาความจริงในด้านคดีได้ และอีกประการหนึ่ง กฎหมายแพ่งนั้นไม่มีเจตนารมณ์ถึงกับไปเที่ยวตะโกนปลุกชาวบ้านชาวเมืองให้มาใช้สิทธิของเขา เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องรู้จักรักษาสิทธิของตนเองภายในเวลาอันสมควร ตรงนี้พึงสังเกตไว้ด้วยว่า ในคดีแพ่งนี้มีข้อแตกต่างกับคดีอาญาอยู่อย่างหนึ่ง คือในเรื่องอายุความนี้ หากเป็นคดีอาญา แม้จำเลยจะไม่ยกอายุความขึ้นต่อสู้ ศาลย่อมยกขึ้นวินิจฉัยให้เป็นผลดีแก่จำเลยได้ ส่วนในคดีแพ่งนั้น หาก

จำเลยไม่ยกอายุความขึ้นต่อสู้คดี ศาลจะยกอายุความขึ้นเป็นเหตุยกฟ้องหาได้ไม่ เหตุผลก็ย้อนกลับมาเข้าหลักใหญ่ที่ว่า เมื่อตัวเองไม่ใช้สิทธิที่กฎหมายมอบให้แล้วจะไปโทษท่านผู้ใดหาได้ไม่

การฟ้องคดีเรียกเงินยืมนั้นมีอายุความให้ฟ้องเสียภายในใน ๑๐ ปีนับแต่วันที่หนี้ถึงกำหนด ซึ่งในกรณีของพี่โกร่งนี้ หนี้กู้ยืมที่ทำสัญญากันไว้ครบกำหนดใช้ในวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๑๐ ตามปรกติพี่โกร่งย่อมฟ้องได้ภายในวัมที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๐ แต่เป็นคราวเคราะห์หามยามร้ายของพี่โกร่งเองที่คุณกะล่อนลูกหนี้ได้ตายเสียก่อนเวลาที่หนี้ถึงกำหนด ซึ่งในกรณีที่ลูกหนี้ตายเช่นนี้ มีกฎหมายบัญญัติไว้อีกมาตราหนึ่งเป็นข้อยกเว้นเรื่องอายุความทั่วไปว่า **สิทธิเรียกร้องทุกอย่าง ซึ่งแม้จะมีอายุความยาวกว่า ๑ ปี ก็ต้องเลื่อนลงมาเหลือเพียง ๑ ปี นับแต่เจ้าหนี้ได้รู้หรือควรจะรู้ถึงความตายของลูกหนี้** เพราะกฎหมายมาตรานี้เอง คดีของพี่โกร่งจึงต้องแพ้ไป เพราะพี่โกร่งไม่ฟ้องเสียภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่พี่โกร่งทราบว่าคุณกะล่อนตาย

เมื่อกระผมพูดมาถึงตรงนี้ พี่โกร่งตั้งกระทู้ถามผมว่า "แล้วนักกฎหมายมีวิธีแก้ไขในเรื่องนี้บ้างไหม ? ลูกหนี้ตายปุ๊บ ลูกหลานเขากำลังเศร้าโศกเสียใจ กฎหมายก็จะบังคับให้เจ้าหนี้ฟ้องเลย ดูจะเป็นการโหดร้ายไปกระมัง ?" กระผมได้อธิบายไปว่า ก็พอมีวิธีแก้อยู่บ้าง คือก่อนระยะเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่เจ้าหนี้ทราบว่าลูกหนี้ตายจะล่วงเลยไป เจ้าหนี้พึงเชิญลูกหลาน ผู้มีสิทธิ รับมรดก ของ ลูกหนี้ แม้แต่เพียงคนเดียวก็ได้มากระทำพิธีรับสภาพหนี้เสีย การรับสภาพหนี้นั้นย่อมมีผลผูกพันทายาททุกคน ทั้งมีผลให้อายุความที่ล่วงแล้วเป็นอันยกเลิกไป และเริ่มต้นนับอายุความกันใหม่ คือเริ่มนับ ๑ ใหม่เลยทีเดียว โดยถืออายุความในเรื่องเดิม เพราะการ รับสภาพหนี้ ไม่ได้ทำให้เปลี่ยน สภาพ ของหนี้ แต่อย่างใด ทั้งไม่ทำให้กำหนดเวลาของอายุความเปลี่ยนแปลงไป หนี้เดิมมีอายุความเท่าใด เมื่อรับสภาพหนี้แล้ว ก็คงมีอายุความเท่าเดิมเช่นรายของพี่โกร่งนี้ หากมีการรับสภาพหนี้กันไว้ย่อมมีอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีการรับสภาพหนี้

พี่โกร่งตอนนี้ขมองใสสบายอารมณ์เพราะดื่มเบียร์หมดไปแล้ว ๒ ขวด ได้ถามกระผมต่อไปว่า "อันการรับสภาพหนี้นั้นเป็นไฉน?"

กระผมเลยฟุ้งต่อไป ทั้ง ๆ ที่ไม่มั่นใจนักว่าจะถูกต้องว่า การรับสภาพหนี้มี ๔ วิธี คือ

๑. ลูกหนี้ (หรือทายาทของลูกหนี้ที่ถึงแก่กรรม) ทำหนังสือลงลายมือให้ไว้แก่เจ้าหนี้ว่า ได้เป็นหนี้อยู่จริง เช่นเจ้าหนี้มีหนังสือทวงเงินไปให้ลูกหนี้ใช้เงินยืม ลูกหนี้ตอบจดหมายไปว่า "ท่านครับ เรื่องเงิน ๕๐๐ บาทที่ท่านทวงไปนั้น ขอให้ บ.ก. ผู้น่ารักของกระผมจ่ายค่าเรื่องงวดนี้เสียก่อนครับ แล้วกระผมจะนำมากราบเท้าชำระให้"

๒. ลูกหนี้ชำระหนี้ให้บางส่วน จะโดยส่งต้นเงินให้หรือส่งดอกเบี้ยให้ก็ตาม เช่นยืมสองหมื่นบาท ผ่อนใช้ต้นเงิน ๑๐ บาท ดอกเบี้ยสองพันบาท

๓. ลูกหนี้หาหลักประกันมาให้ เช่นเอานาฬิกาข้อมือมาให้ยึดถือไว้

๔. การกระทำอื่น ๆ ที่แสดงว่าลูกหนี้ยอมรับตามสิทธิของเจ้าหนี้ เช่น นายไก่ทำสัญญาขายเรือนให้นายเป็ด

ได้รับเงินไปแล้วสองหมื่นบาท ยังค้างอยู่อีกเจ็ดหมื่นบาทจะชำระภายใน ๓ เดือน นายไก่ตาย นายห่านเป็นผู้รับมรดก นายห่านยินยอมให้นายเป็ดครอบครองเรือนที่ซื้อขายกันไว้ตั้งแต่นายไก่ตายเป็นต้นมา อย่างนี้เป็นการรับสภาพหนี้ (ตรงนี้ท่านนักศึกษากฎหมายโปรดบันทึกลงไปใน ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๒ ได้เลยว่า การรับสภาพหนี้หาจำต้องทำเป็นหนังสือเสมอไปไม่)

อนึ่ง มีข้อสังเกตอันสำคัญอยู่ว่า การรับสภาพหนี้นั้นจะต้องกระทำต่อเจ้าหนี้โดยตรง และมีเจตนาจะใช้หนี้นั้นโดยไม่มีข้อแย้งใด ๆ เช่นลูกหนี้รับว่าเป็นหนี้จริง แต่เถียงว่าใช้หนี้แล้วดังนี้ ไม่เป็นการรับสภาพหนี้ หรือเช่นในการสอบสวนคดีเรื่องอื่น ลูกหนี้เล่าให้ตำรวจผู้สอบสวนจดไว้ว่า ลูกหนี้ได้ค้างชำระค่าอาบ อบ นวด ที่จะต้องชำระให้เจ้าหนี้อยู่อีก ๖๐๐ บาท ดังนี้ ไม่ใช่เป็นการกระทำต่อเจ้าหนี้ และมิใช่มีเจตนาจะรับใช้หนี้ จึงไม่เป็นการรับสภาพหนี้ตามกฎหมาย

จากข้อความที่กระผมกับพี่โกร่งคุยกันในวงเบียร์ดังที่เขียนไว้ข้างต้นนี้ "กันคนโกง" บทนี้ขอสรุปเพื่อกราบเรียนคุณนายทั้งหลายที่หากินทางให้กู้หนี้ยืมสินว่า

๑. ถ้าลูกหนี้ตาย จะต้องฟ้องเรียกหนี้นั้นจากทายาทผู้รับมรดกของลูกหนี้ภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่เจ้าหนี้ทราบถึงการตายของลูกหนี้

๒. ถ้าจะผ่อนเวลาให้เลย ๑ ปีออกไป ก็ต้องให้ทายาทของลูกหนี้กระทำพิธีรับสภาพหนี้เสีย หาไม่แล้วคุณนายจะต้องครวญเพลง "ฆ่าฉัน....ฆ่าฉัน....ให้ตายดีกว่า"

(สำหรับท่านนักกฎหมายโปรดดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๓, ๑๖๔,๑๗๒,๑๙๒, ป.อ. มาตรา ๙๕ คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๕๔/-๒๔๗๑, ๑๒๑๘/๒๕๐๑, ๖๙/๒๕๐๗, ๙๓๓/๒๔๙๗, ๕๒๐/-๒๔๙๔ และ ๗๙๐/๒๕๐๔)

□ เจ้าหนี้ไม่รู้เคล็ดลับของกฎหมาย หลงลมชาย
ผ่อนเวลาให้ลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันเลยหัวเราะ □

ระวังจะเสียรู้ผู้ค้ำประกัน

คุณนายดัดจริตา มุขโลหิต เศรษฐินีหม้ายทรงเครื่องใหญ่ มีเงินร่ำรวยมหาศาล แทนที่จะนำเงินนั้นไปตั้งโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจของประเทศชาติ กลับใช้ความร่ำรวยไปดำเนินการอสังคมสงเคราะห์ในด้านให้กู้หนี้แล้วเรียกดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีซึ่งเป็นอัตราสูงสุดของกฎหมาย ได้ให้นายเลี่ยงกิจ โกหกะสกุล เสมียนโรงรับจำนำยี่ห้อ "เงียบสูญ" (โปรดเข้าใจด้วยว่าชื่อทั้งหมดใน 'กันคนโกง'

เป็นชื่อสมมติทั้งสิ้น) กู้ไป ๕๐๐ บาทโดยเรียกดอกเบี้ยร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน คุณนายดัดจริตารู้ดีว่า เสมียนพนักงานทั้งหลายในสมัยพัฒนานี้ทุกคนอยู่ในฐานะหาเช้ากินสาย หาบ่ายกินเย็น พอถึงวันที่ ๑๕ ของทุก ๆ เดือนก็เปิดไฟแดงห้ามลูกบอกเมียไม่ให้เบิกเงินพิเศษใด ๆ ทั้งสิ้น ฉะนั้นคุณนายดัดจริตาจึงได้จัดให้นายสอด ชอบแส่ มาทำหนังสือค้ำประกันหนี้ที่นายเลี่ยงกิจยืมไป ครั้นถึงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๙ ซึ่งเป็นวันครบกำหนดที่นายเลี่ยงกิจจะต้องนำดอกเบี้ยและต้นเงินทั้งหมดมาใช้ นายเลี่ยงกิจเขียนจดหมายกราบเท้าไปขอความเมตตาคุณนายดัดจริตาว่า "เดือนออกพรรษาปีนี้มีเรี่ยไรงานทอดกฐินมากมายเหลือเกิน แม้อยู่เหนือสุดใต้สุดของประเทศไทยก็ส่งซองเรี่ยไรมาให้ จะไม่ร่วมการกุศลหรือก็เกรงใจเพราะเป็นเจ้านายเก่าแก่ขนานแท้และดั้งเดิมทั้งนั้น ความจริงเจ้านาย ท่าน อาจ เจตนา เป็น กุศล ต้องการ จะบำเพ็ญ บุญ ด้วยสุจริตใจ แต่บรรดาลิ่วล้อผู้ดำเนินงานทั้งหลายอยากจะแสดงฝีไม้ลายมือให้เจ้านายเห็นว่าเป็นผู้มีความสามารถจัดงานเล็กให้เป็นงานใหญ่ได้ จึงส่งซองเรี่ยไรไปตามบรรดาลูกน้องเก่าทั่วพระราชอาณาจักร กระผมเป็นผู้น้อยถูกอุทกภัยคือน้ำท่วม

ปากพูดไม่ออก ส่งเงินไปทำบุญคราวแรกก็ซองละ ๒๐ บาท ต่อ ๆ มาซองละ ๑๐ บาท ในที่สุดซองละ ๑๐๐ สตางค์ เงินเดือนที่กระผมกะว่าจะนำมากราบเท้าใช้หนี้คุณนายตามกำหนดจึงหมดไปในการบำเพ็ญกุศลด้วยประการฉะนี้ จึงขอบารมีคุณนายผู้มากด้วยเมตตาได้โปรดผัดให้กระผมอีกจนถึงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๙ เท่านั้น และกระผมขอคิดผลประโยชน์ให้คุณนายเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๕ ต่อเดือน ขอคุณนายได้โปรดเมตตาเลี้ยงลูกนกลูกกาโดยเขียนจดหมายสั้น ๆ ให้ภริยาคู่ทุกข์คู่ยากของกระผมผู้ถือจดหมายนี้ว่าจะกรุณาได้เพียงใด" คุณนายดัดจริตาอ่านจดหมายที่น่าหมั่นไส้จบแล้วเกิดความรำคาญ แต่เห็นว่านายเลี่ยงกิจขอผัดเพียง ๑๕ วัน ทั้งหนี้รายนี้ก็มีคุณสอดเป็นผู้ค้ำประกันอยู่ด้วย จึงตอบจดหมายไปว่า "ตกลงให้ผัดไปจนถึงวันที่ ๑๕ พ.ย. ๐๙ (ลงชื่อ) ดัดจริตา" ครั้นครบกำหนดผัด คุณนายดัดจริตาครวญเพลงสมัยที่คุณนายยังสาวที่ว่า "คอย ไทยเราเฝ้าคอย" กับเพลง "เอ๊ะ! ยังไม่เห็นมา" อยู่ ๑๐ วัน นายเลี่ยงกิจก็ไม่นำหนี้มาชำระให้แม้แต่น้อย คุณนายดัดจริตาเลยต้องหันมาร้องเพลงสมัยใหม่ที่ว่า "ไปตกนรกเสียเถอะผู้ชาย" โดยแต่งทนายชั้น ๓ ไปฟ้องศาล ฟ้องนายเลี่ยงกิจเป็นจำเลยที่ ๑

ฟ้องนายสอดผู้ค้ำประกันเป็นจำเลยที่ ๒ ให้ใช้ต้นเงินและดอกเบี้ย ศาลท่านตัดสินให้นายเลี่ยงกิจใช้หนี้คุณนายตามฟ้อง แต่สำหรับนายสอดผู้ค้ำประกันนั้น ศาลท่านพิพากษายกฟ้อง โดยอ้างเหตุผลว่า เพราะคุณนายดัดจริตาตกลงผ่อนเวลาชำระหนี้ให้แก่นายเลี่ยงกิจจากวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๙ เป็นวันที่ ๑๕ เดือนเดียวกัน ฉะนั้นนายสอดผู้ค้ำประกันจึงหลุดพ้นความรับผิดไปตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๐๐

เรื่องราวแบบคุณนายดัดจริตานี้มีบ่อย ๆ ฉะนั้น ทั้งเจ้าของเงินกู้ ผู้กู้ ผู้ค้ำประกัน จึงน่าจะได้ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ไว้เพื่อจะได้ไม่ต้องมาร้องเพลง "ฆ่าฉันๆ ให้ตายดีกว่า" ในภายหลัง

มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า ถ้าค้ำประกันหนี้อันจะต้องชำระ ณ เวลากำหนดแน่นอน และเจ้าหนี้ยอมผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ไซร้ ท่านว่าผู้ค้ำประกันย่อมหลุดพ้นความรับผิด แต่ถ้าผู้ค้ำประกันได้ตกลงด้วยในการผ่อนเวลา ท่าน

ว่า ผู้ค้ำประกันหาหลุดพ้นความรับผิดไม่.

ตามเรื่องราวที่สมมติข้างต้นนั้น ถ้านายเลี่ยงกิจขอผัดชำระหนี้ แต่คุณนายดัดจริตาไม่ตกลงด้วย นายสอดผู้ค้ำประกันก็ยังไม่หลุดพ้นความรับผิด แม้คุณนายดัดจริตาจะบอกภริยาของนายเลี่ยงกิจไปว่า "ไม่เป็นไรดอกเธอ ลูกค้าเก่าลูกค้าแก่แท้ ๆ หามาให้ก็แล้วกัน" เช่นนี้ นักกฎหมายท่านก็ว่าเป็นการพูดกันด้วยปาก ไม่เป็นการผูกมัดคุณนายดัดจริตาว่าภายในกำหนด ๑๕ วันที่นายเลี่ยงกิจขอผัดนั้น คุณนายดัดจริตาจะฟ้องเรียกเงินกู้ไม่ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็ว่า ในระยะขอผัด ๑๕ วันนั้น คุณนายดัดจริตาจะฟ้องเรียกเงินกู้จากนายเลี่ยงกิจเมื่อไรก็ได้ จึงไม่ถือว่าเป็นการผ่อนเวลาให้ลูกหนี้ ทางที่ดีที่สุดของเจ้าหนี้แต่ไม่ดีสำหรับผู้ค้ำประกันก็คือ เมื่อลูกหนี้มาขอผัด แม้ใจจริงเจ้าหนี้จะอยากยอมผัดให้ก็ตาม เจ้าหนี้เฉย ๆ ไว้จะสวยกว่า เพราะทำให้ผู้ค้ำประกันไม่พ้นความรับผิดไปได้ วิธีปฏิบัติที่ปลอดภัยอีกทางหนึ่ง ก็คือเมื่อลูกหนี้ขอผัด เจ้าหนี้จะให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับรองไว้ก็ได้ว่า ลูกหนี้จะนำเงินมาชำระภายในเวลาเท่าใด โดยอย่าให้

มีข้อความใด ๆ ในหนังสือนั้นอันจะแสดงให้เห็นว่าเจ้าหนี้ตกลงตามที่ลูกหนี้ขอผัดด้วย ซึ่งในกรณีอย่างนี้นักกฎหมายท่านถือว่า ตามหนังสือขอผัดนั้นเป็นเรื่องลูกหนี้ขอกำหนดเวลาชำระหนี้ฝ่ายเดียว เจ้าหนี้มิได้กำหนดด้วย ถือไม่ได้ว่าเจ้าหนี้ผ่อนเวลาให้ลูกหนี้ แต่โปรดเข้าใจอีกนิดหนึ่งว่า กฎหมายไม่ได้บังคับว่า เมื่อหนี้ที่กู้ยืมกันไปถึงกำหนดใช้แล้วเจ้าหนี้จะต้องรีบไปฟ้องคดีที่ศาลโดยทันที การที่เจ้าหนี้ไม่ฟ้องลูกหนี้และผู้ค้ำประกันตามกำหนดเวลาชำระหนี้นั้น หาทำให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นความรับผิดไปได้ไม่ การจะพรวดพราดนำคดีไปฟ้องศาลเสียเรื่อยนั้นเป็นการไม่ดีเสมอไป ภาษิตจีนก็สอนไว้ว่า การเป็นความนั้นรับประทานมูลสุนัขดีกว่า หลักประการสุดท้ายที่สำคัญยิ่งก็คือ ในเวลาทำสัญญาค้ำประกันควรมีข้อความระบุไว้ในสัญญาค้ำประกันเสียเลยว่า "ถ้าผู้ให้กู้ยอมผ่อนเวลาให้ผู้กู้ชำระหนี้ โดยจะแจ้งหรือไม่แจ้งให้ผู้ค้ำประกันทราบก็ตาม ผู้ค้ำประกันเป็นอันยอมตกลงด้วยในการผ่อนเวลานั้นทุกครั้งไป และยอมมิให้ถือเอาการผ่อนเวลาเช่นว่านั้นเป็นการปลดเปลื้องความรับผิดเป็นอันขาด" ข้อความที่เขียนไว้ในสัญญาค้ำประกันเช่นนี้ไม่เป็นการขัดต่อกฎ-

หมาย ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน ข้อสัญญานั้นจึงใช้บังคับกันได้ ไม่เป็นโมฆะ และทำให้มีผลอันสำคัญยิ่งในประการที่ว่า เมื่อมีข้อสัญญา เช่นนั้นแล้ว แม้เจ้าหนี้จะตกลงเลื่อนเวลาชำระหนี้ออกไป กี่ครั้งกี่หนก็ตาม ผู้ค้ำประกันหาหลุดพ้นความรับผิดไม่

"กันคนโกง" บทนี้ขอทิ้งท้ายว่า สำหรับผู้อาสาสมัครเป็นลูกหนี้ทั้งหลายนั้น ก่อนจะกู้เงินผู้ใดขอได้โปรดรำลึกถึงพุทธภาษิตที่ว่า "อิณาทานํ ทุกฺขํ โลเก" ซึ่งแปลว่า "ในโลกนี้ การเป็นหนี้คนอื่นนั้นก่อให้เกิดทุกข์เหลือเกิน" ส่วนท่านผู้จะเป็นผู้ค้ำประกัน ก่อนจะเซ็นสัญญาค้ำประกันเพื่อนฝูงญาติพี่น้องก็ขอให้ทบทวนภาษิตไทยที่ว่า "อยากเป็นลูกหนี้ให้เป็นนายหน้า อยากเป็นขี้ข้าให้เป็นนายประกัน" สำหรับท่านเจ้าหนี้ทั้งหลายนั้นก็โปรดอย่าลืมคำโบราณที่ท่านสอนไว้ว่า "อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน จะจนใจเอง" สำหรับกระผมผู้เขียน ตอนนี้เห็นจะต้องถือภาษิตที่ว่า "เขียนมากไปก็สองไพเบี้ย จบ ๆ เสียจะได้มีเวลาคุยกับแม่อีหนู"

(สำหรับท่านนักกฎหมาย โปรดดูประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๓, ๗๐๐ คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๗/๒๔๗๔, ๒๖๖/๒๔๗๖, ๕๔๗/๒๔๗๗, ๑๘๒๑/๒๔๙๙, ๑๕๔๙/๒๔๘๒, ๘๑๖/๒๔๗๗, ๘๓๘/๒๔๘๔ ๑๒๔๒/๒๔๙๕, ๑๑๒๗/๒๕๐๗ และ ๒๓๘/๒๕๐๘)

☐ เขามากู้เงิน กลัวต้นจะหาย เรียกเอานามาทำจำนองไว้ แต่แล้วเวลาเป็นความ ยึดนามาขายไม่พอใช้หนี้ โรงสีของลูกหนี้ก็มีอยู่ แต่เจ้าหนี้กลับทำอะไรไม่ได้ ☐

☐ เมื่อมีทางหนี ก็ต้องหาวิธีไล่กันละ ☐

ผู้รับจำนองจำต้องรู้

กาลครั้งหนึ่ง นางสาวซ้อ เซ่อสกุล ผู้มีชื่อเล่น ๆ ว่า "คุณมอด" ทั้ง ๆ ที่น้ำหนักตัวถึง ๑๐๐ ก.ก. (ตามแบบธรรมเนียมของคนไทยที่ว่าต้องตั้งชื่อให้ตรงกันข้ามกับลักษณะที่เป็นจริงเสมอไป

คนชื่อมะลิไม่เคยมีผิวขาว คนชื่อยาวจะต้องเป็นคนเตี้ย คนที่หน้าตาเพลีย ๆ มักจะชื่อว่าพลัง คนที่แบบบางจะต้องชื่อว่านายใหญ่) ได้ให้นายเลี่ยงกิจ โกหกสกุล กู้ยืมเงินไป ๑๐,๐๐๐ บาท มีที่นา ๑ แปลงของนายเลี่ยงกิจเป็นหลักประกัน โดยทั้งสองฝ่ายได้ไปจดทะเบียนจำนองไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ถูกต้องตามกฎหมายทุกประการ ต่อมานายเลี่ยงกิจไม่ใช้หนี้ตามกำหนดที่ตกลงกันไว้ คุณมอดจึงบอกกล่าวล่วงหน้าให้นายเลี่ยงกิจนำเงินมาชำระ นายเลี่ยงกิจก็ยังทำเป็นทองไม่รู้ร้อน คุณมอดจึงแต่งทนายยื่นฟ้องต่อศาลขอให้ยึดทรัพย์จำนองคือที่นาของนายเลี่ยงกิจ ออกขายทอดตลาด ศาลท่านพิพากษาให้คุณมอดชนะคดี แต่เป็นที่น่าเวทนายิ่งที่นาของนายเลี่ยงกิจเป็นนาดอน ทำนาไม่ได้ข้าว แม้แต่จะปลูกถั่วฝักยาวก็แห้งตายคาดิน เจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลเลื่อนการขายทอดตลาดไปถึง ๒ ครั้ง ๒ หน คนที่มาสู้ราคาก็ให้ราคาอย่างสูงเพียง ๓,๐๐๐ บาทเท่านั้น คุณมอดจึงได้รับใช้หนี้ไปเพียง ๓,๐๐๐ บาท ยังขาดอยู่อีกถึง ๗,๐๐๐ บาท คุณมอดยื่นคำร้องขอให้ศาลท่านสั่งยึดบ้านเรือนของนายเลี่ยงกิจขายทอดตลาดเพื่อจะนำเงินมาใช้หนี้ต่อไป นายเลี่ยงกิจ

แถลงคัดค้านต่อศาลโดยสง่าผ่าเผยว่า จำนองกันไว้เฉพาะนาแปลงเดียว จะไปยึดทรัพย์สมบัติอื่น ๆ ของนายเลี่ยงกิจอีกไม่ได้ จำนองไว้เท่าใดก็ควรจะเอาได้เฉพาะเท่านั้น เมื่อศาลฟังทั้ง ๒ ฝ่ายแถลงแล้ว เห็นว่าคำค้านของนายเลี่ยงกิจประกอบชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่อนุญาตให้คุณมอดนำยึดทรัพย์อื่น ๆ ของนายเลี่ยงกิจต่อไป ผลลัพธ์ก็คือคุณมอดต้องสูญเงินต้นไป ๗,๐๐๐ บาทโดยไม่มีสิทธิที่จะบังคับคดีเอาจากทรัพย์สมบัติของนายเลี่ยงกิจได้

ท่านที่ไม่ใช่นักกฎหมายอาจจะตั้งข้อถามได้ว่า ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ? เมื่อนายเลี่ยงกิจยังมีทรัพย์สมบัติอื่นอีกมากมายก่ายกอง ทำไมศาลไม่บังคับให้ ?

กระผมขอประทานอนุญาตตั้งตัวเองเป็นพิเภกเอกโหราจารย์เล็งญาณเดาใจท่านนักกฎหมายว่า ท่านนักกฎหมายฝ่ายตุลาการท่านก็คงจะอึดอัดใจอยู่บ้างเหมือนกัน เพราะตามหลักใหญ่ซึ่งเป็นหลักทั่วไปในกฎหมายนั้น แม้แต่เป็นหนี้ที่ให้ยืมกันโดยไม่มีหลักประกันใด ๆ เลย หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ย่อมขอให้ศาลยึดทรัพย์สมบัติทุกชิ้นทุกอันของลูกหนี้มาขายทอดตลาดเพื่อเอาเงินใช้หนี้ได้ ในเรื่องจำนองนี้แต่

เดิมมานักกฎหมายฝ่ายนิติบัญญัติท่านก็ตรากฎหมายไว้เป็นการสอดคล้องรับกันกับหลักทั่วไปในกฎหมายว่า ถ้าเจ้าหนี้จำนองบังคับเอาแก่ทรัพย์จำนองแล้ว เจ้าหนี้ยังไม่ได้รับชำระหนี้อยู่อีกเท่าใด ลูกหนี้จะต้องใช้ส่วนที่ขาดอยู่ให้จนครบ กฎหมายดังกล่าวได้ใช้ให้ความอบอุ่นแก่เจ้าหนี้และไม่เป็นการเอาเปรียบลูกหนี้ด้วยดีจนพุทธศาสนายุกาลล่วงมาถึงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๔๗๘ จะด้วยเหตุผลกลใดกระผมพอได้ข่าวมาบ้างอย่างงู ๆ ปลา ๆ แต่ขอไม่นำมากล่าวในที่นี้ให้เป็นการฟื้นฝอยหาตะเข็บ ท่านนักกฎหมายฝ่ายนิติบัญญัติท่านออก พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๗๘ มาแก้ไขหลักการเดิมอย่างหน้ามือเป็นหลังมือว่า **สัญญาจำนองที่ทำกันตั้งแต่วันใช้ พ.ร.บ. ดังกล่าว เมื่อเจ้าหนี้บังคับจำนองได้เงินสุทธิน้อยกว่าหนี้ที่ค้างชำระอยู่ เงินขาดอยู่เท่าใด ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดในเงินที่ขาดอยู่นั้น** เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติตรากฎหมายออกมาอย่างนี้ ท่านผู้พิพากษาตุลาการซึ่งมีหน้าที่พิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมายเลยต้องสั่งไม่ให้คุณมอดนำยึดทรัพย์สินอื่นของนายเลี่ยงกิจ ท่านตุลาการเคยเล่าให้ผมฟังว่า ทางฝ่ายตุลาการจะต้องมั่นอยู่ในหลักการ

ที่ว่า อันความยุติธรรมนั้นจะต้องเป็นไปตามที่เขียนไว้ในกฎหมายไม่ใช่เป็นไปตามใจของท่านผู้พิพากษาเอง

ขอแซกไว้ตรงนี้สักหน่อย เพื่อประทานเสนอแด่ท่านสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญผู้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติด้วยว่า ในสายตาของท่านสมาชิกสภาร่างฯ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้เป็นประการใด? ถ้าท่านเห็นว่า "ธรรมดา" อ่านว่า "ทำมะดา" ก็ขอได้โปรดผ่านไป แต่ถ้าท่านเห็นว่าเป็นเรื่องแปลกประหลาด ก็น่าจะถือโอกาสในหน้าที่ของท่านเสนอขอแก้กฎหมายให้กลับไปตามเดิมเสียเถิด เรื่องลักกะปิดลักกะเปิดในเรื่องจำนำกับจำนองจะได้หมดไป เพราะในเรื่องจำนองนั้นตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่และใช้อยู่ทุกวันนี้ เมื่อบัง-

คับจำนองแล้วลูกหนี้ไม่ต้องรับผิด ในหนี้ที่ยังขาด (ป.พ.พ. มาตรา ๗๓๓) ส่วนในเรื่องจำนำ ท่านผู้แทนของกระผมสมัย พ.ศ. ๒๔๗๘ ท่านไม่ได้แก้ด้วย คงปล่อยไว้ให้เป็นไปตามหลักการใหญ่ของกฎหมายในเรื่องหนี้ คือ เมื่อผู้รับจำนำขายทอดตลาด ได้เงินจากการขาย ทอด ตลาด น้อย กว่าหนี้ ที่ค้างชำระกันอยู่ ลูกหนี้ยังคงต้องรับผิดใช้ในส่วนที่ยังขาดอยู่นั้นให้เจ้าหนี้จนครบ (ป.พ.พ. มาตรา ๗๖๗ วรรค ๒)

เล็งญาณเดาใจท่านผู้พิพากษาตุลาการ และ เขียน ประทานกราบเรียนท่านผู้หลักผู้ใหญ่ผู้ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติเสียเหนื่อย เพราะต้องพูดด้วยความระมัดระวัง หากพูดกับท่านท่านพอใจ ผลที่ได้ก็เพียงเสมอตัว แต่ถ้าพูดไปแล้ว ท่านเห็นว่ากระผมเป็นคนชั่วไม่รู้จักฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ กระผมก็จะ

ต้องครวญเพลง "โธ่เอ๋ย กรรมของผมแท้ๆ" เข้าทำนองที่ว่า อยู่ดีไม่ชอบ ชอบแกว่งปากไปหาเท้า.

ขอย้อนกลับมาจับเรื่องของพวกเราเหล่าประชาชนพลเมืองต่อไป เมื่อทางฝ่ายนิติบัญญัติท่านแก้กฎหมายในเรื่องจำนองไว้ดังกล่าวแล้ว สมมติว่าเราเป็นเจ้าของเงินผู้รับจำนองจะมีวิธีแก้อาถรรพณ์ในกฎหมายได้หรือไม่? เรื่องนี้ไม่ต้องลำบากลำบนถึงอัญเชิญเจ้าพ่อมายาหรือเจ้าแม่สาไถยมาเข้าทรงดอก เพียงแต่สละเวลาตรวจดูตามคำพิพากษาฎีกาต่างๆ ที่ทางศาลฎีกาท่านตัดสินไว้เป็นบันทัดฐานแล้ว ก็คงเห็นได้ว่าพอมีทางอยู่บ้าง ไม่ถึงกับมืดตื้อเสียเลยทีเดียว ในเบื้องต้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายมาตรานี้ทางศาลท่านไม่ถือว่าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน หากแต่เป็นเรื่องระหว่างคน ๒ คน คือลูกหนี้กับเจ้าหนี้โดยเฉพาะ เจ้าหนี้กับลูกหนี้จะตกลงกันอย่างไรก็ได้ ฉะนั้นในทางปฏิบัติเมื่อมีการทำสัญญาจำนองกัน ผู้รับจำนองซึ่งรู้เคล็ดลับของกฎหมายมาตรานี้จึงได้เขียนไว้ให้ปรากฏในสัญญาจำนองทำนองว่า "**ถ้าเอาทรัพย์จำนองหลุด และราคาทรัพย์สินนั้นต่ำกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่ก็ดี หรือถ้าเอาทรัพย์สิน**

ซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดใช้หนี้ได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่นั้นก็ดี เงินยังขาดอยู่เท่าใดลูกหนี้ยินยอมรับผิดในเงินที่ยังขาดอยู่นั้นจนครบถ้วนด้วย" สัญญาที่ทำกันไว้ให้มีผลตรงกันข้ามกับบทบัญญัติของกฎหมายเช่นนี้ นักกฎหมายท่านว่าเป็นสัญญาที่ใช้ได้ ไม่เป็นโมฆะ

ในที่สุด หากเวลาทำสัญญากันไว้ เราเผลอไผลไม่ได้ใส่ข้อความดังกล่าวในวรรคต้นไว้ในสัญญาก็ยังไม่ต้องตกอกตกใจให้ถึงกับเป็นไข้เป็นลมไปดอก เพราะยังมีไพ่ใบสุดท้ายอยู่อีกหนึ่งใบ คือ เวลาจะบังคับจำนองให้เก็งดูว่า ถ้าเราบังคับเอาแก่ทรัพย์สินที่จำนองไว้แล้วจะได้เงินพอใช้หนี้เราหรือไม่ ? ถ้าเห็นว่าจะได้เงินไม่พอใช้หนี้และลูกหนี้มีทรัพย์สินอย่างอื่นอีกมาก เจ้าหนี้ไม่ควรฟ้องคดีบังคับจำนอง (การฟ้องบังคับจำนองมี ๒ วิธี คือ ฟ้องยึดเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองมาขายทอดตลาด กับเรียกเอาทรัพย์จำนองหลุดเป็นของผู้รับจำนอง) เพราะถ้าฟ้องแล้วได้เงินไม่พอใช้หนี้ เงินที่ยังขาดอยู่ ลูกหนี้

จะไม่ต้องรับผิดอีก แต่เจ้าหนี้ควรฟ้องเป็นคดีหนี้สิน ตามธรรมดา ซึ่งเมื่อไม่ฟ้องเอาทรัพย์จำนองมาขาย ทอดตลาดหรือฟ้องเอาทรัพย์จำนองหลุดแล้ว เจ้า-หนี้ย่อมบังคับคดีเอาจากทรัพย์สินทั้งหลายของลูกหนี้ รวมทั้งทรัพย์ที่จำนองได้ด้วย ไม่จำกัดเฉพาะทรัพย์ จำนองอย่างเดียว แต่ทั้งนี้อย่าลืมเงื่อนไขสำคัญว่า นอกจากทรัพย์จำนองแล้ว ลูกหนี้จะต้องมีทรัพย์ ที่ไม่ได้นำมาด้วย

"กันคนโกง" บทนี้ไม่มีข้อสังเกตอะไรในกฎ-หมายที่จะทิ้งไว้ท้ายบท เพราะเขียนเผลอเอาท้ายไป ไว้ต้นเสียแล้ว จึงขอเปิดรายการฝอยนอกเรื่องสัก นิดหน่อยว่า ในสมัยยุคพัฒนานี้ มีปรากฏการณ์น่า มหัศจรรย์อยู่อย่างหนึ่งว่า พวกฆราวาสนิยมไปหัด สวด ส่วนพวกนักบวชกลับหันมาหัดร้องเพลง กระ-ผมผู้เขียนมีงานอดิเรกที่เป็นล่ำเป็นสันอยู่ในทางกู้หนี้ ยืมสิน จำนำ จำนอง และขายฝาก แต่กลับมาเขียน บทความที่เป็นผลดีแก่ทางฝ่ายเจ้าหนี้ตลอดมาหลาย ครั้งหลายคนแล้ว ทั้งนี้ด้วยความหวังเพียงอย่างเดียว

ว่า เมื่อเจ้าหนี้มีเมตตา ลูกหนี้ก็ย่อมกตัญญู ถ้าเจ้าหนี้หรือผู้ใหญ่ขาดเมตตาเสียแล้ว โปรดอย่าไปว่าลูกหนี้หรือเด็กขาดกตัญญูเลย.

(หมายเหตุ – สำหรับท่านนักกฎหมายโปรดดู ป.พ.พ. มาตรา ๗๓๓, ๗๗๖, ๑๑๓, ๑๑๔ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๑๓/๒๔๘๐, ๑๖๖/๒๔๘๑, ๑๒๗/๒๕๐๖)

□ เจ้าหนี้เดินซ้าย ลูกหนี้หนีไปทางขวา เพราะฉะนั้น ลูกหนี้อย่าเชื่อหัวเรื่องนี้อันเป็น ทางเดิน ของ เจ้าหนี้ เขาเป็นอันขาด □

รับซื้อฝากดีกว่ารับจำนอง

อันที่จริง เรื่องนี้ดิฉันไม่อยากจะเขียน เพราะเขียนแล้วดีไม่ดีอาจจะเป็นปลาหมอตายเพราะปากตัวเอง เวลาดิฉันหน้ามืดตามัว ปวดหัวเป็นไข้จะไปหยิบยืมเงินทองของท่านเศรษฐีมหาเศรษฐี มาแก้ขัดชั่วครั้งชั่วคราว สัก ๑๐ ปี ๒๐ ปี อาจจะถูกท่านเจ้าของเงินใช้วิชาการจากบทความของดิฉันนี้มาผูกมัดรัดพันดิฉันเข้า แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อวิชา-

การที่ดิฉันรักและเพื่อเจ้าหน้าที่ดิฉันไม่ลืมบุญคุณ ดิฉันจึงตัดสินใจเขียนเรื่องนี้ขึ้นโดยดิฉันขอสร้างวิมานทราย ตี่ต่างเอาให้ครึ้มใจตัวเองว่า หากดิฉันเป็นเศรษฐีนีได้มรดกจากสามีแก่ที่แต่งงานกับดิฉันเพียง ๑ เดือน แล้วตายไปเหลือมรดกก้อนใหญ่ไว้ให้ดิฉัน แล้วมีกะทาชายนายหนึ่งถือโฉนดที่ดินมายืมเงินของดิฉัน โดยขอนำที่ดินมาจำนองดิฉันไว้ ก่อนจะพูดกันในเรื่องอื่น ดิฉันจะเกี่ยงขอให้พ่อหนุ่มหน้ามนคนนั้นทำสัญญากับดฉันในรูปของสัญญาขายฝาก ไม่ใช่ในรูปสัญญาจำนอง **เพราะเมื่อทำสัญญากันในรูปขายฝากแล้ว กรรมสิทธิในที่ดินของพ่อหนุ่มจะตกเป็นของดิฉันโดยทันที หากพ่อหนุ่มหาเงินมาไถ่คืนจากดิฉันไม่ได้ ภายในเวลาที่กำหนดกันไว้ในสัญญาขายฝากแล้ว พ่อหนุ่มน้อยคนนั้นจะไม่มีโอกาสได้ที่ดินคืนจากดิฉันเลย ดิฉันมีสิทธิตามกฎหมายที่จะริบเอาที่ดินนั้นเป็นของดิฉันได้โดยเด็ดขาด** โดยดิฉันไม่ต้องวิ่งไปหาพวกท่านทนายเพื่อจ้างให้ฟ้องร้อง เป็นการไม่ยุ่งยากแก่ดิฉันด้วย และดิฉันไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ด้วย แต่ถ้าทำกันไว้ในรูปของสัญญาจำนองแล้ว ตอนจะบังคับจำนองเอาที่ดินขายทอดตลาดหรือเอาทรัพย์จำนองหลุด

เป็นของดิฉันนั้นออกจะมีพิธีรีตรองในกฎหมายอยู่ไม่น้อย ถ้าเป็นหนี้ธรรมดาไม่ใช่หนี้จำนอง พอครบกำหนดตามสัญญาปุ๊บ ลูกหนี้ย่อมตกเป็นผู้ผิดนัดปั๊บ และเจ้าหนี้ย่อมฟ้องเรียกเงินตามสัญญาได้ทันที แต่ถ้าเป็นเรื่องบังคับจำนองแล้ว ทั้งๆที่กำหนดเวลาชำระหนี้กันไว้แน่นอนตายตัว เจ้าหนี้ยังจะต้องมีจดหมายบอกกล่าวเล่าแจ้งไปยังลูกหนี้เสียก่อนเพื่อให้โอกาสแก่ลูกหนี้นำเงินมาชำระภายในเวลาเท่านั้นวันเท่านี้วัน เรื่องจดหมายแสดงความนับถือไปยังผู้จำนองนี้ โปรดอย่าคิดว่าไม่ใช่เรื่องสำคัญ เพราะถ้าเจ้าหนี้ใจร้อนไปฟ้องคดีบังคับจำนองก่อนมีจดหมายบอกกล่าว ศาลท่านจะพิพากษายกฟ้องของเราไปเลยทีเดียวโดยไม่จำต้องพิจารณาเรื่องราวอื่น ๆ ต่อไปให้ยาวความ แม้ในเรื่องฟ้องเพื่อเอาทรัพย์จำนองหลุดเป็นสิทธิของเรา ก็มีคำพิพากษาฎีกาวางบันทัดฐานไว้ว่าจะต้องมีจดหมายบอกกล่าวเช่นเดียวกัน แม้มีข้ออุ่นใจอยู่นิด (แต่ต้องเสียเงินอีก) คือเมื่อศาลท่านพิพากษายกฟ้องของเราเพราะเราไม่ได้จดหมายบอกกล่าวก่อนฟ้องแล้ว ต่อมาเมื่อเราได้กระทำพิธีมีจดหมาย บอกกล่าวไปยัง ลูกหนี้ให้ถูกต้อง ครบถ้วน ตาม

กระบวนที่กฎหมายกำหนด เรายังมีสิทธิฟ้องใหม่ได้ ศาลท่านไม่ถือว่าเป็นการฟ้องซ้ำที่ต้องห้าม

เนื่องจากจะยุ่งยากในการบอกกล่าวแล้ว หากเป็นกรณีฟ้องเพื่อเอาทรัพย์จำนองหลุดเป็นสิทธิของเราด้วย ก็ไม่ใช่เรื่องที่จะทำง่าย ๆ เลย จะต้องมีพฤติการต่าง ๆ ๓ ประการครบถ้วน จึงจะฟ้องเอาทรัพย์จำนองหลุดเป็นสิทธิของเราได้ คือ

๑. ลูกหนี้ต้องขาดส่งดอกเบี้ยไม่ต่ำกว่า ๕ ปี (ต้องเป็นลูกหนี้ชั้นยอดจริง ๆ จึงปล่อยให้ดอกบานคาต้นอยู่ได้นานถึงเพียงนั้น)

๒. ทรัพย์สินที่จำนอง จะต้องมีราคาไม่มากกว่าจำนวนที่ค้างชำระ หากลูกหนี้นำสืบได้ว่าทรัพย์จำนองราคาสูงกว่าหนี้แม้แต่ ๑ สลึง ๒ บาท เจ้าหนี้ก็จะฟ้องเอาทรัพย์จำนองหลุดเป็นสิทธิของตนหาได้ไม่

๓. จะต้องไม่มีการจำนองรายอื่นหรือบุริมสิทธิใด ๆ เหนือทรัพย์สินที่เรารับจำนองไว้ แม้การจำนองหรือบุริมสิทธินั้นๆจะได้จดทะเบียนภายหลังที่ลูกหนี้ทำสัญญาจำนองกับเราก็ตาม เราก็จะเอาทรัพย์จำนองหลุดเป็นสิทธิของเราหาได้ไม่ หากเราอยากได้ทรัพย์จำนองเป็นของเราจริง ๆ เราต้องชำระหนี้จำนองรายอื่น และหนี้บุริมสิทธิรายอื่นแทนลูกหนี้ที่น่าเอ็นดูของเราเสียให้เสร็จสิ้น เรียบร้อยเสียก่อน

ยังมีข้ออื่น ๆ อีกมาก แต่เพียงเท่าที่ยกมาเป็นตัวอย่างเล็กน้อยนี้คงจะเป็นการเพียงพอแล้ว ที่จะให้ท่านเศรษฐีทั้ง-หลายเห็นว่ารับซื้อฝากไม่ยุ่งยากเท่ารับจำนอง สำหรับลูกหนี้ต้องถือหลักตรงกันข้าม เพราะลูกหนี้กับเจ้าหนี้นั้นไม่เคยพายเรือลำเดียวกันเลย คือฝ่ายลูกหนี้ต้องพยายามที่สุดที่จะทำเพียงในรูปสัญญาจำนอง ถ้าไม่ยากเย็นแสนเข็ญใจสุดที่จะทนทานได้แล้ว อย่าพึงทำสัญญาในรูปขายฝากเป็นอันขาด เพราะเผลอไปนิดเดียว ทรัพย์ที่จำนองจะตกเป็นสิทธิของผู้รับซื้อฝากไปทันทีโดยเราไม่ทันนึกก็ได้

เพียง ! **ขอเทพยดาอารักษ์จงดลใจอย่าให้ท่านบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายได้มีโอกาสอ่านบทความเรื่องนี้เลย**

(สำหรับท่านนักกฎหมายโปรดดู ป.พ.พ. มาตรา ๔๙๑, ๔๙๒,๗๒๘,๗๒๙ ป.ว.พ. มาตรา ๑๔๘ คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๑/๒๔๙๗,๑๗๓๒/๒๕๐๐, และ ๑๐๒๕/๒๔๗๕)

□ แขกรดน้ำมาเต็มบ้าน แต่เจ้าบ่าวไม่ยอมเข้าพิธี ทำให้ขายหน้าถึงเพียงนี้แล้วเจ้าสาวยังเรียกค่าเสียหายใด ๆ ไม่ได้ถ้า.............. .... □

ของหมั้นสำคัญไฉน ?

การหมั้นคืออะไร ? ขืนเขียนไปก็คงไม่มีใครยอมอ่าน เพราะเป็นปัญหาหญ้าปากคอกที่เด็ก ๆ ก็รู้ เนื่องจากหนังสือพิมพ์ลงรูปถ่าย และข่าวสังคมเกือบทุกวันเดี๋ยว นายมุสาไป บรรจง สรวม แหวน หมั้นให้นางสาวจิ๊กกี๋ เดี๋ยวผู้ใหญ่ลี้เลี้ยงฉลองหมั้นให้นางสาวดัดจริตา

ของหมั้นสำคัญไฉน ? ถ้าเราไม่รู้ ก็ไม่เป็นผิดถึงติดคุกติดตราง แต่เราจะอ้างความไม่รู้กฎหมายขึ้นเป็นข้อแก้ตัวเวลามีคดีแพ่งถึงโรงถึงศาลหาได้ไม่ กฎหมายนี้จะว่าประหลาดก็ประหลาด แม้แต่นักกฎหมายชั้นครูบาอาจารย์บางวันยังเถียงกันเกือบล้มเกือบตายในปัญหานิดเดียวเพียงว่า กฎหมายคืออะไร ? แต่ครั้นพวกเราซึ่งหาเช้ากินกลางวัน หากลางวันกินเย็น จะบอกว่า "หนูไม่รู้ ๆ" เช่นนี้ กฎหมายกลับไม่ยอมให้เราอ้างขึ้นต่อสู้คดี

ประการสำคัญที่หญิงชายทุกคนจะต้องรู้ไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ก็คือ **การหมั้นนั้น กฎหมายบังคับว่าจะต้องมีของหมั้นด้วยเสมอไป และจะต้องนำไปมอบไว้ให้แก่ฝ่ายหญิง** ซึ่งเรื่องของหมั้นนี้เป็นประเพณีมาแต่โบราณ โดยเรียกว่า "ขันหมากหมั้น" บ้าง "ทองหมั้น" บ้าง ในยุคหลัง ๆ นี้ขันหมากหมั้นหายไป แต่มีการให้ของหมั้นเข้ามาแทนที่ และเป็นวัฒนธรรมไทยสืบต่อเรื่อยมาจนทุกวันนี้ หากชายไปสู่ขอหญิงเฉย ๆ โดยไม่มีของหมั้นให้ฝ่ายหญิงด้วยทั้งทางกฎหมายและประเพณีไทย หาเรียกว่าชายหมั้นหญิงไม่ เมื่อไม่มีการหมั้น พอถึงวันนัดแต่งงาน

แม้พระ ๙ องค์มาเตรียมเจริญพระพุทธมนต์ และแขกผู้มีเกียรติมาเตรียมเป็นสักขีพยานเต็มบ้านแล้ว หากเจ้าบ่าวเกิดรักใหม่ไม่ยอมมาแต่งงานเสียเฉย ๆ หรือเกิดมีรักซ้อนซ่อนรักเจ้าสาวหนีพิธีวิวาห์ไปเสีย เช่นนี้ ฝ่ายชายที่ปลูกเรือนหอไว้รอรักก็ดี หรือฝ่ายหญิงที่บรรจงทำอาหารคาวหวานทั้งขนมกงและถ้วยฟูไว้เตรียมเลี้ยงแขกเลี้ยงคนก็ดี จะเรียกค่าเสียหายใด ๆ จากฝ่ายที่ไม่ยอมมาร่วมพิธีไม่ได้เลยแม้แต่น้อย เพราะกฎหมายท่านบัญญัติไว้ว่า จะเรียกค่าเสียหายจากอีกฝ่ายหนึ่งได้ต่อเมื่อมีการหมั้นกันก่อนแล้วเท่านั้น

ตัวอย่างความโกลาหลอลหม่านเนื่องจากกำหนดแต่งงานโดยไม่มีการหมั้น ซึ่งเป็นเรื่องจริงไม่อิงนิยายใด ๆ เลยได้เกิดขึ้นแล้วในเขตเมืองสุโขทัย คือ คุณอาม่อมได้ให้คุณลุงหนอมเป็นเฒ่าแก่ไปขอนางสาวฉนำ อายุ ๑๘ ปีให้กับหนุ่มดวนบุตรของคุณอาม่อม การสู่ขอนี้เป็นแต่เพียงพูดจาตกลงว่าจะแต่งงานกัน หามีของหมั้นมาวางแม้แต่น้อยไม่ ต่อมาฝ่ายชายบอกเลิกการหมั้นจะเพราะเหตุใดไม่ปรากฏชัด คุณแม่ของสาวฉนำจึงยื่นฟ้องคุณอาม่อมกับลุงหนอมเรียกค่าสินไหมทดแทน สู้ความกันมาจนถึงศาลฎีกา ๆ ท่านตัดสินให้ฝ่าย

สาวฉนำแพ้คดีโดยท่านอธิบายกฎหมายว่า เมื่อตกลงกันว่าจะสมรสเฉย ๆ โดยไม่มีการมอบของหมั้น หากมีการผิดสัญญาจะเรียกค่าทดแทนกันหาได้ไม่

จากเรื่องราวของสาวฉนำนี้ "กันคนโกง" จึงขอเรียนเตือนหนุ่มสาวที่จะเข้าพิธีสมรสว่า ถึงจะยากดีมีจนอย่างใดก่อนแต่งงาน ขอให้หมั้นกันด้วยของหมั้นสักหน่อย แม้แต่ทองเท่าหนวดกุ้งก็ยังดี หรือถ้าไม่มีอะไรเลย เพียงแต่มีหมากพลูใส่พานกับผ้า ๑ ผืน ไปมอบให้ฝ่ายหญิงเสีย ก็พอจะถือว่าเกิดเป็นสัญญาหมั้นขึ้นตามกฎหมายแล้ว ส่วนเรื่องเลี้ยงฉลองพิธีหมั้นกันให้ใหญ่โตมโหฬารหรูหรานั้นเป็นเพียงกะพี้ของพิธีหมั้น จะตัดออกเสียก็ได้ ไม่มีผลเสียหายทางด้านกฎหมายแต่อย่างใดเลย ตรงกันข้าม กลับจะเป็นผลดีในทางเศรษฐกิจสำหรับครอบครัวเสียอีกด้วย

(สำหรับท่านนักกฎหมายโปรดดู ป.พ.พ. บรรพ ๕ หมวด ๑ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๖๗๖/๒๔๘๗, ๑๑๙๘/๒๔๙๒, ๗๑/๒๔๙๓, ๑๒๑๗/๒๔๙๖, ๘๖๐/๒๕๐๕)

□ คุณผัวอยากมีเมียน้อย ทำหนังสือยกสมบัติทั้งหมดให้เมียหลวง แต่.... โอ้ว่าอนิจจาความรัก.....เมียหลวงไม่ได้อะไรเพิ่มขึ้นเลยแม้แต่นิด □

ผัวเจ้าเล่ห์

“สินส่วนตัว” เป็นชื่อของทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาชนิดหนึ่ง ซึ่งเมื่อสามีภริยาหย่ากันก็ดี หรือเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่กรรมก็ดี กฎหมายบังคับให้คืนให้แก่ฝ่ายที่เป็นเจ้าของไปทั้งหมด จะเอามาแบ่งสรรปันส่วนให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้เลยแม้แต่น้อย ฉะนั้นปัญหาที่ว่าทรัพย์สินสิ่งใดเป็นสินส่วนตัวหรือไม่? จึงเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตประจำวันของเรา อย่านึกว่าไม่สำคัญเป็นอันขาด!

นักกฎหมายท่านบัญญัติเรื่องสินส่วนตัวไว้ว่า ได้แก่ทรัพย์สิน ๓ ประเภทดังต่อไปนี้

ประเภทแรก ได้แก่สมบัติทั้งมวลที่ชายหรือหญิงมีมาก่อนจดทะเบียนสมรส **และคู่สมรสได้ทำสัญญากันไว้ตั้งแต่ก่อนจดทะเบียนสมรสว่าตกลงให้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวของเจ้าของเดิม** ถ้าไม่มีสัญญาก่อนสมรสแยกไว้เป็นสินส่วนตัวแล้ว ทรัพย์สมบัติเหล่านั้น กฎหมายถือว่าเป็นเพียง "สินเดิม"

ประการที่สอง ได้แก่เครื่องใช้ไม้สอยส่วนตัวของคู่สมรส เช่นแหวนเพชรของหญิง นาฬิกาข้อมือของชาย หรือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพของคู่สมรส เช่นสำนักงานทนายความของเจ้าบ่าว หรือคลีนิคของเจ้าสาวเป็นต้น

ประการที่สาม ได้แก่ทรัพย์สมบัติที่สามีหรือภริยาได้มาภายหลังจดทะเบียนสมรส แต่ผู้ให้ระบุไว้ในหนังสือยกให้ว่าให้เป็นสินส่วนตัว หรือเจ้ามรดกระบุไว้ในหนังสือพินัยกรรมว่าให้เป็นสินส่วนตัว ถ้าไม่มีระบุไว้ว่าให้เป็นสินส่วนตัวแล้ว แม้ผู้ให้จะลงชื่อสามีคนเดียวหรือภริยาคนเดียวไว้ก็ตาม ย่อมกลายเป็น "สินสมรส" ที่ทั้งสองฝ่ายมีสิทธิร่วมกันทั้งสิ้น

เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นอีกสักหน่อย จึงขอยกเรื่องจริงอิงนิยายมาเล่าสู่กันฟังดังต่อไปนี้.–

นายกะล่อน มากเล่ห์ กับนางสาวสุราซิวะดี เซ่อสกุล จดทะเบียนสมรส อยู่กินเป็นสามีภริยาด้วยความผาสุกตลอดมาเป็นเวลา ๑๐ ปี มีลูกด้วยกัน ๒ คน แล้วได้ซื้อที่ดินลงชื่อร่วมกันไว้แปลงหนึ่ง ที่ดินแปลงนี้กฎหมายเรียกว่า "สินสมรส" เพราะได้มาในระหว่างเป็นสามีภริยากัน ต่อมานายกะล่อนริอ่านสูบเฮโรอิน นางสุราซิวะดีเกรงว่านายกะล่อนจะเอาที่ดินไปขายแล้วเอาเงินซื้อเฮโรอินเสียหมด ดังมีตัวอย่างปรากฏอยู่หลายรายแล้ว สามีภริยาคู่นี้จึงพากันไปหอทะเบียนที่ดิน ขอให้พนักงานที่ดินท่านทำหนังสือจดทะเบียนแก้ชื่อในโฉนดเป็นว่าที่ดินแปลงดังกล่าวข้างต้น นายกะล่อนยินดียกให้นางสุราซิวะดีทั้งหมด ต่อมาสามีภริยาคู่นี้หย่ากัน เช่นนี้มีปัญหาว่านาง สุราซิวะดี จะมี กรรม สิทธิ์ในที่ดิน นั้น แต่ ผู้เดียว หรือไม่เพราะนายกะล่อนทำหนังสือยกให้และจดทะเบียนแล้ว ? คำตอบในด้านกฎหมายมีว่า หาทำให้นางสุราซิวะดีเป็นเจ้าของที่ดินนั้นแต่ผู้เดียวไม่ ที่ดินที่นายกะล่อนยกให้นางสุราซิวะดีนั้นคงต้องเป็นสินสมรสระหว่างนายกะล่อน กับ นาง

สุราชิวะดีอยู่เช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น เพราะเมื่อนางสุราชิวะดีได้ที่ดินซึ่งนายกะล่อนยกให้มา ก็เป็นการได้มาระหว่างที่เป็นสามีภริยากันอยู่ ซึ่งตามกฎหมายท่านถือว่าเป็นสินสมรส ฉะนั้นเมื่อหย่ากัน ก็ต้องแบ่งปันสินสมรสตามหลักเกณฑ์ในกฎหมายที่ว่าด้วยสินสมรส (คือฝ่ายมีสินเดิมได้ ๒ ส่วน ฝ่ายไม่มีสินเดิมได้ ๑ ส่วน ถ้ามีสินเดิมด้วยกันหรือไม่มีมาด้วยกันก็ได้ไปคนละครึ่ง) นางสุราชิวะดีจะอ้างว่าเมื่อนายกะล่อนยกให้แล้ว ตนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์แต่ผู้เดียวหาได้ไม่ ผลของเรื่องก็คือสัญญายกให้ที่นายกะล่อนทำต่อเจ้าพนักงานนั้น ไม่มีผลเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในที่ดินแต่ประการใดเลย ทำแล้วเหมือนไม่ได้ทำ

ฉะนั้น "กันคนโกง" บทนี้จึงขอเรียนเตือนบรรดาคุณนายทั้งหลายว่า ถ้าคุณผู้ชายจะไปมีเมียน้อยโดยมาออเซาะว่า "ตะละแม่เอย อันทรัพย์ศฤงคารบรรดามีพี่จะมอบให้เป็นสิทธิขาดแต่สุดที่รักของพี่แต่เพียงผู้เดียว แม้แต่เท่าเศษของธุลีพี่หายอมให้เหลือตกได้แก่เมียใหม่ของพี่ไม่" และคุณผู้ชายทำทีประดุจเป็นยอดผู้เสียสละพาคุณนายไปจดทะเบียนยกให้ต่อสำนักงานทะเบียนที่ดิน

ก็ดีหรือที่อำเภอก็ดี เช่นนี้ ขอคุณนายอย่าเพิ่งหลงลมชายง่าย ๆ เลย แต่จงตรวจดูให้ดีว่า สัญญานั้นได้ระบุไว้ด้วยหรือเปล่าว่า "ให้เป็นสินส่วนตัว" ถ้าไม่มีข้อความดังกล่าวแล้ว ก็พึงเข้าใจเถิดว่า ณ บัดนี้คุณผู้ชายของคุณนายได้เปลี่ยนชื่อและเปลี่ยนนามสกุลเป็นนายกะล่อน มากเล่ห์ในเรื่องจริงอิงนิยายข้างต้นแล้วโดยไม่ต้องสงสัย

(สำหรับท่านนักกฎหมาย โปรดดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๒, ๑๔๖๓, ๑๔๖๔, ๑๔๖๖, ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗, ๑๖๒๕ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๙๙๓/๒๔๗๒, ๕๗๗/๒๔๘๘ ๓๒๕/๒๔๙๘, ๔๘๐/๒๔๙๘)

□ □ □

□ ถูกรถเมล์ชนขาหัก คนขับรถเมล์ทำสัญญารับใช้ค่าเสียหายให้ คนเจ็บดีใจนึกว่ามีหลักฐานแน่นหนาแล้ว แต่...... อ่านเรื่องนี้เสียก่อนครับ □

ระวังจะเสียรู้เมื่อถูกรถชน

เมื่อเรากำลังเดินข้ามถนนอยู่บนทางม้าลาย มีรถเมล์บริษัท "เท้าผียานยนต์" ซึ่งนายทะเล้น ใจร้อน ขับมาชนเอาแข้งขาหักก็ดี หรือเมื่อเราขับรถยนต์จะไปทำราชการ ถูกรถยนต์ส่วนตัวของนายมกราพ่อค้าใหญ่ซึ่งนายกะล่อน รักเลว คนขับรถยนต์ของเฒ่าแก่มกราขับกลับจากไปส่งลูกสาวของเฒ่าแก่มาชนรถเราเสียหายยับ-

เย็นก็ดี หากนายทะเล้นหรือนายกะล่อนยอมรับผิดโดยดีและยอมชดใช้ค่าเสียหายให้แก่เราเต็มตามจำนวนที่เรียกร้องภายใน ๗ วัน ทั้งพร้อมที่จะทำสัญญาให้เราไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยขออย่างเดียวว่าเวลานายทะเล้นหรือนายกะล่อน ถูกฟ้องศาลในคดีอาญา ขอให้เราแถลงต่อศาลว่า เราไม่ติดใจเอาความเท่านั้น เช่นนี้ เราควรจะปฏิบัติอย่างไรจึงจะได้รับผลดีที่สุด ?

ก่อนอื่น ขอให้ทราบไว้ว่า ตามกฎหมายนั้น นายจ้างทุกคนจะต้องรับผิดในทางแพ่งร่วมกับลูกจ้างในการกระทำของลูกจ้างทุกอย่าง ที่ลูกจ้างได้ กระทำไป ภายในขอบเขตแห่งการงานที่จ้าง ในกรณีดังกล่าวข้างต้น ตามปกติบริษัทเท้าผียานยนต์ผู้เป็นนายจ้างของนายทะเล้นและเฒ่าแก่มกรานายจ้างของนายกะล่อนจะต้องรับผิดในทางแพ่งร่วมกับลูกจ้างของตนด้วยอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง **แต่มีอยู่กรณีหนึ่งที่บรรดานายจ้างของคนขับรถยนต์ (และนายจ้างทั่ว ๆ ไป) จะหลุด**

พ้นจาก ความ รับผิดใน ทาง แพ่งโดย สิ้นเชิงไปได้ อย่าง สง่าผ่าเผย คือ กรณีที่เรากับนายทะเล้นหรือนายกะล่อน ร่วมกันเซ็น สัญญาตกลง เรื่องค่า เสียหายโดย บริษัทเท้าผี ยานยนต์ หรือเฒ่าแก่ มกราไม่ได้มา เซ็น สัญญา ร่วมด้วย
เช่นในกรณีข้างต้น ถ้าเรากับนายทะเล้นทำสัญญากันว่า "ในการที่รถเมล์บริษัทเท้าผียานยนต์ ชนรถเปอร์โย ของนางสาวพิตเพียนเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๐๙ ณ หน้าตลาดบางซื่อ ข้าพเจ้านายทะเล้น ใจร้อน คนขับรถเมล์บริษัทเท้าผียานยนต์ รับว่าเป็นฝ่ายผิด และยอมชดใช้ค่าซ่อมรถให้แก่นางสาวพิต-เพียนเป็นเงิน ๑๒,๓๔๕ บาทภายใน ๗ วัน ข้าพเจ้านางสาวพิตเพียนตกลงด้วยทุกประการ" แล้วนายทะเล้นกับเราเซ็นชื่อกันไว้ในหนังสือนั้น สัญญาที่เราทำกันไว้เช่นนี้ นักกฎหมายท่านเรียกว่าเป็น "สัญญาประนีประนอมยอมความ" ซึ่งเมื่อทั้งสองฝ่ายลงลายมือชื่อแล้ว จะมีผลให้มูลละเมิดในเรื่องถูกรถยนต์ชนระงับไปทั้งสิ้น และทำให้ทุกฝ่ายได้สิทธิใหม่ตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความโดยทันที เราจะไปฟ้องนายทะเล้นเพื่อเรียกค่าเสียหายใด ๆ ที่ถูกรถยนต์ชนอีกไม่ได้เลย ได้แต่จะฟ้องนายทะเล้นให้ศาลบังคับตาม

สัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันไว้เท่านั้น ประการที่สำคัญที่สุดก็คือสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นมีผลให้บริษัทเท้าผียานยนต์ผู้เป็นนายจ้างของนายทะเล้นหลุดพ้นความรับผิดไปด้วย ทั้งนี้เพราะที่กฎหมายบัญญัติว่านายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น นายจ้างจะรับผิดชอบต่อเมื่อผลแห่งการละเมิดยังมีอยู่ **เมื่อเรากับลูกจ้างของเขาไปตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันเสีย ย่อมทำให้ผลแห่งการละเมิดระงับสิ้นไป นายจ้างของเขาจึงไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ ด้วย**

อันที่จริง ถ้านายทะเล้นหรือนายกะล่อนมีทรัพย์สมบัติพอที่จะใช้ให้เราได้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความแล้ว การที่เราเซ็นสัญญาตกลงด้วยก็เป็นผลดีแก่เราอยู่เหมือนกัน เพราะจะไม่ต้องไปนำสืบเถียงกันที่โรงพักหรือศาลอีกว่า เหตุที่เกิดขึ้นนั้นใครเป็นฝ่ายผิด และค่าเสียหายควรเป็นเท่าใด แต่ถ้าคนขับรถที่เซ็นสัญญากับเรานั้น ไม่มีทรัพย์สินใด ๆ พอที่จะชดใช้ให้แก่เราได้ การทำสัญญาประนีประนอมยอม

ความไว้เช่นนั้น เราไม่ผลได้อะไรเลย มีแต่เราเสียเปรียบในข้อที่เราไม่สามารถจะฟ้องเรียกเอาค่าเสียหาย จากนายจ้างของคนขับรถซึ่งตามปกติเป็นคนมีฐานะดีได้

วิธีปฏิบัติในเหตุการเช่นนี้ คือเมื่อคนขับรถของอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับผิดและยอมทำสัญญาใช้ค่าเสียหายให้เรา เราก็ควรยอม เพราะจะได้ตัดปัญหาว่าใครผิดใครถูกไปเสียได้ แต่ข้อสำคัญก็คือในสัญญาที่เราทำกันนั้น เราอย่าได้ไปเซ็นชื่อลงด้วยเป็นอันขาด ปล่อยให้คนขับรถของอีกฝ่ายหนึ่งกับพยาน (ซึ่งควรเป็นตำรวจหรือคนของฝ่ายเรา) ลงชื่อไว้เท่านั้น เพราะในกรณีที่เราไม่ได้เซ็นชื่อไว้ในสัญญาด้วยเช่นนี้ กฎหมายยังไม่ถือว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความที่จะมีผลผูกพันเรา หากแต่มีผลผูกพันคนขับรถที่ลงชื่อไว้เท่านั้น เมื่อยังไม่เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความทางฝ่ายเรา ผลแห่งการละเมิดในส่วนที่เกี่ยวกับนายจ้างย่อมไม่ระงับไป ซึ่งเรายังมีอำนาจฟ้องเรียกร้อง

เอาค่าเสียหายจากนายจ้างของคนขับรถได้ในโอกาสต่อไป แต่ทั้งนี้จะต้องฟ้องเสียภายใน ๑ ปีนับแต่วันเกิดเหตุ ข้อนี้อย่าเผลอให้ระยะเวลาล่วงเลยไปเสียอีกเป็นอันขาด

(สำหรับนักกฎหมาย โปรดดู ป.พ.พ. มาตรา ๔๒๕, ๔๔๘, ๘๕๑, ๘๕๒ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๘/๒๔๙๗, ๑๑–๑๒/๒๔๙๕, ๖๐๑/๒๕๐๗, ๒๙๖/๒๕๐๘, ๗๒๒/๒๕๐๘)

☐ พ่อแม่นอนหลับไม่รู้ นอนคู้ไม่เห็น
แต่ต้องตามไปใช้หนี้แทนลูก ๑ ล้านบาท ☐

ลูกเหลือขอพ่อแม่ต้องรับผิด

กฎหมายอาญาถือหลักของพระพุทธเจ้าที่ว่า "สุทธิอสุทธิ ปจฺจตฺตํ นาญฺโญ อญฺญํ วิโสธเย" ความบริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์เป็นของเฉพาะตัว คนอื่นจะทำให้คนอื่นบริสุทธิ์หาได้ไม่ เรื่องของความดีความชั่วเป็นเรื่องของตัวใครตัวมัน ใครทำผิดคนนั้นต้องรับผล ผู้ใดผิดศีลข้อ ๑ ไปฆ่าเขา ทำร้ายเขา ผู้นั้นติดคุกเอง ผู้ใดผิดศีลข้อ ๒ ไปปล้นทรัพย์ ลักทรัพย์ วิ่งราว ชิงทรัพย์ ผู้นั้นต้องติดตารางเอง แม้แต่เด็กกระทำผิดอาญา

พ่อแม่ของเด็กก็ไม่ต้องไปติดคุกติดตรางด้วย แต่ในทางแพ่งหาเป็นเช่นนั้นไม่ ถ้าคุณพ่อคุณแม่คนใดเอาแต่สนุกจนลืมลูกลืมบ้าน ค่ำนี้ไปงานเลี้ยงสังสรรค์อันธพาลรุ่น ๙ พรุ่งนี้เช้าต้องไปเตรียมจัดงานสัปเหร่อบอลล์ ปล่อยลูกทิ้งเรือนโดยไม่ดูแลตามสมควรแก่หน้าที่พ่อบ้านแม่เรือน จนลูกผู้เยาว์อายุไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ไปทำความเสียหายให้คนอื่นเขาเข้าเช่นนี้ กฎหมายแพ่งสันนิษฐานทันทีว่าพ่อแม่บกพร่องต่อหน้าที่ต้องร่วมรับผิดใช้ค่าเสียหายให้แก่คนที่ลูกของตนไปทำให้เสียหายไว้ พ่อแม่จะพ้นความรับผิดในทางแพ่งไปได้ก็ต่อเมื่อนำสืบพิสูจน์ให้ศาลท่านเชื่อโดยปราศจากสงสัยว่า เราได้ใช้ความระมัดระวังตามหน้าที่ของพ่อแม่แล้ว

ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นเรื่องจริงที่เคยทำให้พ่อแม่ช้ำใจและเสียเงินเสียทองมามากแล้ว คือ

๑. ลูกอายุ ๑๗ ปีอยู่กับแม่ แม่เห็นลูกเอาปืนแก๊ปเถื่อนมาถือจึงได้ว่ากล่าวตักเตือนไป แต่ลูกขี้ดื้อไม่เชื่อฟังต่อหน้าแม่ก็เอาปืนไปซ่อนเสีย พอลับหลังแม่ก็เอาปืนมาเล่นอีก เช่นนี้ นักกฎหมายท่านถือว่า การว่ากล่าวตัก-

เตือนเพียงเท่านี้ หาเพียงพอกับความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแลของตนในฐานะเป็นแม่ไม่ แม่จึงต้องร่วมรับผิดในการที่บุตรยิงปืนโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย

๒. พ่อเก็บปืนไว้หลังตู้เซฟสูงประมาณ ๓ ศอก ซึ่งลูกชายอายุ ๕ ปีไม่สามารถจะหยิบถึงได้ แต่ด้วยวิธีใดไม่ปรากฏ ตอนกลางวันลูกเอาปืนของพ่อไปเล่น ก. เห็นเข้าก็มาบอกพ่อของเด็ก พ่อของเด็กสั่งให้ ก. ไปเก็บปืนไว้เสีย ก. ก็มาเอาปืนจากเด็กไปเก็บ ตกเย็นเด็กมาหลอก ก. ว่าพ่อให้มาเอาปืน ก. เชื่อเลยให้ไป เด็กนำปืนไปเที่ยวยิงนกจนปืนลั่นทำให้คนอื่นตาย ดังนี้พ่อของเด็กต้องร่วมรับผิดด้วย แม้จะสั่งให้ ก. เก็บปืน แต่มิได้กำชับ ก. ว่าอย่ามอบปืนให้เด็กไป ยังเรียกไม่ได้ว่า พ่อได้ใช้ความระมัดระวังตามหน้าที่ของพ่อ

๓. พ่อแม่ยอมให้ลูกชายวัยรุ่นขับขี่จักรยานยนต์หรือรถยนต์โดยไม่ได้ห้ามปรามตามสมควร เมื่อลูกขับรถชนคนอื่นบาดเจ็บหรือชนรถคนอื่นเสียหาย พ่อแม่ต้องรับผิดในเรื่องค่าความเสียหาย

เมื่อท่านที่เคารพอ่านมาถึงตอนนี้ บางท่านอาจเพลีย และบางท่านอาจจะนึกเลยเถิดไปว่า นักกฎหมายนี่ช่างร้ายเหลือทน อะไร ๆ ก็จะให้พ่อแม่รับผิดเสียเรื่อย ผมขอเป็นทนายให้ท่านนักกฎหมายโดยไม่ได้รับค่าจ้างรางวัลว่า นักกฎหมายท่านก็มีหัวใจ นักกฎหมายท่านก็มีลูก ไม่ได้เคี่ยวเข็ญเย็นค่ำถึงกับให้พ่อแม่ต้องตามดูลูกทุกฝีก้าว ผมขอนำตัวอย่างที่นักกฎหมายท่านไม่เอาผิดแก่พ่อแม่มาเล่าสู่กันฟัง ให้หายเพลียสัก ๒ เรื่อง คือ

๑. คนเมาคุยโอ่ว่าอยู่ยงคงกะพันฟันไม่เข้ายิงไม่-ออก ท้าเด็กอายุ ๑๕ ปีให้ฟัน เด็กเลยฟันเอาเลือดโชก เหตุเกิดนอกบ้านของพ่อแม่ เช่นนี้พ่อแม่เด็กไม่ต้องรับผิด

๒. เด็กหนุ่มวัยคะนองรักสาวแล้วสาวไม่ยอมรักตอบ เลยพาเพื่อนฉุดสาวไปกักขังและข่มขืน เช่นนี้พ่อแม่ไม่ต้องรับผิดด้วย เพราะการที่บุตรจะกลับกลายเป็นคนอันธพาลเกะเมะเหรกไปลอบลักฉุดลูกสาวชาวบ้านนั้น ตามพฤติการณ์ในเรื่อง ย่อมเป็นการเหลือวิสัยที่พ่อแม่จะพึงระวังดูแลป้องกันไว้ได้ แต่ถ้าพ่อแม่รู้อยู่ว่า ลูกจะไป

ฉุดลูกสาวคนอื่นแล้วยังไม่ห้ามปรามดูแล พ่อแม่ก็ต้องรับผิดด้วย หากเป็นเรื่องพ่อที่เป็นนักเลงลงมือช่วยลูกชายฉุดสาวเสียด้วยตนเองแล้ว เรื่องทางแพ่งไม่มีปัญหา แม้แต่เรื่องอาญาก็หนีไม่พ้นตรางไปได้

"กันคนโกง" จึงขอทิ้งท้ายของเรื่องไว้ว่า มนุษย์ทุกคนมีหน้าที่ เด็กก็มีหน้าที่ของเด็ก ผู้ใหญ่ก็มีหน้าที่ของผู้ใหญ่ คนไหนทำหน้าที่ของตนได้ดี โลกก็สรรเสริญว่าเขาเป็นคนดี มีความเจริญ ส่วนผู้ใดเกียจคร้านไม่ทำงานในหน้าที่หรือใช้หน้าที่ไปในทางทุจริตผิดศีลธรรม ความเจริญจะไม่มีและจะถูกโลกตราหน้าว่าเป็นคนเลว คนเราจะเลือกเกิดเลือกเป็นโน่นเป็นนี่ด้วยตนเองไม่ได้ สุดแต่บุญทำกรรมแต่ง แต่เราจะเป็นอะไรนั้นไม่ใช่เรื่องสำคัญ **ความสำคัญอยู่ที่ว่าเราจะต้องทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุด** หากเป็นเพียงเสมียนก็ไม่ต้องเสียใจว่าไม่ได้เป็นปลัดอำเภอ ขอจงทำหน้าที่เสมียนให้ดีที่สุดเถิด แล้วตำแหน่งปลัดอำเภอจะมาหาเอง ถ้าเป็นเพียงนายอำเภอก็ไม่ต้องน้อยใจว่าทำไมเราจึงไม่ได้เป็นผู้ว่า-ราชการจังหวัด ขอจงพยายามทำหน้าที่นายอำเภอให้ดีที่สุด

เถิด ไม่ช้ากระทรวงมหาดไทยท่านคงเมตตาแต่งตั้งให้เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเอง ณ บัดนี้เราเป็นพ่อ เราเป็นแม่ จึงขอให้ทำหน้าที่ของพ่อ หน้าที่ของแม่ให้สมบูรณ์เถิด หาไม่แล้วโลกจะประนามได้ว่า ลูกมันเลวเพราะพ่อแม่มันไม่อบรม ผลลัพธ์คือ ลูกก็แย่พ่อแม่ก็ยับ.

(สำหรับท่านนักกฎหมายโปรดดูประมวลกฎหมายแพ่งฯ มาตรา ๔๒๙ คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๗๔/๑๕๐๘,/๘๔๗/๒๔๙๖, ๙๔๑/๒๔๙๘, ๑๗๘๘/๒๔๙๙, ๙๔๘/๒๔๙๐, และ ๑๖๒/๒๔๘๘)

□ กฎหมายถือว่าเด็กเป็นลูกของชาย แต่ชาย
กลับไม่ใช่พ่อของเด็ก..........ว้า! ยุ่งจัง □

ลูกนอกกฎหมาย

เมื่อพ่อแม่แต่งงานโดยวิธีจดทะเบียนสมรสกันแล้ว ลูกที่เกิดก่อนพ่อแม่จดทะเบียนสมรสก็ดี ลูกที่เกิดภายหลังที่พ่อแม่จดทะเบียนสมรสก็ดี ย่อมถือว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของพ่อแม่ทั้งนั้น สำหรับลูกที่ชอบด้วยกฎหมายเช่นนี้ ปัญหาในด้านกฎหมายไม่ใคร่จะยุ่งยากมากนัก ปัญหาต่าง ๆ มักจะเกิด ในกรณีที่พ่อแม่อยู่กินเป็นสามีภริยากันโดยไม่จดทะเบียนสมรส แล้วเกิดลูกขึ้น

มา ซึ่งกฎหมายถือว่าเป็นลูกของแม่ฝ่ายเดียว หาใช่ลูกของพ่อด้วยไม่ ในกรณีนี้ลูกจะเป็นลูกของพ่อตามกฎหมายได้ พ่อจะต้องไปจดทะเบียนรับรองบุตรต่ออำเภอเสียก่อน แต่ไม่ใช่ว่าพ่อนึกจะจดทะเบียนรับรองใครว่าเป็นบุตร ก็ดุ่ม ๆ ไปบอก ท่านนายอำเภอได้ทีเดียว จะต้องพาเด็กและคุณ-แม่ของเด็กไปให้ความยินยอมด้วย ท่านนายอำเภอจึงจะจดทะเบียนรับรองบุตรให้

เมื่อเป็นพ่อเป็นลูกที่ชอบด้วยกฎหมายของกันและกันแล้ว หากพ่อตายไปลูกก็มีสิทธิได้รับมรดกของพ่อ หรือถ้าลูกตายก่อนพ่อ พ่อก็มีสิทธิได้รับมรดกของลูกเช่นกัน แต่สำหรับลูกนอกกฎหมายคือที่เกิดจากพ่อแม่ที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันและพ่อไม่ได้จดทะเบียนรับรองว่าเป็นบุตรนั้น ถ้าพ่อตายไปก่อนลูก มีปัญหาในทางกฎหมายว่าลูกจะมีสิทธิได้รับมรดกของพ่อหรือไม่ ? ข้อนี้จะต้องดูก่อนว่า มีพฤติการณ์ใดบ้าง

หรือไม่ที่พ่อได้แสดงออกไปว่าเด็กเป็นลูกของตน ถ้าไม่มีพฤติการณ์จากพ่อ แม้จะเป็นที่รู้กันตลอดหัวบ้านท้ายบ้านว่าเด็กนั้นเป็นลูกของพ่อ หรือแม้ตายายของเด็กจะไปแจ้งทะเบียนคนเกิดว่าเด็กที่เกิดเป็นลูกของพ่อ ลูกก็ไม่มีสิทธิได้รับมรดกของพ่อเลยแม้แต่น้อย แต่ถ้ามีพฤติการณ์ที่แสดงออกจากพ่อโดยตรง เช่น พ่อไปแจ้งทะเบียนคนเกิด หรือลงทะเบียนสำมะโนครัว หรือพ่อพาไปฝากโรงเรียนบอกว่าเด็กเป็นลูกของตน หรือพ่อรับเลี้ยงให้การศึกษาและให้ใช้นามสกุล ทั้งยัง แถม เบิกเงิน ค่าเล่าเรียน จาก ทาง ราชการ เอา เสีย เหล่านี้เป็นต้น เด็กนั้นแม้จะเป็นลูกนอกกฎหมายของพ่อ ก็มีสิทธิได้รับมรดกของพ่อเสมือนหนึ่งลูกที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ในทางตรงกันข้าม แม้จะมีพฤติการณ์จากพ่อแสดงรับรองว่าเด็กเป็นลูกของตนดังกล่าว เมื่อเด็กตายไป พ่อก็ไม่มีสิทธิรับมรดกของลูกแต่ประการใดเลย พ่อจะมีสิทธิรับมรดกของลูกนอกสมรสได้ก็ต่อเมื่อไปจดทะเบียนรับรองบุตร มารดาจดทะเบียนสมรสกันภายหลัง หรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตรเท่านั้น

ฉะนั้น "กันคนโกง" บทนี้จึงขอกระซิบเบา ๆ แด่คุณ สุภาพ สตรีทั้งหลาย ลูก เกิด จากชายที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสว่า เมื่อลูกเกิดมาแล้ว ขอคุณแม่พึงใช้ศิลปะของลูกผู้หญิงออดอ้อนให้คุณพ่อเป็นผู้ไปแจ้งสูติบัตรให้จงได้ สำหรับคุณพ่อทั้งหลาย "กันคนโกง" ก็ขอกระซิบดัง ๆ ว่า ควรที่จะกะตือรือล้นพาลูกนอกกฎหมายไปจดทะเบียนรับรองบุตรเสียไว ๆ หาไม่แล้ว เวลาลูกถูกลอตเตอรี่เป็นมหาเศรษฐีแล้วตายไป คุณพ่อจะไม่ได้รับมรดกของลูกของตนเลยแม้แต่สตางค์เดียว

(สำหรับท่านนักกฎหมาย โปรดดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๒๕, ๑๕๒๖, ๑๕๒๗, ๑๖๒๗, คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๓๖/-๒๔๘๗, ๓๒๐/๒๔๙๖, ๘๓๒/๒๔๙๗, ๑๕๐๓/๒๔๙๗, ๖๔๙/๒๕๐๐, ๓๒๑/๒๕๐๔ และอย่าลืมดูฎีกาที่ ๑๒๗๑/-๒๕๐๖ เป็นอันขาด)

□ เรื่องของเถ้าแก่งก แซ่ซวย ร้านขายยา "ซี้แหงตึ๊ง" ที่คุณหญิงคุณนายจำเป็นต้องรู้ □

ลอตเตอรี่คับ-ลอตเตอรี่

กาละครั้งหนึ่ง กะทาชายนายหนึ่ง สมมติว่าชื่อนายแย่ ยุ่งตลอด กลับจากปฏิบัติงานประจำวันมานั่งคุยกับเพื่อนอยู่ในร้านกาแฟ มีเด็กมาร้องขายใบตรวจสลากกินแบ่งว่า "เรียงเบอร์คับเรียงเบอร์" นายยุ่งซื้อมา ๑ แผ่น ตรวจเทียบกับสลากกินแบ่งที่ตนซื้อไว้ อุแม่เจ้า! พระโปรดคนยากแล้ว ถูกรางวัลที่ ๓ ทีเดียว เพื่อน ๆ รุมล้อมแสดงความยินดี

ตามธรรมเนียมของมิตรแท้ที่ถือหลักว่า เพื่อนสุขๆด้วย เพื่อนทุกข์ไม่ทุกข์ด้วย เลยพากันไปอบ–อาบ–นวด ให้เส้นสายคลายความตึงเครียดเป็นการเฉลิมฉลองในเบื้องต้นเสียก่อนตามประเพณีอันไม่ดีแก่ระบบเศรษฐกิจนัก เงินไม่มีก็ไม่เป็นไรยืมเงินเพื่อน ๆ จ่ายไปก่อนก็ยังได้ เพราะพรุ่งนี้แล้วซิหนอที่จะเอาสลากไปรับรางวัลได้แถมยังนัดเพื่อนล่วงหน้าว่า ในวันพรุ่งนี้ให้ไปพร้อมกันที่ภัตตาคารเพื่อรับประทานข้าวเคล้าเสียงดนตรีพึงนารีร้อง "โถ มดแดง" เป็นการฉลองใหญ่ ครั้นวันรุ่งขึ้น นายแย่รีบไปสำนักงานสลากกินแบ่งเพื่อขอรับรางวัล เจ้าหน้าที่รับสลากไปตรวจแล้วมาเรียนด้วยความสุภาพและด้วยเสียงอันแผ่วเบาว่า "ขอประทานโทษครับ สลากเลขที่ท่านนำมารับรางวัลนี้ คุณมุสา วาจาคด ได้มาอายัดไว้ต่อสำนักงานว่าเป็นสลากของคุณมุสาที่หายไปพร้อมกับกระเป๋าถือในงานสัปเหร่อบอลล์" ผลสุดท้าย สำนักงานสลาก ฯ ยังไม่จ่ายเงินให้ นายแย่จึงต้องยุ่ง เพราะไม่มีเงินไปใช้หนี้ที่ยืมมาจากเพื่อนเมื่อคืนนี้ ปัญหาเฉพาะหน้าที่สำคัญยิ่งนักคือได้นัดมิตรแท้ทั้งหลายให้ไปคอยรับเลี้ยงใหญ่ในเที่ยงวันนี้ ครั้นจะหนีก็จะเสียเชิงชาย จึงแข็งใจเดินโซเซไปยืนดักเพื่อนที่หน้าภัตตา-

การตามที่นัดกันไว้ แล้วพากันไปหาข้าวราดแกง (ความจริงเป็นแกงราดข้าว) รับประทานกันตามประสายาก แทนที่จะได้ฟังเพลง "โอ มดแดง" จากนักร้องตามที่ตั้งใจไว้ ตนเองกลับต้องครวญเพลง "เรียมเหลือทนแล้วนั้น" ด้วยท่าทางอันอิดโรยน่าเวทนายิ่งนัก

อีกรายหนึ่ง เถ้าแก่งก แซ่ซวย เจ้าของร้านขายยา "ซี้แหงตึ๊ง" แบ่งส่วนหนึ่งแห่งร้านขายยาของตนดำเนินการสลากกินแบ่ง คือขายสลากกินแบ่งและรับซื้อสลากที่ถูกรางวัล กิจการได้ดำเนินอย่างมีกำไรงามมาหลายปีจนทุภมัศดุล่วงมาถึงกาลวันหนึ่ง มีสุภาพบุรุษเสียงดังฟังชัดท่าทางทะมัดทะแมงแข็งแกร่งเหมือนภูเขาทองนำสลากกินแบ่งที่ถูกรางวัลที่ ๔ มีสิทธิได้รับรางวัล ๕,๐๐๐ บาทมาเสนอขายให้ เถ้าแก่งกตรวจดูเห็นว่าเป็นสลากฉบับที่แท้จริง ไม่มีการปลอมแปลงตัวเลขสลากหรือเลขงวดใด ๆ จึงรับซื้อไว้ในราคา ๔,๙๕๐ บาท ซึ่งจะได้กำไร ๕๐ บาท รุ่งเช้าเถ้าแก่งกให้ลูกจ้างในร้านนำสลากไปรับรางวัลจากสำนักงานสลากกินแบ่ง ๆ ไม่จ่ายให้เพราะนางสาวมุสา วาจาคด มาแจ้งไว้ว่าเป็นสลากของตนอีกฉบับหนึ่งที่หายไปพร้อมกับสลากฉบับแรก

เรื่องจริง อิงนิยายทั้ง ๒ เรื่องนี้เคยเกิดมีมาแล้ว และเชื่อว่าคงจะเกิดมีต่อไปอีกนาน ฉะนั้นผู้ซื้อสลากกินแบ่งทั้งหลายจึงควรได้รู้หลักกฎหมายในเรื่องนี้ไว้บ้าง เพื่อจะได้นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตน

นักกฎหมายท่านตรากฎหมายไว้ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๔๗๓ ซึ่งเป็นปีที่ ๖ ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ ว่า **ผู้ซื้อทรัพย์สินมาโดยสุจริตในการขายทอดตลาด หรือในท้องตลาด หรือจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้น ไม่จำต้องคืนให้แก่เจ้าของโดยแท้จริง เว้นแต่เจ้าของจะชดใช้ราคาที่ซื้อมา**

จากข้อเท็จจริงในตัวอย่างทั้ง ๒ เรื่องดังกล่าวข้างต้นนั้น ทั้งนายแย่และเถ้าแก่งกเป็นผู้ซื้อสลากกินแบ่งไว้โดยสุจริตแน่ เพราะซื้อไว้โดยเปิดเผย เสียค่าตอบแทนตามราคาปกติ และไม่ทราบว่าเป็นสลากที่หายมา แต่เพียงความสุจริตอย่างเดียวไม่พอที่นายแย่และเถ้าแก่งกจะมีสิทธิในสลากกินแบ่งดีกว่านางสาวมุสาผู้เป็นเจ้าของสลากอันแท้จริง เพราะตามกฎหมายนั้น เจ้าของทรัพย์อันแท้จริงเท่านั้นเป็นผู้มีสิทธิจำหน่ายทรัพย์สินของเขา ผู้ใดอื่นหามีสิทธิเอาไปจำหน่ายไม่

นายแย่และเถ้าแก่งกจะมีสิทธิดีกว่าเจ้าของสลากอันแท้จริงได้ก็ต่อเมื่อทั้งสองคนนั้นพิสูจน์ได้ว่ามีพฤติการณ์เข้าข้อยกเว้นข้อใดข้อหนึ่งใน ๓ อย่างดังต่อไปนี้

๑. เป็นการซื้อมาจากการขายทอดตลาด เช่นซื้อมาจากสถานธนานุบาลบางซื่อ ในเวลาขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนำหลุด

๒. ซื้อมาจากท้องตลาด คำว่า "ท้องตลาด" นี้ออกจะละเมียดละไมเข้าใจยากสักหน่อย เลยขอประทานอนุญาตลอกตำราของครูบาอาจารย์มาเล่าสู่กันฟังว่า หมายถึงชุมนุมแห่งการค้า ที่ใดเป็นที่ชุมนุมแห่งการค้าหรือไม่ย่อมแล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป ครูบาอาจารย์ท่านเขียนไว้เพียงเท่านี้ กระผมผู้รู้น้อยพลอยรำคาญขออธิบายต่อว่า เช่นซื้อสลากกินแบ่งจากซุ้มขายสลากกินแบ่งที่หน้าสำนักงานสลากกินแบ่ง ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิในสลากโดยสมบูรณ์ แม้จะเป็นสลากที่ถูกลักมาขาย แต่พึงเข้าใจไว้ด้วยว่า เพียงแต่ปรากฏว่าเป็นร้านค้าขาย ยังไม่พอให้ถือว่าเป็นท้องตลาดเสมอไป ประการที่สำคัญก็คือต้องเป็นชุมนุมแห่งการค้าที่ขายของชนิดนั้น ถ้าเราไปซื้อสลากกินแบ่งจากเจ้าของร้านขายกาแฟผู้ไม่มีอาชีพ

ในการขายสลากกินแบ่งเลย เช่นนี้จะถือว่าเป็นการซื้อจากท้องตลาดไม่ได้

๓. ซื้อจากพ่อค้าขายของชนิดนั้น ตัวอย่างเช่น ถ้าเรานั่งปฏิบัติราชการอยู่ในห้องอันโอ่อ่า หน้าห้องมีอักษรพลาสติกสีแดงติดไว้เห็นได้ชัดว่า **"ไม่มีราชการห้ามเข้าโดยเด็ดขาด"** ซึ่งมีคนมืออยู่ไม่สุขเที่ยวซุกซนเอาน้ำหมึกมาเขียนต่อท้ายไว้โดยอักษรตัวจิ๋วว่า "ยกเว้น ๑. ม่วยขายกาแฟ ๒. ซิ้มขายลอตเตอรี่" มีซิ้มผู้มีอาชีพเร่ขายสลากกินแบ่งได้บุกรุกเข้ามาเสนอขายสลากกินแบ่งถึงโต๊ะทำงานของเรา เราซื้อไว้ ๑ ฉบับ เช่นนี้แม้สลากนั้นจะเป็นสลากของนางสาวมุสาที่หายมา เราก็มีสิทธิในสลากนั้นดีกว่านางสาวมุสา เพราะเราซื้อไว้จากพ่อค้าแม่ค้าขายสลาก แต่ถ้าเราไปพักผ่อนสุดสัปดาห์ที่หัวหิน มีอำแดงเพ่งแม่ค้าปลาสดเอาสลากกินแบ่งมาเสนอขาย เราซื้อไว้ เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการซื้อจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้น เพราะแม้อำแดงเพ่งจะเป็นแม่ค้า แต่ก็เป็นเพียงแม่ค้าปลาสด ไม่ใช่แม่ค้าขายสลากกินแบ่ง

"กันคนโกง" บทนี้ จึงขอเรียนเตือนท่านผู้หวังรวยจากสลากกินแบ่งทั้งหลายว่า ก่อนจะซื้อสลากกินแบ่ง

ควรจะนึกถึงหลักเกณฑ์ ๓ ประการข้างต้นไว้ด้วย หาไม่แล้วจะช้ำใจภายหลัง คนแก่เคยสอนเสมอมาว่า ในการปฏิบัติงานทุกอย่างอย่าลืมคาถา "โอมพินิจ มหาพิจารณา เห็นอะไรแปลกตา ให้พิจารณาเสียก่อน ภาษิตคนแก่นี้นำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดกาล และ "กันคนโกง" ขอประทานกราบเรียนคุณนายทั้งหลายที่ชอบซื้อของดีราคาถูกจากคนแปลกหน้าที่มาอ้อนวอนขายถึงบ้านว่า เรื่องของคุณนายก็ปรับได้กับเรื่องสลากกินแบ่งข้างต้นเช่นกัน ถ้าเป็นของผู้ที่ขายยักยอกฉ้อโกงมาขายแล้ว คุณนายจะน้ำตาตกในเมื่อเจ้าของเขาเอามาคืน คุณนายจะเถียงว่า "ก็อิฉันรับซื้อไว้โดยสุจริตนี่เจ้าค๊ะ" เช่นนี้ ไม่พอให้ชนะคดีในโรงในศาลดอกครับ.

(หมายเหตุ–สำหรับท่านนักกฎหมายโปรดดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๓๐, ๑๓๓๒, ๑๓๓๖, คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๐๗/๒๔๙๐, ๘๖๘/๒๔๗๖, ๑๑๒๐/๒๔๙๕, ๗๖๗/๒๔๗๘ ๖๓๑/๒๕๐๓, ๑๘๕/๒๕๐๘ และฎีกาที่ ๑๓๔๙/๒๕๐๘)

□ ด้วยอภินิหารของเจ้าแม่ น้ำผุดขึ้นมา
กว่า ๑ คืบ ใช้กินก็ได้ ทาก็ได้ ไม่หาย
ก็ตายแล □

อภินิหารเจ้าแม่สำโรง

ระยะที่ผมเขียนบทความกฎหมายเรื่องนี้ เป็นฤดูกาลที่นักเรียนทั้งหลายกำลังวิ่งวุ่นสอบแข่งขันกันอุตลุดเพื่อเข้าเรียนต่อในชั้นต่าง ๆ ซึ่งนอกจากการกวดวิชาอันเป็นแฟชั่นสำหรับนักเรียนทุกคน แม้แต่การจะสอบเข้าโรงเรียนอนุบาลก็ต้องมีการกวดวิชากันแล้ว เจ้าพ่อและเจ้าแม่ทั้งหลายถูกอัญเชิญมาเข้าทรงมิได้เว้นว่าง เริ่มต้นด้วยเข้าทรงเพื่อถามว่าข้อสอบจะออกในเรื่องอะไร ? จะสอบ

ได้หรือสอบตก ? ส่วนพวกที่สอบตกมาแล้ว ยังมีการอัญเชิญเจ้าแม่มาถามต่อไปว่า สอบตกเพราะเหตุใด ? เจ้าแม่สาไถยก็ช่างรู้จักจิตวิทยาดี แทนที่จะบอกให้ผู้ถามเสียกำลังใจว่าเพราะตอบผิด กลับบอกว่า อันที่จริงผู้ถามตอบถูก กรรมการท่านก็ให้คะแนนดี แต่เลขานุการกรอก ต. ๒ ก. (บัญชีรวมคะแนน) ผิด เอากะเจ้าแม่ซี !

เรื่องการนับถือเจ้าพ่อเจ้าแม่นี้เป็นเสรีภาพของบุคคลที่จะกระทำได้ตามกฎหมาย เว้นแต่ผู้เข้าทรงลงเจ้าเท่านั้นซึ่งยังถือกันว่ามีผิดตามกฎหมาย ความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อเจ้า-แม่แต่ละองค์จะขลังหรือไม่เพียงใด ผมขอผ่านไปไม่ขอแตะต้อง ปล่อยให้ท่านนักปราชญ์ราชบัณฑิตท่านได้วิจัยกันต่อไป ในที่นี้ผมขอเล่าเรื่องอันเป็นเบื้องหลังข่าวอภินิหารของเจ้าแม่สำโรงอันเป็นเรื่องจริงให้ฟังกันไว้ มีพุทธภาษิตว่า "สุสฺสูสํ ลภเต ปญฺญํ ใครฟังดีก็จะได้ปัญญา"

ณ คลองอีจาง ตำบลวังเย็น อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี มีศาลเจ้าแม่สำโรงตั้งอยู่ที่ริมตลิ่ง ประชาชนได้อาศัย

น้ำในลำคลองนั้นใช้สอยเหมือนแม่น้ำลำคลองอื่น ร่มเย็นเป็นสุขตลอดมา จนกาลเวลาล่วงมาถึงระหว่างวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๐๐ ถึงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ ประชาชนชาววังเย็นและแถวใกล้เคียงพากันแตกตื่นมาสู่ศาลเจ้าแม่สำโรงวันละหลายร้อยหลายพันคน เพราะมีข่าวลือออกจากปากคนนี้ไปสู่ปากคนโน้นแซ่ไปว่า มีน้ำศักดิ์สิทธิ์ผุดพุ่งขึ้นมาจากลำ-คลองอีจางด้วยอานุภาพของเจ้าแม่ มีคุณภาพรักษาโรคภัยไข้เจ็บทุกชนิดให้หายได้ ชายใดเป็นโรคผู้หญิงใช้น้ำนั้นดื่มแล้วโรคนั้นจะหาย หญิงใดเป็นโรคบุรุษใช้น้ำนั้นอาบแล้วจะไม่เป็นต่อไป เมื่อมีประชาชนมามากพอสมควรแล้ว ทุกวันจะมีสาววัยรุ่นอายุ ๑๗ ปีคนหนึ่ง (อย่าไปรู้จักชื่อของเธอเลยครับ) ลงไปในคลองอีจางซึ่งน้ำลึกแค่อกแล้วร้องสั่งว่า "ผุด ผุด ผุด" ทันใดนั้นน้ำก็จะผุดขึ้นมาเหนือระดับน้ำข้างหน้าห่างตัวของเธอประมาณ ๑ ศอกเป็นที่น่ามหัศจรรย์ น้ำนั้นผุดพ้นผิวน้ำประมาณ ๑ คืบบ้าง สูงกว่าเล็กน้อยบ้างบางทีไม่ถึงคืบ บางคราวใส บางคราวขุ่น บางคราวก็มีโคลนตมลอยขึ้นมาด้วย ระหว่างที่น้ำกำลังผุดพุ่งขึ้นนั้น เธอจะตักน้ำที่พุ่งส่งให้บิดาของเธอนำไปใส่โอ่งซึ่งตั้งอยู่หน้าศาล

เจ้าแม่สำโรง พ่อลูกคู่นี้บอกกล่าวแก่ประชาชนที่ไปดูการกระทำของหญิงสาวว่า หญิงสาวมิได้กระทำให้น้ำผุดขึ้น แต่บังเกิดขึ้นโดยอำนาจของเจ้าแม่สำโรง ประชาชนได้น้ำจากโอ่งนั้นไปใช้กินและอาบโดยเชื่อว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ตามข่าวลือ และเอาเงินใส่ขันไว้ให้พ่อลูกคู่นั้นด้วยความสมัครใจ ประมาณว่าพ่อลูกได้เงินที่ประชาชนใส่ขันไว้ให้หนึ่งหมื่นบาท ทางราชการจังหวัดราชบุรีเฝ้าดูอภินิหารอยู่ด้วยความสนใจ จะสั่งการอย่างไรลงไปโดยผลีผลามก็เกรงว่าจะขัดกับศรัทธาของประชาชน จึงได้ติดต่อขอให้เจ้าหน้าที่กรมวิทยาศาสตร์ไปพิสูจน์น้ำผุดของเจ้าแม่ ท่านเจ้าหน้าที่กรมวิทยาศาสตร์พอได้รับคำขอร้อง ก็รีบไปทันที เพราะเรื่องอย่างนี้ในสายตาของนักวิทยาศาสตร์เห็นว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ ผลของการพิสูจน์ก็พบเบื้องหลังแห่งอภินิหารว่า เมื่อเด็กสาวลงไปในคลอง อีจาง แล้วได้ใช้ เท้าเตะ หรือพุ้ยให้ น้ำผุดพุ่ง ขึ้นมาด้วยความชำนาญ เมื่อท่านผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรีทราบผลของการพิสูจน์แล้วเห็นว่าเป็นการหลอกลวงกันอย่างมโหฬารโดยอาศัยเจ้าแม่ จึงสั่งให้สองพ่อลูกคู่นั้นระงับการกระทำให้เกิดน้ำพุโดยเด็ดขาด แทนที่สองพ่อลูกจะเชื่อฟังคำสั่งของ

ทางราชการตามหน้าที่ของพอเมืองดี กลับยังผ่าฝืนขืนทำต่อไป คราวนี้ ถึงไพ่ใบสุดท้าย คือต้องใช้อำนาจตำรวจจับสองพ่อลูกมาฟ้องศาล แม้ถึงศาลแล้ว สองพ่อลูกก็ยังสู้คดีว่าการกระทำของเขาไม่เป็นผิดตามกฎหมาย ศาลท่านพิจารณาบทกฎหมายโดยละเอียดแล้วเห็นว่า เป็นผิดฐานฉ้อโกงหลอกลวงประชาชนด้วย ปกปิดข้อความจริง และแสดงข้อความอันเป็นเท็จ เป็นการแสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๓ จึงให้จำคุกพ่อไว้ ๑ ปี ส่วนลูกสาวนั้นต้องลดโทษฐานเป็นเด็กให้ตามที่กฎหมายบังคับ ประกอบกับในรูปการณ์ที่ปรากฏศาลเชื่อว่าลูกสาวถูกชักจูงจากผู้ใหญ่ให้กระทำผิด จึงให้จำคุกไว้เพียง ๓ เดือน ปรับ ๔,๖๐๐ บาท ฯลฯ คำพิพากษาฎีกาที่ *๕๕๗/๒๕๐๒*) คดีเรื่องนี้ สอนให้รู้ว่า **อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคนที่อ้างชื่อเจ้าแม่ ดูเสียให้แน่ก่อนแล้วจึงค่อยเชื่อ**

ไหน ๆ ก็ได้เล่าเรื่องเบื้องหลังอภินิหารเจ้าแม่พัวพันมาถึงกฎหมายอาญาว่าด้วยฉ้อโกงแล้ว ก็ควรจะได้รู้จักรูปร่างหน้าตา ของกฎหมาย เรื่องฉ้อโกงไว้ สดับสติปัญญาโดยย่อ

ก่อนจะอ่านกันต่อไป ผมขอเรียนข้อสังเกตอันฉกรรจ์ไว้ด้วยว่า อันกฎหมายทั้งหลายนั้นเป็นของจำเป็นต้องรู้เพื่อเอาไว้กันคนโกง ไม่ใช่เพื่อเอาไว้โกงกันเป็นอันขาด

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๑ วางหลักแห่งการกระทำที่เรียกว่าฉ้อโกงไว้ว่า

๑. มีการทุจริตคิดหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

๒. มีการหลอกลวง

๒.๑ ด้วยการโกหก หรือ

๒.๒ ด้วยการปกปิดความจริง

๓. โดยผลแห่งการหลอกลวงนั้น ผู้หลอกลวงได้ทรัพย์สินไปจากผู้ถูกหลอกลวงหรือจากบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ, ถอน, หรือทำลายเอกสารสิทธิ (เอกสารสิทธิได้แก่เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ, เปลี่ยนแปลง, โอน, สงวน, หรือระงับซึ่งสิทธิ)

มีเรื่องจริงที่ขอนำมาเล่าไว้เพื่อท่านผู้อ่านไปพบเหตุการณ์ซ้ำแบบเข้าจะได้ไม่หลงลมคนลวงดังต่อไปนี้

๑. ป. เป็นลูกจ้างของห้างหุ้นส่วนจำกัด มีหน้าที่เดินตลาดเสนอขายสินค้า หากมีผู้ต้องการซื้อก็ไปแจ้งแก่ พ. ผู้ช่วยผู้จัดการให้ออกใบเบิกสินค้าเพื่อนำไปรับสินค้าจากโรงเก็บสินค้า หรือจากท่าเรือคลองเตย แล้วนำไปมอบให้แก่ผู้ซื้อให้ผู้ซื้อลงนามในใบรับสิ่งของนำไปมอบให้แก่พนักงานของห้าง เพื่อเจ้าหน้าที่แผนกเก็บเงินจะได้ไปเก็บเงินจากผู้ซื้อตามใบรับสิ่งของนั้น ป. ได้โกหก พ. ว่า มีห้างร้านหลายรายที่ ป. สมมติชื่อขึ้นประสงค์จะซื้อสินค้าต่าง ๆ ของห้าง พ. หลงเชื่อได้ออกใบเบิกสินค้าให้ ป. ไปรับสินค้า ป. รับสินค้าแล้วได้เอาไปขายเอาเงินไปเที่ยวตากอากาศเสีย ดังนี้เป็นความผิดฐานฉ้อโกง (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๗๘–๒๗๙/๒๕๐๑)

๒. ฮ. ออกเงินซื้อห้องแถว ๔ ห้องให้บุตรชาย เมื่อซื้อแล้วมีความประสงค์จะให้คนเช่าเดิมออกไปจากห้อง ได้ปรารภความข้อนี้แก่ จ. ๆ รับอาสาจะไปเจรจาให้ เพราะรู้จักผู้เช่าดี ต่อมา จ. ได้มาบอกแก่ ฮ. ว่า ได้ไปติดต่อกับผู้เช่าแล้ว ผู้เช่าตกลงยอมออกจากห้อง แต่ขอค่าขนย้ายห้องละ ๗,๕๐๐ บาท จ. ได้รับเงิน ๓๒,๕๐๐ บาทไปเพื่อจะมอบให้ผู้เช่า พอได้รับเงินแล้ว จ. ก็หายวับไปกับตา

ไม่ยอมมาพบหน้า ฮ. อีก ดังนี้ จ. ย่อมมีผิดฐานฉ้อโกง หาใช่เป็นความผิดฐานยักยอกไม่ (ฎีกาที่ ๕๙๒/๒๕๐๕)

๓. ก. และ จ. สองสาวเรียนสำเร็จแล้วอยากเข้ารับราชการ มี ฟ. ซึ่งเป็นราษฎรสามัญธรรมดามาคุยโอ่หลอกว่าเป็นผู้ช่วยสรรพากรจังหวัด สามารถที่จะช่วยให้สองสาวเข้าทำงานได้โดยไม่ต้องสอบคัดเลือกใด ๆ แต่ต้องเสียเงิน ๒,๓๐๐ บาท สองสาวตายใจนึกว่าสำเร็จแน่จึงได้มอบเงินให้ไปคนละ ๒,๓๐๐ บาท แล้วรอแล้วรอเล่าเฝ้าแต่รออยู่ก็ไม่เห็น ฟ. จัดการอย่างใดให้ ส่วน ฟ. รับเงินแล้วก็ใช้เงินนั้นสบายไป ดังนี้ ศาลท่านถือว่า ฟ. มีความผิดฐานฉ้อโกง และสองสาวเป็นผู้เสียหายมีอำนาจร้องทุกข์ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๔๑–๑๓๔๒/๖๕๐๑) สำหรับท่านนักศึกษากฎหมายขอให้สังเกตคำพิพากษาฎีกาต่าง ๆ ในเรื่องผู้เสียหายให้ดีว่า ถ้าเป็นการให้เงินแก่เจ้าพนักงานเพื่อให้เจ้าพนักงานใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการเพราะเห็นแก่เงินแล้ว ถือว่าเป็นการให้สินบนเจ้าพนักงาน ซึ่งผู้ให้เงินมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย(นัยคำพิพากษาฎีกาที่๗๗๐/๒๔๘๕ ๘๐๖/๒๔๘๕, ๒๙๙/๒๔๙๐) แต่ข้อเท็จจริงในฎีกาที่

๑๓๔๑-๑๓๔๒/๒๕๐๑ นี้ ปรากฏว่า ฟ. ไม่ใช่เจ้าพนักงาน และไม่ปรากฏว่าการที่สองสาวให้เงินแก่ ฟ. ไปนั้นเป็นการให้เพื่อให้ ฟ. กระทำผิดกฎหมายแต่อย่างไร เพราะการเข้ารับราชการโดยไม่ต้องผ่านการสอบคัดเลือกก็มีอยู่เป็นบางกรณี

๔. ฉ. และ ป. วางแผนต้มคนโดยพิมพ์ใบปลิวโฆษณาระบุชื่อบุคคลหลายคนว่า ได้จัดตั้งสำนักงานส่งเสริมอาชีพขึ้นดำเนินกิจการภายใต้ความควบคุมของรัฐบาลไทย เพราะได้จดทะเบียนไว้แล้ว หากผู้ใดประสงค์จะสมัครเข้ารับการอบรมวิชาชีพ ก็ต้องเสียค่าประกันความเสียหายระหว่างอบรมคนละ ๑,๐๐๐ บาท เมื่ออบรมแล้วสำนักงานส่งเสริมอาชีพจะฝากเข้าทำงานในสำนักงาน องค์การ และห้างร้านต่าง ๆ ให้ มีคนหลงเชื่อใบโฆษณาจนมอบเงินให้ ๑๓ ราย เป็นเงิน ๕,๖๐๐ บาท เมื่อรับเงินและรับสมัครแล้ว ฉ. และ ป. เพียงแต่เรียกผู้สมัครมาพูดเล็ก ๆ น้อย ๆ แล้วก็ให้ผู้สมัครกลับไปรอรับคำสั่งเรียกเข้าทำงานอยู่ที่บ้าน หาได้ทำการอบรมให้เป็นกิจจลักษณะอย่างใดไม่ จนเป็นที่เห็นว่าผู้สมัครเหล่านั้นจะไม่ได้ทำงานตามที่โฆษณาไว้ ครั้นมาขอรับเงินคืน ฉ. และ ป. ก็ไม่มีเงินคืนให้ การกระทำดังนี้ย่อมเป็นผิด

ฐานฉ้อโกง ทั้งยังผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยสำนักงานจัดหางาน พ.ศ. ๒๔๗๕ อีกด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๖–๕๓๗/๒๕๐๓)

เรื่อง วิธีหากิน ของคน ขี้โกงยังมี ตัวอย่างในทางคดีอยู่อีกมากมายก่ายกอง ที่นำมาเล่าไว้นี้เพียงแต่ตัวอย่างเพื่อให้เป็นข้อเตือนใจประชาชนทั้งหลายว่า ขึ้นชื่อว่าสัตว์หน้าขนคนอธรรมแล้ว อย่าได้ไว้วางใจเป็นอันขาด.

☐ อ่านเรื่องนี้แล้ว ท่านจะทำพินัยกรรมได้เอง โดยไม่ต้องเสียเงินเลย หรือถ้าจะขอให้นักกฎหมายทำให้ ก็ลงทุนเพียง ๕ บาทเท่านั้น☐

มาทำพินัยกรรมกันเถิด

ตามหน้าหนังสือพิมพ์รายวันทุกวันนี้ ท่านผู้อ่านจะพบข่าวเรื่องพี่ชายพี่น้องน้องสาวขอแบ่งมรดกของพ่อแม่บ้าง ลูกต่างแม่พี่น้องขอแบ่งมรดกของพ่อบ้าง พี่น้องตีกันศีรษะแตกขาหัก หรือฆ่ากันตายเพราะเหตุมรดกบ้าง ยิ่งในรายที่ท่านผู้ตายได้สะสมมรดกจำนวนมากไว้ให้ลูกหลานด้วยแล้ว ความโกลาหลอลหม่านในเรื่องมรดกย่อมมีมากขึ้นเป็นทวีคูณ บางรายลูก

หลาน ของท่าน ผู้ตาย ถึงกับติดคุกติดตราง ไปหลายคน เพราะ มรดก ของ ญาติ ผู้ใหญ่ จนเป็น ที่กล่าวขาน กัน อยู่ทั่วไป ในวงการ ของนักกฎหมายว่า มหาเศรษฐีทั้งหลายนั้น มักจะตายแพง ฉะนั้นกระผมจึงขอนำเรื่อง ความรู้เบื้องต้นว่าด้วยพินัยกรรมอันจะเป็น เครื่องป้องกัน มิให้ ลูก หลาน ผู้ตายทะเลาะ วิวาทฆ่าฟันกันเพราะมรดกมาเล่าสู่กันฟัง เรื่องพินัยกรรมเป็นเรื่องใหญ่ ถ้าจะพูดคุย กันให้สุดสิ้นหมดเปลือกก็จะยืดยาวต้องลง พิมพ์ติดต่อกันเป็นปี ๆ ฉะนั้นกระผมจึงขอ นำมาเล่าเพียงย่อ ๆ เฉพาะหลักใหญ่ที่ชาว บ้านธรรมดาควรจะรู้ไว้เท่านั้น ส่วนราย ละเอียดปลีกย่อยที่เป็นเงื่อนแง่ต่าง ๆ นั้น หากท่านผู้ใดสงสัยใคร่จะรู้ ก็ขอได้โปรด ไต่ถาม ปรึกษา หารือ ท่าน นัก กฎหมาย ที่ เชี่ยวชาญ (ซึ่งไม่ใช่กระผม) ต่อไป

ก่อนที่จะกล่าวถึงวิธีทำพินัยกรรม กระผมขอโอกาสกราบเรียนข้อความเบื้องต้นบางประการเสียก่อน เพราะยังมีคุณตาคุณยายหลายท่านเข้าใจผิดคิดไปว่า การทำพินัยกรรมนั้นเท่ากับการแช่งตัวเองให้ตายเร็วขึ้น โดยนึกไขว้เขวไปเสียว่า เมื่อลูกหลานผู้จะมีสิทธิได้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมใจร้อนอยากได้มรดกโดยไม่ต้องรอนาน ก็จะพาลหาเรื่องฆ่าเจ้ามรดกเสีย ข้อนี้กระผมกราบเรียนว่า ย.ห. (อย่าห่วง) เพราะตามกฎหมายนั้น เพียงแต่เจ้ามรดกถูกคนอื่นฆ่าโดยผู้รับพินัยกรรมไม่ได้รู้เห็นเป็นใจในการฆ่าด้วยเลย แต่หากผู้รับพินัยกรรมรู้ตัวคนฆ่าแล้วไม่ไปร้องเรียนกล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานเพื่อเป็นทางให้เจ้าพนักงานเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ กฎหมายก็ปรับไม่ให้ ลูกหลานผู้เนรคุณคน นั้นได้รับ ทรัพย์ ตามพินัยกรรมเลย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๖๐๖) ยิ่งในกรณีที่ผู้รับพินัยกรรมพยายามฆ่าหรือลงมือฆ่าเจ้ามรดกด้วยตนเอง นอกจากเขาจะไม่ได้รับมรดกแม้แต่น้อยแล้ว ยังต้องมีความผิดโทษอาจถึงประหารชีวิตได้ (ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๘๘) หรือหากลูกหลานคนใดน้อยอกน้อยใจว่าเจ้ามรดกไม่ได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สมบัติให้ตนเลย

พาลลักพินัยกรรมที่เจ้ามรดกทำไว้ไปทำลายเสีย ก็จะต้องติดคุกติดตรางถึง ๕ ปี (ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๘๘)

คุณป้าคุณน้าบางคนกลัวว่า ถ้าทำพินัยกรรมยกทรัพย์ให้ลูกหลานเสียหมดแล้ว ยามตนแก่เฒ่าหรือเจ็บไข้ได้ป่วยจะไม่มีทรัพย์สินเงินทองใช้สอย ข้อนี้เป็นการเข้าใจผิดถนัด เพราะตราบใดที่ผู้ทำพินัยกรรมยังไม่ตาย ทรัพย์สินทั้งหลายตามที่ระบุไว้ในพินัยกรรมก็ยังเป็นของผู้ทำพินัยกรรมอยู่ ผู้ทำพินัยกรรมจะขายเสียก็ได้ เอาไปจำนองจำนำก็ได้ แม้ที่สุดจะยกให้คนอื่นเสียก่อนตนตายก็ได้ ผู้รับพินัยกรรมไม่มีสิทธิแม้แต่น้อยที่จะมาขัดขวางกีดกัน ทรัพย์ตามพินัยกรรมเฉพาะส่วนที่เหลือจากการจำหน่ายจ่ายโอนเท่านั้นจึงจะตกเป็นของผู้รับพินัยกรรมในเมื่อผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตาย

บางท่านเกรงไปว่า เมื่อทำพินัยกรรมยกทรัพย์ให้ลูกชายซึ่งสมมติว่าชื่อนายสุดที่รักไปแล้ว ต่อมานายสุดที่รักกลายเป็นคน สำมะเลเท เมาจน เป็นที่เห็นได้ว่าจะ เอามรดก ไปล้างผลาญเสีย ข้อนี้ก็มีทางแก้ เพราะผู้ทำพินัยกรรมจะยกเลิกเพิกถอนพินัยกรรมที่ทำไว้แล้วเสียเมื่อใดก็ได้ โดยวิธีทำลายหรือขีดฆ่าพินัยกรรมฉบับเดิมเสียให้ใช้ไม่ได้ต่อไป(ป.พ.พ.มาตรา

๑๖๙๓) หรือทำพินัยกรรมฉบับใหม่ขึ้นแทนฉบับเก่า เพราะถ้าปรากฏว่าพินัยกรรมฉบับก่อนกับฉบับหลังมีข้อความขัดแย้งกัน กฎหมายท่านให้ถือตามพินัยกรรมฉบับหลัง ข้อความในตอนนี้ขอท่านผู้อ่านได้โปรดสังเกตให้จงหนักว่า พินัยกรรมฉบับเดิมนั้นจะเพิกถอนเสียได้โดยวิธี ๓ ประการเท่านั้น ทำลายเสีย ๑ ขีดฆ่า ๑ ทำพินัยกรรมฉบับหลังขึ้นแทนฉบับเดิมอีก ๑ เพียงแต่เจ้ามรดกทำพินัยกรรมไว้ที่อำเภอ แล้วภายหลังไปยื่นคำร้องต่ออำเภอว่า กระผมมีความประสงค์จะขอถอนพินัยกรรมที่ทำไว้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ดังนี้ ตราบใดที่ยังไม่มีการขีดฆ่าหรือทำลายพินัยกรรมฉบับเดิมแล้ว หาถือว่าเป็นการเพิกถอนพินัยกรรมไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๓๘/๒๕๐๘) การเพิกถอนพินัยกรรมด้วยวาจา หรือสั่งให้ลูกหลานทำลายพินัยกรรมที่ตนทำไว้เสีย แต่ลูกหลานเพิ่งทำลายภายหลังที่ผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว ดังนี้การทำลายอย่างนั้นหาเป็นผลให้เพิกถอนความสมบูรณ์ของพินัยกรรมไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๖๓/๒๔๘๑)

บางท่านรู้อยู่ ว่าการทำ พินัยกรรม มีประโยชน์ อย่างยิ่งแต่มัวชะล่าตนลืมตายนึกว่าตนยังแข็งแกร่ง ไม่มีโรคภัยเบียด

เบียนบีฑา อายุอานามเพียง ๕๐ กว่าๆ ยังหนุ่มยังแน่นอยู่แท้ ๆ คิดเสียว่ารอให้ลุงแก่เสียก่อนเถอะจึงค่อยทำพินัยกรรมก็ยังได้ ข้อนี้กระผมก็ขอให้โปรดรำลึกถึงพุทธภาษิตที่ว่า "อชฺเชว กิจฺจมาตปฺปํ โก ชญฺญา มรณํ สุเว" ซึ่งแปลว่า "มีธุระอะไรก็ควรรีบ ๆ ทำเสียให้เสร็จสิ้นไปในทันที เพราะใครเล่าจะรู้ล่วงหน้าว่าวันพรุ่งนี้ตนจะตายหรือไม่" และความจริงก็เป็นที่รู้เป็นที่เห็นกันอยู่ทั่วไปว่า มีอยู่เป็นอันมากที่คนแก่คนเฒ่านึกว่าตนเป็นไม้ใกล้ฝั่ง จะตายวันตายพรุ่งไม่รู้ที่สู้อุตส่าห์เรียกลูก สั่งหลานมาฝากผีฝากไข้ ขอให้ช่วยจัดการศพการเมรุให้ แต่แล้วกลับปรากฏว่าลูกหลานตายไปเสียก่อน

ด้วยเหตุเหล่านี้ กระผมจึงใคร่จะขอร้องวิงวอนคุณตาคุณยายและพี่ป้าน้าอาทั้งหลาย ขอให้มาสนใจทำพินัยกรรมกันเสียตั้งแต่บัดนี้เถิด การรบราฆ่าฟันและการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างญาติพี่น้องในเรื่องทรัพย์มรดกจะหมดไป กระผมขออนุญาตให้ข้อคิดเตือนใจไว้ว่า ผู้ใดตายไปโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมสั่งเสียเรื่องทรัพย์สมบัติไว้ให้เรียบร้อย ก็มีผลเท่ากับ

ทิ้งอาวุธไว้ให้ลูกหลานรบราฆ่าฟันกันเอง เข้าทำนองที่ว่า คนตายขายคนเป็น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าอเนจอนาถใจไม่น้อยเลย.

มีหลักเบื้องต้นที่จำเป็นจะต้องทราบเสียก่อนที่จะลงมือกระทำพินัยกรรมอยู่หลายประการ คือ

๑. พินัยกรรมได้แก่คำสั่งแสดงถึงความตั้งใจครั้งสุดท้ายก่อนตายว่า เมื่อตนตายไปแล้ว จะยกทรัพย์สินให้แก่ใครและในเรื่องอื่น ๆ ที่กฎหมายอนุญาตให้เขียนไว้ในพินัยกรรมได้

ในข้อนี้ ขอได้โปรดสังเกตว่า ข้อความในพินัยกรรมนั้น กฎหมายไม่ได้จำกัดให้เขียนไว้ได้เฉพาะในเรื่องทรัพย์สินแต่อย่างเดียว แม้แต่ในเรื่องอื่น ๆ เช่นจะมอบให้ใครเป็นผู้จัดการศพ ? จะมอบให้ใครเป็นคนจัดการมรดกให้เป็นไปตามพินัยกรรม? จะมอบให้ใครเป็นผู้ปกครองบุตรธิดาต่อไป? แม้จะเขียนสั่งไว้ในพินัยกรรมให้มอบศพของตนให้โรงพยาบาลเพื่อประโยชน์ในการศึกษาของนักเรียนแพทย์ก็ยังทำได้

มีข้อสำคัญที่จะต้องจำไว้ว่า พินัยกรรมทุกฉบับจะต้องมีข้อความตอนหนึ่งตอนใดอันจะเป็นการ แสดงให้เห็นว่าเป็น

การยกทรัพย์สินหรือกำหนดการต่าง ๆ อันผู้ทำพินัยกรรมประสงค์จะให้เกิดผลเมื่อตนตายแล้ว เช่นต้องระบุไว้ในพินัยกรรมว่า "เมื่อข้าพเจ้าตายแล้ว ข้าพเจ้าขอมอบทรัพย์สินทั้งหมดของข้าพเจ้าให้นายสุดที่รักบุตรชายของข้าพเจ้าแต่ผู้เดียว" ดังนี้ หากไม่มีข้อความอันส่อแสดงว่าเป็นการยกให้เมื่อตนตายแล้ว แม้ในใจจริงของผู้ทำพินัยกรรมจะประสงค์ให้เป็นพินัยกรรม กฎหมายก็ไม่ยอมรับนับถือว่าเป็นพินัยกรรม เช่นนายอ้ายทำหนังสือไว้ว่า นายอ้ายยกนาทุ่งสุนัขหอนโฉนดเลขที่ ๑๓๑๓ ให้นายยี่ ให้นายยี่รับเลี้ยงดูตนจนตลอดชีวิต เมื่อตนตาย ก็ให้นายยี่ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ด้วย หนังสืออย่างนี้ถือไม่ได้ว่าเป็นพินัยกรรม เพราะไม่มีข้อความแสดงให้เห็นว่าเป็นการยกให้เมื่อนายอ้ายตายแล้ว(คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๑๑/๒๕๐๑) เมื่อถือไม่ได้ว่าเป็นพินัยกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายเสียแล้ว ก็จะต้องนำกฎหมายลักษณะให้มาใช้บังคับ ซึ่งจะมีผลผิดแผกแตกต่างจากเรื่องพินัยกรรมอย่างมากมาย เช่นนายอ้ายทำหนังสือยกนามีโฉนดให้นายยี่ ถ้าหนังสือนั้นถือได้ว่าเป็นพินัยกรรม นายยี่ก็มีสิทธิได้รับนานั้นเป็นของตน แต่ถ้าถือไม่ได้ว่าหนังสือนั้นเป็นพินัยกรรมและการยกให้นั้นไม่ได้

จดทะเบียนต่อสำนักงานที่ดิน นายยี่ก็ไม่ได้สิทธิในนานั้นเลย จะต้องนำนานั้นไปแบ่งให้ทายาททุกคนของนายอ้ายตามส่วนที่กฎหมายกำหนดไว้(คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๑๑/๒๕๐๑)

ข้อสำคัญที่ไม่ควรลืมอีกข้อหนึ่งคือ ในกรณีที่ทำพินัยกรรมยกทรัพย์หลายอย่างให้บุคคลหลายคนนั้น ควรจะมีข้อกำหนดในพินัยกรรมไว้ข้อหนึ่งกล่าวถึงทรัพย์สินทั้งหลายที่เหลือจากที่ระบุไว้แล้วว่าจะยกให้แก่ใคร เพราะถ้าไม่เช่นนั้นหากมีตะบันหมากโบราณสัก ๑ อัน หรือถ้วยสังคะโลกสัก ๑ ใบเหลืออยู่เป็นทรัพย์นอกพินัยกรรม ก็อาจเป็นมูลเหตุให้ทะเลาะเบาะแว้งแย่งกันได้อีก เข้าทำนองน้ำผึ้งหยดเดียวดังที่รู้ ๆ กันอยู่

๒. ว่าด้วยบุคคลที่จะรับ ทรัพย์ตาม พินัยกรรม ได้

ตามหลักใหญ่ของกฎหมายแล้ว บุคคลทุกคนไม่ว่าจะเป็นเมียน้อยหรือเมียหลวง ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้องของเจ้ามรดกหรือไม่ ย่อมมีสิทธิเป็นผู้รับพินัยกรรมได้ (ถ้าไม่เชื่อ จะลองทำพินัยกรรมยกทรัพย์ให้ผมก็ยังได้) ทั้งนี้รวมตลอดถึงนิติบุคคลเช่นวัดวาอาราม และแม้ทารกที่ยัง

อยู่ในครรภ์ของมารดายังไม่ทันได้เห็นเดือนเห็นตะวันก็มีสิทธิรับพินัยกรรมได้ มีข้อยกเว้นอยู่เพียง ๓ ประเภทต่อไปนี้ จะรับทรัพย์ตามพินัยกรรมไม่ได้ คือ

๒.๑. สิ่งใดที่ไม่ใช่บุคคลและนิติบุคคล เช่นนายอ้ายทำพินัยกรรมยกเงินหนึ่งล้านบาทถวาย พ่อเจ้า พ่อหลัก เมือง ดังนี้พินัยกรรมนั้นไม่มีผล เพราะศาลเจ้าพ่อหลักเมืองไม่ใช่นิติบุคคล

๒.๒. ผู้เขียนและพยานในพินัยกรรม รวมตลอดถึงสามีหรือภริยาของผู้เขียนและพยานในพินัยกรรมด้วย ข้อนี้สำคัญมาก ท่านผู้ใดจะทำพินัยกรรมอย่าลืมความข้อนี้เป็นอันขาด เพราะมีผิดพลาดเผลอกันอยู่บ่อย ๆ พินัยกรรมที่ทำไว้ฝ่าฝืนบทบัญญัติในข้อนี้ เป็นผลให้ผู้เขียนหรือพยานหรือสามีภริยาของคนเหล่านั้น ไม่มีสิทธิได้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมเลย แต่ไม่ถึงกับทำให้ข้อกำหนดในพินัยกรรมข้ออื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับผู้เขียนหรือพยานและคู่สมรสดังกล่าวพลอยเสียไปด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๗/๒๔๙๘) คำว่า "ผู้เขียน" ในที่นี้หมายถึงผู้พิมพ์พินัยกรรมด้วย ตอนนี้ขอท่านผู้อ่านพึงสังเกต

ด้วยว่ากฎหมายห้ามเฉพาะผู้เขียนหรือพยานเท่านั้น ฉะนั้นหาก ผู้รับพินัยกรรมจะเซ็นชื่อร่วมลงไว้ในพินัยกรรมด้วย ใน ฐานะอื่น เช่นในฐานะผู้รับพินัยกรรมดังนี้ ย่อมไม่ทำให้สูญ สิทธิในการรับทรัพย์ตามพินัยกรรม (คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๒/ ๒๕๐๓) แต่อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติอย่าให้ผู้จะได้รับทรัพย์ ตามพินัยกรรมเข้าร่วมลงชื่อใด ๆ ในพินัยกรรมด้วยเลยจะเป็น การปลอดภัยที่สุด

๒.๓. บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ คือ คนโสดที่อายุ ยังไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ แต่ถ้าคนแต่งงานจดทะเบียนสมรส แล้ว หญิงอายุ ๑๕ ปี ชายอายุ ๑๗ ปี ก็ถือว่าบรรลุนิติ ภาวะ บุคคลจำพวกนี้จะทำพินัยกรรมยกทรัพย์สมบัติของตน ให้แก่ผู้ปกครอง คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้อง ของผู้ปกครองไม่ได้ เว้นแต่ความเป็นผู้ปกครองได้สุดสิ้น ลงและผู้ปกครองได้ส่งมอบทรัพย์สินที่จัดการแก่ผู้เยาว์ที่อยู่ใน ความปกครองพร้อมด้วยบัญชีทรัพย์เสร็จเรียบร้อยแล้ว

ข้อนี้พึงสังเกตว่าคำว่า **"ผู้ปกครอง"** นี้หมายถึงบุคคล ที่ศาลมีคำสั่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองผู้เยาว์ หรือผู้ที่บิดามารดา คนที่ตายภายหลัง ได้ทำพินัยกรรมตั้งไว้ให้เป็น ผู้ปกครองเด็ก

เมื่อตนตายแล้วเพียง ๒ ประเภทนี้เท่านั้น ไม่ได้หมายถึงตัวบิดามารดาเอง ไม่ได้หมายถึงปู่ย่าตายายและญาติอื่นที่รับหลานไปอยู่ด้วยเมื่อพ่อแม่ของเด็กตายโดยกรณีไม่เข้า ๒ อย่างข้างต้น ฉะนั้นหากลูกหลานกตัญญูจะทำพินัยกรรมยกมรดกให้บิดามารดา พินัยกรรมนั้นก็มีผล

๓. ว่าด้วยบุคคลผู้มีอำนาจทำพินัยกรรม ได้โดยหลักใหญ่ในกฎหมายแล้ว บุคคลทุกคนรวมทั้งภิกษุก็มีสิทธิทำพินัยกรรมได้

หญิงมีสามี ตามปกติถ้าไม่ได้รับอนุญาตจากสามีแล้วหาทำการอันหนึ่งอันใดที่จะผูกพันสินบริคณห์ได้ไม่ (ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๓๘) แต่ในเรื่องพินัยกรรมนี้เป็นบทยกเว้นพิเศษที่กฎหมายยอมให้หญิงมีสามีทำพินัยกรรมว่าด้วยส่วนของตนในสินบริคณห์ได้โดยมิพัก ต้องได้รับอนุญาตจากสามี (ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๔๐) แต่มีข้อสังเกตว่า ที่กฎหมายอนุญาตให้นั้น เพียงแต่ที่เกี่ยวกับสินบริคณห์ส่วนของภริยาเท่านั้น จะเอาสินบริคณห์ส่วนของสามีไปทำพินัยกรรมยกถวายวัดเสียหมดหาได้ไม่ (นัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๘๘/๓๔๗๕)

กฎหมายกำหนดห้ามบุคคลต่อไปนี้ ไม่ให้ทำพินัยกรรม ขึ้นทำไปก็ไม่มีผลคือใช้เป็นพินัยกรรมไม่ได้ คือ

๓.๑. ผู้ที่มีอายุไม่ครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์ (ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๑๗๐๓) ข้อนี้พึงสังเกตว่า ตามธรรมดาผู้เยาว์ที่มีอายุยังไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ และยังไม่ได้แต่งงานซึ่งเรียกว่าคนยังไม่บรรลุนิติภาวะดังได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วนั้น จะทำนิติกรรมสัญญาใด ๆ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมเสียก่อน (ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๒๑) แต่ในเรื่องพินัยกรรมนี้เป็นบทบัญญัติพิเศษอนุญาตให้ผู้เยาว์ที่มีอายุครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แม้จะยังไม่ได้แต่งงานก็มีอำนาจทำพินัยกรรมได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากผู้ใด

ปัญหาที่ว่าอายุของบุคคลนั้นจะนับ ๑ ในวันเกิดหรือนับ ๑ ในวันรุ่งขึ้นจากวันเกิดนั้น นักกฎหมายท่านเถียงกันนักหนา จนบัดนี้ยังไม่มีคำพิพากษาฎีกาที่ตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐาน แต่นักกฎหมายชั้นครูบาอาจารย์ในคณะกรรมการกฤษฎีกาท่านตีความหมายไว้ว่า ให้นับวันรุ่งขึ้นจากวันเกิดเป็น ๑ ไม่ใช่นับ ๑ ในวันเกิด เช่นคนที่เกิดวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๔๙

นั้น นับวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๔๔๙ เป็นมีอายุ ๑ วัน ฉะนั้น จึงมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๐๙ มีสิทธิรับราชการสนองพระเดชพระคุณในปีงบประมาณ ๒๕๑๐ ไปอีก ๑ ปี โดยไม่ต้องเกษียณอายุราชการในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๐๙

๓.๒. คนวิกลจริตซึ่งศาลมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถแล้วจะทำพินัยกรรมไม่ได้ ส่วนคนวิกลจริตที่ศาลไม่ได้มีคำสั่งดังว่า ตามปกติย่อมทำพินัยกรรมให้มีผลได้ พินัยกรรมที่ทำไว้จะเสียเปล่าต่อเมื่อมีผู้พิสูจน์ได้ว่าได้ทำในขณะวิกลจริตอยู่เท่านั้น (ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๑๗๐๔)

๔. พยานในพินัยกรรมจะต้องเซ็นชื่อ จะใช้วิธีพิมพ์ลายนิ้วมือ หรือลงแกงได หรือใช้ตราประทับแทนการเซ็นชื่อไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่ทำพินัยกรรมด้วยวาจาซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

ผู้ที่จะได้รับทรัพย์ตามพินัยกรรม ๑ สามีหรือภริยาของผู้ที่จะได้รับทรัพย์ตามพินัยกรรม ๑ คนโสดที่มีอายุไม่ครบ๒๐ ปี ๑ ชายอายุกว่า ๑๗ ปีหรือหญิงอายุกว่า ๑๕ ปีที่แต่งงานแล้ว แต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ๑ คนบ้า ๑ คนที่ถูกศาลสั่ง

ว่าเป็นคนไร้ความสามารถ ๑ คนหูหนวก ๑ คนตาบอดทั้งสองข้าง ๑ คนใบ้ ๑ รวม ๙ จำพวกนี้ กฎหมายห้ามไม่ให้เป็นพยานในพินัยกรรม

คนแก่ คนโง่ กฎหมายไม่ห้ามเป็นพยานในพินัยกรรม แต่เขาไม่นิยมกัน เพราะคนแก่อาจตายเสียก่อนคนทำพินัยกรรมก็ได้ ส่วนคนโง่เวลาไปเป็นพยานที่ศาล พูดกันไม่ใคร่รู้เหนือรู้ใต้ ชอบอวดรู้ในสิ่งที่ตนไม่รู้ ส่วนที่รู้ก็ไม่สามารถพูดให้คนอื่นเข้าใจได้ บางทีต่อเติมระบายสีเสียจนศาลไม่เชื่อ

ประการสุดท้าย พินัยกรรมมีหลายแบบ จะเลือกทำตามแบบใดก็ได้ แม้ผู้ทำพินัยกรรมตั้งใจทำพินัยกรรมตามแบบที่ ๑ ถ้าทำไม่ถูกแบบที่ ๑ แต่เผอิญไปถูกแบบที่ ๒ ก็ถือว่าพินัยกรรมนั้นสมบูรณ์ใช้ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๙/๒๔๙๓)

พินัยกรรมแบบธรรมดา

พินัยกรรมแบบที่ ๑ นี้เรียกกันว่าพินัยกรรมแบบธรรมดา (ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๕๖) เพราะเป็นแบบที่นิยมทำกันทั่วไป กฎหมายบัญญัติบังคับว่าจะต้องทำดังนี้

๑. ต้องทำเป็นหนังสือ โดยจะเขียนเองก็ได้ จะขอให้คนอื่นช่วยเขียนให้ก็ได้ จะพิมพ์เองก็ได้ หรือจะขอให้คนอื่นช่วยพิมพ์ให้ก็ได้

ถ้าผู้ทำพินัยกรรมไม่ได้เขียนหรือพิมพ์เอง ผู้เขียนหรือผู้พิมพ์จะต้องลงชื่อไว้ท้ายพินัยกรรม โดยระบุไว้ต่อท้ายลายเซ็นว่า "ผู้เขียน" หรือ "ผู้พิมพ์" แล้วแต่กรณีไว้ให้ตรงกับเรื่องด้วย

ตรงนี้สำหรับท่านนักกฎหมายโปรดสังเกตว่า การที่พินัยกรรมต้องลงชื่อผู้เขียนนั้น เป็นแต่เพียงแบบของการเขียน ไม่ใช่แบบของพินัยกรรม เมื่อพินัยกรรมทำขึ้นถูกต้องครบถ้วนตามแบบแล้ว แม้ผู้เขียนจะไม่ได้ลงชื่อไว้ในพินัยกรรมนั้นก็ไม่ถึงกับทำให้พินัยกรรมฉบับนั้นตกเป็นโมฆะใช้ไม่ได้ไปเสียทีเดียว(คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๔/๒๔๘๑) ข้อความตอนนี้ ท่านผู้อ่านที่ไม่ใช่นักกฎบัตรกฎหมายไม่ต้องสนใจก็ได้ครับ ข้อที่ควรสนใจคือเรื่องที่กระผมได้เขียนไว้ในตอนต้นที่ว่า เมื่อเจ้ามรดกทำพินัยกรรมยกทรัพย์ให้ผู้ใด ผู้นั้นหรือภริยาหรือสามีของผู้นั้นจะเป็นผู้เขียนหรือผู้พิมพ์พินัยกรรมไม่ได้เป็นอันขาด

๒. ต้องลงวันเดือนปีในขณะทำพินัยกรรมไว้ให้ชัดแจ้ง ข้อนี้สำคัญมาก เพราะถ้าพินัยกรรมฉบับใดไม่ลงวันเดือนปีไว้แล้ว พินัยกรรมฉบับนั้นใช้ไม่ได้ ไปทั้งฉบับเลยทีเดียว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑/๒๔๙๓) ความหลงลืมในเรื่องวันเดือนปีนี้ มักจะเกิดขึ้นในกรณีที่พิมพ์พินัยกรรมไว้ล่วงหน้า เว้นช่องวันเดือนปีไว้ ตั้งใจว่าจะเติมวันเดือนปีลงในวันทำพินัยกรรม ครั้นถึงวันทำพินัยกรรมเข้าจริง ๆ เดี๋ยวคนโน้นชวนพูด เดี๋ยวคนนี้ชวนคุย เลยทำให้ลืมเติมวันเดือนปีลงไปในช่องว่างที่เว้นไว้

๓. ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องเซ็นชื่อไว้ท้ายพินัยกรรมต่อหน้าพยานอย่างน้อย ๒ คน สำหรับคุณลุงคุณป้าที่เขียนหนังสือไม่เป็น จะพิมพ์ลายนิ้วมือก็ใช้ได้ สำหรับคุณปู่คุณย่าคุณตาคุณยายที่เขียนหนังสือมือสั่นไปสั่นมา หรือสำหรับท่านที่เซ็นชื่อไม่อยู่แก่ร่องแก่รอย วันนี้เซ็นชื่อโย้ไปข้างหน้า พรุ่งนี้เซ็นเซไปข้างหลังอย่างนี้ ควรทำให้เกินจากที่กฎหมายบังคับไว้คือเซ็นชื่อด้วย กดพิมพ์ลายนิ้วมือด้วย ทำเสียทั้งสองอย่างเลยทีเดียว ทั้งนี้เพื่อจะได้ไม่ยุ่งยากเวลามีการพิสูจน์ลายมือชื่อในเมื่อลูกหลานต้องเป็นถ้อยเป็นความในเรื่องพินัยกรรมกัน

ตามปกติ การทำสัญญาต่าง ๆ นั้น หากคู่สัญญาได้ลงแกงไดหรือเครื่องหมายอย่างอื่นเช่นประทับตราลายเซ็นแทนการลงลายมือชื่อโดยมีพยานเซ็นชื่อรับรองไว้ ๒ คนแล้วย่อมมีผลเท่ากับการลงลายมือชื่อ (ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๙) แต่ในเรื่องพินัยกรรมนี้ กฎหมายท่านอนุญาตให้ใช้เพียง ๒ วิธีคือ วิธีเซ็นชื่อกับพิมพ์ลายนิ้วมือเท่านั้น อย่าเผลอไปใช้ประทับตราลายเซ็นหรือเครื่องหมายอย่างอื่นในพินัยกรรมเป็นอันขาด (ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๑๖๖๕)

๔. พยานในพินัยกรรมนั้นจะต้องมี ๒ คนเป็นอย่างน้อย ต่ำกว่า ๒ คนทำให้พินัยกรรมเสียไปทั้งฉบับเลยทีเดียว แต่ถ้ามากกว่า ๒ คนกฎหมายไม่ห้าม

ผู้ที่จะเป็นพยานในพินัยกรรมนี้ นอกจากห้ามบุคคล ๙ จำพวกที่กระผมเขียนไว้ในตอนต้นแล้ว จะใช้คนไม่รู้หนังสือมาเป็นพยานในพินัยกรรมไม่ได้ เพราะกฎหมายห้ามไม่ให้พยานพิมพ์ลายนิ้วมือ แกงได หรือเครื่องหมายอย่างอื่นลงในพินัยกรรม บุคคลที่จะถือว่าเป็นพยานในพินัยกรรมได้จะต้องใช้วิธีเซ็นชื่อไว้ในพินัยกรรมเพียงอย่างเดียว ถึงแม้เวลาทำพินัยกรรม จะมีคนมาอยู่รู้เห็น ๒๐–๓๐ คน แต่ถ้า

คนเหล่านั้นไม่ได้ลงชื่อไว้ในพินัยกรรมแล้ว ก็ไม่ถือว่าเป็นพยานในพินัยกรรมด้วย

มีข้อสำคัญที่จะต้องจำไว้ให้แม่นว่า พยาน ๒ คนนี้จะต้องอยู่พร้อมหน้ากันในเวลาผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อ และพยานจะต้องลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมไว้ในขณะนั้นด้วย เพราะฉะนั้น หากเวลาทำพินัยกรรม มีพยานมาอยู่รู้เห็น ๒ คน แต่พอถึงเวลาผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อ พยานคนหนึ่งเกิดปวดท้องอย่างแรงต้องกลับไปหาหมอเสีย วันรุ่งขึ้นพยานคนนั้นจึงได้มาลงชื่อ แม้ก่อนลงชื่อผู้ทำพินัยกรรมจะได้รับรองแก่พยานว่าพินัยกรรมฉบับนั้นเป็นของตนจริง และรับรองว่าลายเซ็นชื่อท้ายพินัยกรรมเป็นลายเซ็นของตนจริง ก็ถือไม่ได้ว่าบุคคลนั้นเป็นพยานตามกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๒๓/๒๔๙๗ และที่ ๖๓๖/๒๕๐๐)

มีข้อสังเกตอยู่อีกประการหนึ่งว่า ตามปกติพินัยกรรมแบบนี้จะต้องมีพยาน ๒ คนเป็นอย่างน้อยทุกฉบับไม่ว่าจะเป็นพินัยกรรมที่ผู้ทำพินัยกรรมลงชื่อก็ดี หรือกดพิมพ์ลายนิ้วมือไว้ในพินัยกรรมก็ดี พยานชุดนี้จะขาดไม่ได้เลยทีเดียว และพยานในพินัยกรรมชุดนี้ นักกฎหมายท่านยอมให้ถือว่าเป็นพยานรับ

รองลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ทำพินัยกรรมด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๑๔/๒๔๗๗) ฉะนั้นแม้ในกรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมใช้วิธีกดพิมพ์ลายนิ้วมือไว้ในพินัยกรรม ก็ไม่จำเป็นต้องมีพยานรับรองลายมือชื่อเพิ่มขึ้นอีกชุดหนึ่งให้รวมเป็น ๔ คน คงใช้ชุดเดิมเพียง ๒ คนก็พอ แต่ในทางปฏิบัติควรเขียนให้ปรากฏไว้ในท้ายลายเซ็นของพยานให้ชัดแจ้งว่า "พยานในพินัยกรรมและพยานรับรองลายมือชื่อ"

๕. การขูด การลบ การตกการเติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นในพินัยกรรมนั้น จะต้องลงวันเดือนปี ในขณะขูดลบตกเติมหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้น และผู้ทำพินัยกรรมจะต้องลงลายมือชื่อหรือ กดพิมพ์ลายนิ้วมือต่อหน้าพยานอย่างน้อย ๒ คนพร้อมกัน และพยาน ๒ คนนั้นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อ ของผู้ทำ พินัยกรรมในขณะนั้นด้วย ตามนี้จะเห็นได้ว่า การแก้ไขตกเติมดังกล่าวมีพิธีรีตองยุ่งยากซับซ้อนมาก ฉะนั้นขอได้โปรดระวังอย่าให้มีการแก้ไขตกเติมพินัยกรรมเลยจะเป็นการดีที่สุด

มีข้อสังเกตว่า ข้อความที่เขียนกรอกลงไปในช่องว่างของพินัยกรรมที่เขียนหรือพิมพ์มาล่วงหน้า เช่นพินัยกรรมที่ทำขึ้นเป็นตัวพิมพ์ดีด เว้นช่องว่างไว้สำหรับกรอกสถานที่ที่จะทำ นามสกุลและอายุของผู้ทำพินัยกรรม กับเขตที่ดินและความกว้างยาวของที่ดิน แล้วกรอกสิ่งเหล่านั้นก่อนที่ผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อ ดังนี้ การกระทำเช่นนั้นไม่ใช่เป็นการตกเติมอันจะต้องลงลายมือชื่อรับรอง (คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๘๗/๒๔๘๙ และที่ ๔๗๘/๒๔๘๓) พินัยกรรมที่มีรอยขีดฆ่าแล้วมิได้ลงชื่อกำกับไว้ ถ้าปรากฏว่าข้อความที่ขีดฆ่านั้นเป็นข้อหยุมหยิมเล็กน้อยไม่ใช่ข้อสำคัญมิให้เสียเนื้อถ้อยกระ-ทงความตรงไหนอย่างใด เช่นเดิมเขียนว่า ขอทำพินัยกรรมยกทรัพย์ให้เด็กชายกะล่อน แล้วขีดฆ่าคำว่า "เด็กชาย" เขียนใหม่เป็นว่า "นาย" ดังนี้ หาทำให้พินัยกรรมทั้งฉบับเสียไปแต่อย่างใดไม่ คงต้องถือว่าพินัยกรรมนั้นมีผลสมบูรณ์อยู่ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๖๐/๒๔๗๙)

ตัวอย่างพินัยกรรมแบบธรรมดา

วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๑๐

ข้าพเจ้า ขอทำพินัยกรรม ยกทรัพย์ทั้งหมดของข้าพเจ้าให้แก่นายกะล่อน โกหกะสกุล

(ลงชื่อ) นายทะเล้น โกหกะสกุล ผู้ทำพินัยกรรม
(ลงชื่อ) นายมุสา วาจาคด พยาน
(ลงชื่อ) นายยุ่ง ชอบแหย่ พยานและผู้เขียน

สั้น ๆ เพียง ๔–๕ บรรทัดเท่านี้ก็เป็นพินัยกรรมที่มีผลตามกฎหมายแล้ว แต่ถ้าจะให้ดียิ่งขึ้น ควรเขียนให้ชัดเจนดังนี้

"พินัยกรรมทำที่บ้านเลขที่ ๔๐/๓๐ก. ซอยโกศลอุดมวิทย์ บางซื่อ พระนคร

วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๑๐

ข้าพเจ้านายทะเล้น โกหกะสกุล อายุ ๗๐ ปี ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ ๔๐/๓๐ ก. ซอยโกศลอุดมวิทย์ ตำบลบางซื่อ อำเภอดุสิต จังหวัดพระนคร ขอทำพินัยกรรมไว้ ดังมีข้อความต่อไปนี้.–

ข้อ ๑. ที่ดินของข้าพเจ้าโฉนดเลขที่ ๑๔๓, ๑๗๖ ๑๗๙ ตำบลพิตเพียน อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวม ๓ โฉนด ขอยกให้นายกะล่อน โกหกะสกุล บุตรคนโตของข้าพเจ้า

ข้อ ๒. ที่ดินโฉนดที่ ๑๑๑ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พร้อมด้วยสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินทั้งหมด ยกให้นางดัดจริตา มายากุล บุตรคนที่สองของข้าพเจ้า

ข้อ ๓. เงินสดที่มีอยู่ในธนาคารนครหลวง สาขาอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในวันที่ข้าพเจ้าถึงแก่กรรมนั้น ให้หักไว้เป็นค่าทำศพของข้าพเจ้า ๑๒,๐๐๐ บาท โดยให้นายผินทร์ พึ่งเมรุ เป็นผู้จัดการศพ ส่วนเงินที่เกิน ๑๒,๐๐๐ บาท ยกให้นางกามาวดี พหูภัสด์ ภริยาคนที่สองของข้าพเจ้า

ข้อ ๔. ทรัพย์สินนอกจากที่กล่าวแล้ว ข้าพเจ้ายกให้นางสุราสิวดี ภริยาคนที่หนึ่งของข้าพเจ้าแต่ผู้เดียว.

ข้อ ๕. ข้าพเจ้าขอตั้งให้นายกะล่อน โกหกะสกุล บุตรชายของข้าพเจ้าเป็นผู้จัดการมรดกของข้าพเจ้าตามพินัยกรรมนี้

พินัยกรรมนี้ทำไว้เป็น ๒ ฉบับ มีข้อความตรงกัน ได้มอบให้นายมุสา วาจาคด รักษาไว้ ๑ ฉบับ มอบให้นายยุ่ง ชอบแหย่ รักษาไว้ ๑ ฉบับ

ผู้เขียนได้อ่าน ข้อความในพินัยกรรมให้ ข้าพเจ้าฟัง ๓ ครั้งแล้ว มีข้อความตรงตามความตั้งใจของข้าพเจ้า จึงได้พิมพ์ลายนิ้วมือไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน

ผู้ทำพินัยกรรม

(ลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือขวาของ นายทะเล้น โกหกะ-สกุล)

ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้ขอรับรองว่า ผู้เขียนพินัย-กรรมได้อ่านข้อความในพินัยกรรมให้นายทะเล้น โกหกะสกุล ฟัง ๓ ครั้งแล้ว นายทะเล้น โกหกะสกุล แจ้งว่าตรงตามความตั้งใจของนายทะเล้น โกหกะสกุลๆ ได้พิมพ์หัวแม่มือขวาต่อหน้าข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงได้ลงชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือนายทะเล้น โกหกะสกุล และลงชื่อเป็นพยานในพินัยกรรม

(ลงชื่อ) นายมุสา วาจาคด พยาน

(ลงชื่อ) นายยุ่ง ชอบแหย่ พยานและผู้เขียน

พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ

พินัยกรรมแบบที่ ๒ นี้เรียกกันว่าพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ กฎหมาย (คือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๕๗) บัญญัติไว้ว่าต้องทำดังนี้.–

๑. ต้องทำเป็นหนังสือ จะทำด้วยวาจาไม่ได้

๒. ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องเขียนข้อความในพินัยกรรมด้วยลายมือของตนเองตั้งแต่ต้นจนจบ จะใช้พิมพ์ดีดหรือตัวพิมพ์แทนการเขียนไม่ได้ แต่จะขอให้ผู้อื่นร่างข้อความตามประสงค์ให้เป็นตัวอย่างแล้วเขียนตามร่างได้

๓. ต้องมีวันเดือนปีที่ทำพินัยกรรมนั้น ข้อนี้พึงสังเกตว่า ถ้าเราเขียนพินัยกรรมไว้ครบถ้วนบริบูรณ์ตามแบบทั้งหมดแล้ว หากขาดเพียงวันเดือนปีอย่างเดียว หนังสือนั้นยังไม่มีผลเป็นพินัยกรรม ต่อเมื่อเราเติมวันเดือนปีลงไปเมื่อใด จึงจะเกิดผลเป็นพินัยกรรมขึ้นเมื่อนั้น

๔. ผู้ทำพินัยกรรมต้องเซ็นชื่อไว้ท้ายพินัยกรรม จะใช้ประทับตราแทนการเซ็นชื่อหรือกดลายนิ้วมือ ลงแกงได หรือเครื่องหมายอย่างอื่นแทนการเซ็นชื่อไม่ได้เลยเป็นอันขาด

โปรดสังเกตว่า พินัยกรรมแบบที่ให้คนอื่นเขียนให้ตามแบบที่ ๑ นั้น ผู้ทำพินัยกรรมจะเซ็นชื่อหรือกดพิมพ์ลายนิ้วมือก็ได้ แต่พินัยกรรมแบบที่ผู้ทำพินัยกรรมเขียนเองทั้งฉบับนี้ จะใช้ได้ต่อเมื่อผู้ทำพินัยกรรมเซ็นชื่อเพียงอย่างเดียว หากกดพิมพ์ลายนิ้วมือลงไป ก็จะทำให้พินัยกรรมใช้ไม่ได้ในฐานะเป็นพินัยกรรมเขียนเอง

๕. การขูด ลบ ตก เติม หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในพินัยกรรมนั้น ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องทำด้วยมือตนเอง จะให้คนอื่นเขียนแทนให้ไม่ได้เป็นอันขาด และผู้ทำพินัยกรรมจะต้องลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย ถ้าไม่ทำตามนี้แล้ว ข้อความตรงที่ขูดลบตกเติมหรือเปลี่ยนแปลงนั้นจะใช้ไม่ได้

พึงสังเกตว่า พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับนี้ กฎหมายไม่ได้บังคับให้มีพยานในการทำพินัยกรรม แต่ถ้าผู้ทำพินัยกรรมประสงค์จะให้มีพยานด้วยก็ได้ และการมีพยานด้วยนั้นอันที่จริงก็เป็นการดี เผื่อจะได้เอาไว้เป็นพยานหลักฐาน ในเมื่อลูกหลานเกิดฟ้องร้องกันขึ้นเกี่ยวกับพินัยกรรมในภายหน้า หากประสงค์จะให้มีพยาน ต้องระวังอย่างยิ่งอย่าเอาบุคคลที่ต้องห้ามไม่ให้ เป็นพยานใน พินัยกรรมดังได้กล่าวไว้ในตอนต้นมาเป็นพยานเป็นอันขาด

ตัวอย่างพินัยกรรมเขียนเองทั้งฉบับ

"พินัยกรรมทำที่บ้านเลขที่ ๔๐/๓๐ก. ซอยโกศลอุดมวิทย์ บางซื่อ พระนคร

วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๑๐

ข้าพเจ้านายทะเล้น โกหกะสกุล อายุ ๗๐ ปี ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ ๔๐/๓๐ก. ซอยโกศลอุดมวิทย์ ตำบลบางซื่อ อำเภอดุสิต จังหวัดพระนคร ขอทำพินัยกรรมไว้ว่า เมื่อข้าพเจ้าตายแล้ว ให้ทรัพย์สินของข้าพเจ้าทั้งหมดตกได้แก่นางกามาวดี พหูภัสด์ ภริยาคนที่สองของข้าพเจ้าแต่ผู้เดียว และข้าพเจ้าขอมอบให้นางกามาวดี พหูภัสด์ เป็นผู้จัดการศพของข้าพเจ้า

พินัยกรรมนี้ ข้าพเจ้า เขียนด้วย ลายมือ ของข้าพเจ้าเองทั้งฉบับ ได้ทำไว้เป็น ๒ ฉบับ มีข้อความตรงกัน ข้าพเจ้าเก็บไว้เองฉบับหนึ่ง นางกามาวดี พหูภัสด์ เก็บไว้อีกฉบับหนึ่ง

(ลงชื่อ) นายทะเล้น โกหกะสกุล ผู้ทำพินัยกรรม

พินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมือง

พินัยกรรมแบบที่ ๓ มีชื่อว่าพินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมือง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๖๕๘) แบบนี้ผู้ทำพินัยกรรมเกือบไม่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิธีทำพินัยกรรมเลยก็สามารถทำพินัยกรรมได้ และวิธีทำสำหรับราษฎรนั้นก็ง่ายมาก โดยผู้ที่มีความประสงค์จะทำพินัยกรรมพาพยานที่เขียนหนังสือเป็นพอที่จะลงชื่อได้ ๒ คนไปหาท่านนายอำเภอ จะเป็นอำเภอที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่หรืออำเภอไหน ๆ ก็ได้ ขอให้เป็นอำเภอในประเทศไทยก็เป็นอันใช้ได้ เมื่อพบท่านนายอำเภอแล้วก็เล่าความประสงค์ของตนให้ท่านฟังว่า นาแปลงไหนจะยกให้ใคร ควายเผือกตัวเมียหรือควายทุยตัวผู้ตัวไหนจะยกให้เมียน้อยคนไหน ต่อจากนั้นนายอำเภอจะเป็นผู้จัดทำให้เสร็จเรียบร้อย โดยฝ่ายผู้ทำพินัยกรรมเสียค่าธรรมเนียมในการทำพินัยกรรมเพียงฉบับละ ๕๐ บาท ถ้าจะขอให้มีคู่ฉบับก็เสียเพิ่มอีกฉบับละ ๑๐ บาทเท่านั้น (ค่าธรรมเนียมในการบริการแก่ประชาชนในเรื่องทะเบียนมีอัตราถูกอย่างนี้ ผู้เขียนขออนุโมทนาสาธุการแด่ทางราชการด้วยใจจริง) เมื่อท่านนายอำเภอทำให้เสร็จแล้ว เราจะฝากพินัยกรรมนั้นให้

ที่ว่าการอำเภอ (ไม่ใช่ตัวนายอำเภอซึ่งมีการย้ายสับเปลี่ยนกันอยู่เป็นปกติ) เป็นผู้เก็บรักษาไว้แทนเราก็ได้ หรือจะขอรับพินัยกรรมมาเก็บรักษาไว้เองก็ได้ ข้อที่ดียิ่งกว่านั้น ถ้าเราไม่สะดวกที่จะไปอำเภอก็มีระเบียบทางราชการให้เราเชิญท่านนายอำเภอออกมาช่วยทำให้เราถึงที่ที่เราอยู่ก็ได้ สมมติว่าเรามีบ้านเรือนอยู่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มาเยี่ยมญาติที่อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเผอิญนึกอยากทำพินัยกรรมที่นั่น เราก็เชิญท่านนายอำเภอมหาราชท่านออกมาช่วยทำให้ได้ โดยเรามีหน้าที่เพียงจัดพาหนะไปรับท่านจากอำเภอและส่งท่านกลับอำเภอกับเสียค่าธรรมเนียมในการทำพินัยกรรมฉบับละ ๒๐ บาท ถ้าจะให้มีคู่ฉบับ ก็เสียเพิ่มอีกฉบับละ ๑๐ บาทเท่านั้นเอง ส่วนการเลี้ยงข้าวปลาอาหารท่านนายอำเภอนั้น กฎหมายไม่ได้ตราไว้ ปล่อยให้เป็นหน้าที่ของเจ้าของบ้านที่จะคิดเอาเองบ้าง ขืนบัญญัติกฎหมายหยุมหยิมถึงเรื่องเลี้ยงดูปูเสื่อด้วยแล้ว เห็นจะหาคนเรียนกฎหมายไม่ได้ เพราะเพียงเท่าที่มีอยู่นี้ก็มีผลให้นักกฎหมายทั้งหลายสายตาสั้นจนแว่นหนาเตอะบ้าง นัยน์ตาเป็นต้อถึงกับต้องผ่าตัดบ้าง ส่วนเรื่องผมบนศีรษะนั้นเป็นอันไม่ต้องพูดกัน เพราะ

นักกฎหมายทุกคนผมหงอกก่อนวัย ยิ่งเป็นนักกฎหมายชั้นครูบาอาจารย์ด้วยแล้ว ขาวโพลนทั้งศีรษะไปเลย ถ้าใครได้เป็นศาสตราจารย์ทางกฎหมายมักได้สิทธิพิเศษอยู่อย่างหนึ่งคือ ไม่ต้องเสียเงินค่าตัดผมเลย เพราะไม่มีผมให้ช่างตัด กระผมพลอยปลาบปลื้มในอภิสิทธิ์ของครูบาอาจารย์จัง พอเขียนถึงตรงนี้คุณแม่ของเด็ก ๆ ที่บ้าน (เขาละ) มาเห็นเข้าและเปรยว่ามัวแต่ไปว่าเขา อีเหนาก็กำลังจะเป็นเอง อย่างนี้แหละครับท่านผู้อ่านครับ เขาถึงว่ากันว่า เมียดีเหมือนแม่ ส่วนผัวดีนั้นเหมือนลูก

เผลอไปนิดเดียว ว่าวติดลมลอยไปเสียไกล ขอวกกลับจับเรื่องเสียทีเห็นจะดีเป็นแน่ทีเดียว

พินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมืองนี้สะดวกแก่ผู้ทำพินัยกรรม เพราะจะทำอย่างไรจึงจะมีผลตามกฎหมาย ท่านนายอำเภอท่านรู้และท่านมีความชำนาญ ส่วนผลนั้นดีมากจริง ๆ เพราะเมื่อไปทำที่อำเภอหรือท่านนายอำเภอกรุณาออกมาทำให้แล้ว ใครจะอ้างว่าไม่ใช่พินัยกรรมของเรา หรืออ้างว่าเราทำพินัยกรรมในเวลามีสติหลงไหลฟั่นเฟือน ฝ่ายเราก็จะมีท่านนายอำเภอซึ่งเป็นเจ้าพนักงานผู้ใหญ่เป็นพยานให้

อันที่จริง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๖๕๘ ก็ได้บัญญัติวิธีปฏิบัติของท่านนายอำเภอไว้ ยิ่งกว่านั้น ฯพณฯรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงมหาดไทยในเรื่องนี้ไว้เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๔๘๑ และใน พ.ศ. ๒๔๘๙ กรมมหาดไทยก็ได้ออกระเบียบอธิบายไว้อีกด้วย แต่กระผมขอผ่านไปไม่นำมาเล่า เพราะจะเป็นการโง่ถึงขั้นบัดซบทีเดียวที่มนุษย์จะไปสอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ หรือสอนหนังสือพระสังฆราช

พินัยกรรมลับ

พินัยกรรมแบบที่ ๔ มีชื่อว่าพินัยกรรมลับ พินัยกรรมแบบนี้มีวิธีการที่กฎหมาย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๖๖๐) บัญญัติไว้รวมเป็นใจความว่า เมื่อเราทำพินัยกรรมแบบที่เราเขียนเองหรือแบบที่ขอให้คนอื่นช่วยเขียนให้ตามแบบที่ ๑ หรือแบบที่ ๒ แล้ว หากผู้ทำพินัยกรรมประสงค์จะนำไปฝากอำเภอเพื่อขอให้ทางอำเภอช่วยเก็บรักษาไว้ให้ก็ได้ โดยเราต้องเอาซองมาใส่พินัยกรรมแล้วเซ็นชื่อคาบรอยผนึก ต่อจากนั้นให้ชวนพยาน ๒ คนพร้อมด้วยซองพินัย-

กรรมนำไปหาท่านนายอำเภอและกราบเรียนท่านนายอำเภอว่า ซองนั้นเป็นพินัยกรรมของเรา ถ้าพินัยกรรมนั้นเรามิได้เป็นผู้เขียนเองโดยตลอด เราต้องกราบเรียนท่านนายอำเภอด้วยว่าใครเป็นผู้เขียน ? ผู้เขียนมีบ้านช่อง (ภูมิลำเนา) อยู่ที่ไหน ? ต่อจากนั้นเป็นเรื่องของท่านนายอำเภอที่จะช่วยทำให้ต่อไป เราคอยตอบคำถามของท่านอย่างเดียวก็พอ เมื่อเสร็จพิธีรีตองทางอำเภอแล้ว อำเภอจะออกใบรับให้เรายึดถือไว้เป็นหลักฐาน พินัยกรรมแบบนี้อำเภอไม่สามารถรู้ถึงข้อความที่เราเขียนไว้ในพินัยกรรม เพราะพินัยกรรมที่เรานำไปมอบให้เก็บไว้นั้นเราปิดซองไปก่อนแล้ว ฉะนั้นจึงได้เรียกพินัย-กรรมแบบนี้ว่า "พินัยกรรมลับ" พินัยกรรมลับนี้เราจะขอรับคืนจากอำเภอเมื่อใดก็ได้ เมื่อเราไปขอรับคืนแล้ว อำเภอไม่มีอำนาจที่จะไม่คืนให้เรา

พินัยกรรมทำด้วยวาจา

พินัยกรรมแบบที่ ๕ มีชื่อว่า "พินัยกรรมทำด้วยวาจา" (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๖๖๓) แบบนี้เป็นแบบพิเศษ กฎหมายบัญญัติว่าเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษ ซึ่ง

บุคคลใดไม่สามารถจะทำพินัยกรรมตามแบบอื่นที่กำหนดไว้ได้ เช่นตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรือเวลามีโรคระบาด หรือสงคราม บุคคลนั้นจะทำพินัยกรรมด้วยวาจาก็ได้ โดยมีวิธีปฏิบัติดังนี้

๑. ผู้ทำพินัยกรรมต้องบอกข้อความว่า ตนมีความประสงค์ยกทรัพย์ชิ้นใดให้แก่ผู้ใดต่อหน้าพยานอย่างน้อย ๒ คน ซึ่งพยาน ๒ คนนั้นต้องอยู่พร้อมหน้ากัน ณ ที่นั้น

๒. พยาน ๒ คนที่ได้รับคำบอกเล่าจากผู้ประสงค์จะทำพินัยกรรมนั้นต้องรีบไปแจ้งให้ท่านนายอำเภอทราบถึงข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมสั่งด้วยวาจา ทั้งต้องแจ้งวันเดือนปี สถานที่ที่ผู้ทำพินัยกรรมสั่ง และพฤติการณ์ที่ขัดขวางไม่ให้สามารถทำพินัยกรรมแบบอื่นได้

๓. เมื่อท่านนายอำเภอได้รับแจ้งแล้ว ท่านนายอำเภอจะต้องจดข้อความที่ได้รับแจ้งลงไว้ และให้พยาน ๒ คนนั้นลงลายมือชื่อ ถ้าพยานเซ็นชื่อไม่ได้ก็ใช้วิธีกดพิมพ์ลายนิ้วมือได้ แต่ต้องมีพยานลงชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือนั้นสองคน

ตามกฎหมาย ที่กล่าว ข้างต้นนี้ ท่าน ผู้อ่าน จะเห็นได้ว่า พินัยกรรมด้วยวาจานี้มิใช่ว่าใครชอบใจจะทำก็ทำได้ กฎหมาย

ยอมให้ทำได้ ต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษดังกล่าวแล้วข้างต้นเท่านั้น ถ้าไม่มีพฤติการณ์พิเศษแล้ว จะทำพินัยกรรมด้วยวาจาหาได้ไม่ เช่นหญิงเจ้ามรดกเจ็บครรภ์จะคลอดบุตร ได้มีผู้พานั่งรถ ๓ ล้อไปส่งโรงพยาบาล ระหว่างทางเจ้ามรดกสั่งคนที่ไปส่งว่า ถ้าเป็นอะไรไปก็ขอยกทรัพย์ให้นายพิตเพียน ไพบูลศิริ ต่อมาอีก ๓ วันเจ้ามรดกได้ถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาลดังนี้ คำสั่งของเจ้ามรดกดังกล่าวถือไม่ได้ว่าเป็นพินัยกรรมที่ทำด้วยวาจา เพราะการเจ็บท้องจะคลอดบุตร กฎหมายไม่ถือว่าเป็นพฤติการณ์พิเศษ ผู้หญิงทุกคนที่จะคลอดบุตรย่อมมีการเจ็บท้องก่อนเป็นธรรมดา มิใช่ว่าถ้าเป็นอำแดงเพ่งละถึงจะเจ็บท้อง เป็นคุณหญิงคุณนายแล้วจะไม่เจ็บท้อง อย่างนี้หามิได้ (นัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๙๑/๒๔๙๓) คนไข้เป็นโรคจุกเสียดจะทำพินัยกรรมด้วยวาจาไม่ได้ เพราะโรคจุกเสียดไม่ใช่โรคระบาด (นัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๖/๒๔๙๖)

ข้อสำคัญที่จะต้องจำให้แม่นก็คือ ผู้ประสงค์จะทำพินัยกรรมด้วยวาจาจะต้องแจ้งข้อความในพินัยกรรมต่อหน้าพยานอย่างน้อย ๒ คน ต่ำกว่านั้นใช้ไม่ได้ และพยาน ๒ คนนั้นจะต้อง นำข้อความ ที่เจ้า มรดก บอกไปแจ้งให้ กรมการอำเภอ

ทราบโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ ถ้าพยานมัวโอ้เอ้ชักช้าอยู่โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรแล้ว ย่อมทำให้คำสั่งของผู้ตายไร้ผลไม่เป็นพินัยกรรมต่อไป เช่นพยานมัวไปตีกอล์ฟหรือเล่นไพ่ตองหามรุ่งหามค่ำเสีย เพิ่งนำความไปแจ้งอำเภอภายหลังที่เจ้ามรดกตายถึง ๘–๙ วันเป็นต้น (นัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๙๑/๒๔๙๓ และฎีกาที่ ๓๘๙/๒๔๘๖)

พินัยกรรมแบบทำด้วยวาจานี้ นอกจากเป็นพินัยกรรมที่จะทำได้ต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษแล้ว ยังเป็นพินัยกรรมที่มีผลเพียงชั่วคราวเท่านั้น โดยกฎหมาย(ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๖๖๔) บัญญัติไว้ว่า ความสมบูรณ์แห่งพินัยกรรมซึ่งทำด้วยวาจานี้ย่อมสิ้นไปเมื่อพ้นกำหนด ๑ เดือนนับแต่เวลาที่ผู้ทำพินัยกรรมกลับมาสู่ฐานะที่จะทำพินัยกรรมแบบอื่นได้ เช่นเวลามีโรคอหิวาต์ระบาด นาย ก. เป็นอหิวาต์กับเขาด้วย และได้ทำพินัยกรรมด้วยวาจาไว้ หากนาย ก. หายจากเป็นโรคอหิวาต์ พินัยกรรมนั้นก็มีผลต่อไปอีกเพียง ๑ เดือนเท่านั้น เมื่อเลย ๑ เดือนนับแต่วันที่นาย ก. หายจากเป็นโรคอหิวาต์แล้ว พินัยกรรมที่ทำไว้ย่อมสิ้นผลหมดสภาพแห่งความเป็นพินัยกรรมต่อไป

กระผมได้เล่าข้อที่ควรรู้ว่าด้วยพินัยกรรมมาแล้ว ๕ แบบ ถ้ากระผมจะสาธยายเป็นร่ายยาวต่อไปอีก ก็เกรงว่าท่านผู้อ่านบางท่านอาจจะเบื่อ อยากจะอ่านเรื่องอื่นบ้าง เพราะหลักธรรมดา (ของผู้ชายน๊ะครับ) มีอยู่ว่า เรื่องเก่า ๆ มักจะขึ้นสนิม ใหม่ ๆ หน้าตาจุ๋มจิ๋มน่าเอ็นดู น่าเอ็นดู! ประกอบกับพินัยกรรมที่ยังเหลืออยู่อีก๒แบบนั้น แบบที่๖ เป็นพินัยกรรมที่ทำในต่างประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องของคนไทยไปทำพินัยกรรมในเมืองนอก พวกเราชาวบ้านธรรมดา ๆ ไม่มีโอกาสไปทำ ส่วนแบบที่ ๗ ก็เป็นพินัยกรรมระหว่างสงคราม เป็นเรื่องของทหารหาญที่ออกไปพลีชีพเพื่อชาติในการสงคราม ซึ่งควรที่จะเขียนไปลงในหนังสือวารสารของทหารโดยตรง ขืนเขียนลงใน "กันคนโกง" กระผมอาจถูกคุณแม่ของเด็ก ๆ ที่บ้านว่าได้ว่า แก่จนหนังเหี่ยวแล้วยังไม่รู้จักกาละ เทศะ อุจจาระปัสสาวะ กระผมจึงของดไม่เขียนต่อไป

ก่อนจบ "กันคนโกง" ขอย้ำเพื่อกราบเรียนคุณปู่คุณย่าคุณตาคุณยายทั้งหลายอีกครั้งหนึ่งว่า "ถ้ารักวัวให้ผูก ถ้ารักลูกต้องทำพินัยกรรม"

□ หลวงพ่อมรณภาพ เรือยนต์ที่หลวงพ่อซื้อไว้ นาฬิกาตั้งในกุฏิที่คนเขาศรัทธานำมาถวาย เหล่านี้จะตกเป็นของใคร □

□ โยมตาย พระจะได้มรดกหรือไม่ □

□ พระมีเมียเจ้าข้า! □

มรดกพระ

กระผมคิดว่า พอท่านที่เคารพเห็นหัวข้อเรื่องว่า กระผมจะพูดเรื่องมรดกของพระภิกษุ คงมีท่านผู้อ่านที่เป็นฆราวาสบางท่านเปิดข้ามไปแล้ว โดยเข้าใจว่า เป็นเรื่องของพระของเจ้า ไม่เกี่ยวกับพวกชาวบ้านเข้าทำนอง "ชั่วช่างชี ดีช่างสงฆ์" สำหรับ

ท่านที่เปิดข้ามไปแล้วก็เป็นอันแล้วกันไป แต่สำหรับท่านที่ยังกำลังทนทุกข์ทรมานอ่านอยู่ กระผมก็ใคร่จะขอร้องให้ท่านได้โปรดรำลึกว่า พระภิกษุทั้งหลายนั้น แท้จริงก็ไม่ใช่คนอื่นคนไกล เป็นหลวงพ่อของพวกเราบ้าง หลวงปู่หลวงตาของเราบ้าง บางองค์อาจจะเป็นหลวงลูกของเราก็ได้ แม้เราจะไม่มีญาติพี่น้องเป็นภิกษุสงฆ์ แต่ชีวิตของเราตั้งแต่เกิดจนตายก็ต้องเกี่ยวข้องอยู่กับพระตลอดเวลา

เรื่องของพระสงฆ์องค์เจ้านี้ กฎหมายทั้งในด้านวิธีสบัญญัติ คือวิธีดำเนินคดีในโรงในศาล เช่นในเรื่องการไปเป็นพยานที่ศาล และทั้งในด้านสารบัญญัติ คือสิทธิและหน้าที่ของบุคคลเกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งสองอย่างได้บัญญัติข้อกำหนดของภิกษุในพระบวรพุทธศาสนาไว้ต่างหากจากฆราวาสหลายอย่างหลายประการ ในโอกาสนี้ กระผมจะนำมาเล่าให้ฟังเฉพาะในเรื่องมรดกของพระภิกษุเท่านั้น

ตามหลักทั่วไปของกฎหมายมีอยู่ว่า พระภิกษุก็เป็น "บุคคล" ตามกฎหมาย เพราะฉะนั้น แม้ในด้านพระธรรม

และในด้านพระวินัย ของพระพุทธศาสนา จะบัญญัติ สิกขาบท ของพระภิกษุไว้อย่างไร ก็เป็นเรื่องของพระธรรม เป็นเรื่องของพระวินัย แต่ในด้านกฎหมายแล้ว พระภิกษุทุกองค์อาจเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ ด้วยเหตุนี้ ขะโมยขะโจรทั้งหลายที่ไปลักผ้าสบงชิงจีวรในกุฏิพระ แล้วจะมาต่อสู้คดีว่าหลักพระพุทธศาสนาสอนเรื่องอนัตตา ไม่ให้พระยึดมั่นถือมั่นว่า ทรัพย์สินทั้งหลายเป็นของเรา แม้ตัวตนนี้ก็ไม่ใช่ของเรา ฉะนั้นผ้าสบงจีวรของพระภิกษุจึงเป็นทรัพย์ไม่มีเจ้าของเข้าทำนองสัตว์ในป่าปลาในน้ำ ใครจะเอาไปก็ไม่เป็นผิด ดังนี้ย่อมไม่แคล้วจากการติดคุกติดตรางเป็นแน่แท้

พอพูดถึงตรงนี้ กระผมขอแซกเรื่องน่ารู้ไว้สักหน่อยหนึ่งว่า สมมติว่านายสัจจะ มีภริยาชื่อนางมุสาวดี แต่งงานจดทะเบียนสมรสกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย ต่อมานายสัจจะเกิดเบื่อหน่ายในชีวิตฆราวาสเลยไปบวชเป็นพระภิกษุ เช่นนี้แม้พระภิกษุสัจจะจะบวชอยู่นานจนเป็นสมภารเจ้าวัดก็ดีในแง่ของกฎหมาย นางมุสาวดีก็ยังได้ชื่อว่าเป็นภริยาของพระอธิ-การสัจจะอยู่ จะถือว่าเป็นหญิงหม้ายหรือหญิงไร้สามีหาได้ไม่

เพราะการที่สามีไปอุปสมบทนั้น ไม่มีกฎหมายในปัจจุบันบัญญัติให้ขาดจากการเป็นสามีภริยา (นัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๒/๒๔๙๘) เพราะฉะนั้น ผลในเรื่องนี้จึงมีเป็นต้นว่า ถ้านางมุสาวดีไปสมสู่กับชายใด ชายนั้นย่อมได้ชื่อว่าชายชู้ จะต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่พระอธิการสัจจะ ในฐานทุรศีลธรรมภริยาของท่านด้วย กระผมพูดอย่างนี้ หากท่านผู้อ่านบางท่านจะใจร้อนสรุปเอาง่าย ๆ ว่า พระภิกษุมีภริยาได้เช่นนี้ นักศาสนาทั้งหลายคงเถียงคอเป็นเอ็น แต่สำหรับนักกฎหมายเช่นกระผม ขอเฉย ๆ ไว้

ก่อนที่จะเข้าสู่รายละเอียดของเรื่อง กระผมขอเรียนซ้อมความเข้าใจกับท่านผู้อ่านเสียก่อนว่า คำว่า "พระภิกษุ" ที่กระผมจะพูดถึงต่อไปนี้ หมายถึงชายที่อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะบวชเป็นพระมหานิกายหรือบวชเป็นพระธรรมยุต ถือว่าเป็น "พระภิกษุ" ในกฎหมายทั้งสิ้น แต่ไม่กินความถึงนักบวชในศาสนาอื่นและชายที่บรรพชาเป็นสามเณรถือศีล ๑๐ และแม่ชีแก่แม่ชีสาวที่นุ่งขาวห่มขาวด้วยเลย ส่วนพระในนิกายมหายาน พระที่ฉันข้าวเย็นได้ หรือ

พระที่มีภริยาได้เช่นพระในประเทศญี่ปุ่นนั้น แม้ท่านเหล่านี้ในด้าน ศาสนาจะ เรียกว่า พระภิกษุใน พระพุทธศาสนา ก็ตาม แต่จะถือว่าเป็น "พระภิกษุ" ตามกฎหมายไทยด้วยหรือไม่ ข้อนี้ยังไม่เคยมีคดีขึ้นสู่ศาล ฉะนั้น กระผมจึงขอฝากเป็นการบ้านให้ท่านผู้อ่านที่เป็นนักกฎหมายชั้นผู้ใหญ่ช่วยกระผมคิดด้วย

ปัญหาสำคัญที่จะเกิดแก่พระภิกษุเกี่ยวกับเรื่องมรดกนี้มีอยู่ ๒ ประการ ซึ่งกระผมจะได้แยกเล่าให้ฟังเป็นข้อๆ ไป

ปัญหาข้อต้นมีว่า เมื่อคฤหัสถ์ผู้เป็นญาติพี่น้องของพระภิกษุตายลง พระภิกษุจะมีสิทธิในมรดกของญาตินั้นหรือไม่ ?

ข้อนี้ กฎหมายลักษณมรฎก ซึ่งตราไว้ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จเอกาทธรฐอิศวรบรมนาถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว เมื่อวัน ๕ ขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๗ ปีกุน ศักราช ๒๑๕๕ มาตราที่ ๓๖ บัญญัติไว้ว่า "....ถ้าคฤหัษฐ์มรณภาพ (ตรงนี้ขอท่านนักอักษรศาสตร์ได้โปรดสังเกตว่า สมัยกรุงศรี-

อยุธยา แม้ฆราวาสตาย ก็เรียกว่า "มรณภาพ" ไม่เหมือนกับในสมัยนี้ซึ่งคำว่า "มรณภาพ" นี้ใช้เฉพาะแก่ภิกษุสามเณรเท่านั้น ถ้าใครจะขืนใช้คำว่า "มรณภาพ" แก่ฆราวาส ก็ไม่มีโทษมีโพยอะไร แต่เพื่อน ๆ เขาจะยกย่องให้เป็นคุณลุงเชยหรือไม่ก็ผู้ใหญ่ลี) บิดามารดาญาติพี่น้องลูกหลานเป็นเจ้าภิกษุอยู่ในศิกขาบทแล้ว จะปันเอาทรัพย์มรฎกคฤหัษฐ์นั้นมิได้เหตุว่าเป็นบุตรพระเจ้าแล้ว ถ้าคฤหัษฐ์มรณภาพนั้นอุทิศไว้ถวาย

สะวิญญาณะกะทรัพย์ }	ถ้าภิกษุเป็น	ญาติพี่น้อง }	จึงรับเอา-
อะวิญญาณะกะทรัพย์ }		ลูกหลาน }	

ทรัพย์ทั้งนั้นเป็นของเจ้าภิกษุได้........

กฎหมายเก่าบทนี้ แม้จะถูกยกเลิกไปแล้วก็ดี แต่กฎ-หมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้คือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๒๒ ก็บัญญัติไว้มีใจความทำนองเดียวกัน คือ บัญญัติไว้ว่า "**พระภิกษุนั้น จะเรียกร้องเอาทรัพย์มรดก**

ในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรมไม่ได้ เว้นแต่จะได้สึกจาก สมณเพศ มา เรียก ร้อง ภายใน กำหนด อายุความตามมาตรา ๑๗๕๔

"แต่ภิกษุรูปนั้น อาจเป็นผู้รับพินัยกรรมได้"

เพื่อให้เข้าใจความหมายของมาตรา ๑๖๒๒ นี้โดยแจ่มแจ้ง จำเป็นจะต้องทราบเคร่า ๆ ไว้เสียก่อนว่า เมื่อบุคคลใดตาย มรดกของผู้นั้นย่อมตกได้แก่ทายาท (ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๙๙) ทายาทมี ๒ ประเภท คือ เมื่อผู้ตายได้ทำพินัยกรรมกำหนดไว้ให้ผู้ใดมีสิทธิได้รับมรดก ผู้นั้นย่อมมีสิทธิได้รับมรดกตามพินัยกรรมไป โดยไม่ต้องคำนึงว่า ผู้นั้นจะเป็นญาติพี่น้องเกี่ยวข้องกับผู้ตายหรือไม่ บุคคลที่มีสิทธิตามพินัยกรรมนี้ กฎหมายเรียกว่า "ผู้รับพินัยกรรม" นี่ประเภทหนึ่ง อีกประเภทหนึ่ง คือ เมื่อเจ้ามรดกตายไปโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ทรัพย์สินทั้งหลายของผู้ตาย ตลอดจนสิทธิและหน้าที่และความรับผิดต่าง ๆ ของผู้ตาย ย่อมตกได้แก่ญาติพี่น้องของผู้ตาย ซึ่งกฎหมายเรียกว่า "ทายาทโดยธรรม"

(ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๑๖๐๓) ทายาทโดยธรรมนี้มี ๖ ลำดับ คือ ๑. ผู้สืบสันดาน คือบุตรธิดา ๒. บิดามารดา ๓. พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๔. พี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน คือพ่อเดียวกัน แต่ต่างแม่ หรือแม่เดียวกันแต่ต่างพ่อ ๕. ปู่ย่าตายาย ๖. ลุงป้าน้าอา ส่วนคู่สมรสของผู้ตายนั้นก็เป็นผู้มีสิทธิได้รับมรดกด้วย ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษ (ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๑๖๒๙)ทายาทโดยธรรมเหล่านี้แต่ละลำดับมีสิทธิไม่เท่ากัน และทายาทลำดับสูงย่อมตัดทายาทลำดับถัดลงไป (ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๑๖๓๐) ซึ่งเรื่องนี้กฎหมายบัญญัติไว้ละเอียดมาก แต่ไม่ใช่หัวข้อที่กระผมตั้งใจนำมาเล่าในโอกาสนี้ กระผมจึงขอผ่านไป

เมื่อพอเข้าใจเรื่องทายาทแล้ว ก็ขอวกกลับเข้าจับเรื่องของพระภิกษุต่อไป ตามกฎหมายข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นตามกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาหรือกฎหมายในปัจจุบัน เมื่อมีผู้ใดทำพินัยกรรมยกทรัพย์ถวายพระภิกษุ ๆ ย่อมรับถวายเอาทรัพย์นั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของท่านได้ ถ้ามีผู้ใดมาขัดขวางไม่ให้พระภิกษุได้รับทรัพย์ตามที่ระบุไว้ในพินัยกรรม พระภิกษุนั้นย่อม

ฟ้องร้องขอให้ศาลบังคับให้ได้โดยไม่จำต้องสึกหาลาเพศจากการเป็นพระภิกษุแต่อย่างใด ถ้าจะพูดให้จำได้ง่าย ๆ ก็ว่า ในกรณีเช่นนี้ฆราวาสมีสิทธิอย่างใด พระภิกษุก็มีสิทธิเช่นเดียวกันอย่างนั้น

แต่ถ้าผู้ตายไม่ได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์ถวายพระภิกษุแล้ว แม้ผู้ตายจะเป็นโยมผู้ชายคือบิดา หรือเป็นโยมผู้หญิงคือมารดาของพระภิกษุก็ตาม พระภิกษุนั้นจะฟ้องร้องเรียกส่วนแบ่งมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมไม่ได้ กฎหมายเก่าให้เหตุผลไว้ว่า "เหตุว่าเป็นบุตรพระเจ้าแล้ว" ถ้าพระภิกษุประสงค์จะฟ้องศาลขอแบ่งเอามรดก พระภิกษุต้องสึกจากสมณเพศเสียก่อน จะฟ้องทั้ง ๆ ที่ครองผ้าเหลืองอยู่ในสมณเพศหาได้ไม่ และกฎหมายขีดขั้นระยะเวลาไว้ด้วยว่า จะต้องสึกออกไปฟ้องเสียภายใน ๑ ปีนับแต่เจ้ามรดกตาย ถ้าเจ้ามรดกตายโดยพระภิกษุไม่ทราบก็ต้องฟ้องเสียภายใน ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่พระภิกษุนั้นทราบ หรือควรทราบถึงความตายของเจ้ามรดก แต่อย่างไรก็ดี ถ้าปล่อยให้เวลาล่วงเลยมาจนพ้น

๑๐ ปี นับแต่เจ้ามรดกตายแล้ว จะฟ้องคดีมรดกไม่ได้เลย ซึ่งนักกฎหมายท่านเรียกว่า คดีขาดอายุความ (ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๑๗๕๔)

มีข้อสังเกตว่า กฎหมายห้ามแต่ไม่ให้พระภิกษุฟ้องศาลขอแบ่งมรดกเท่านั้น ฉะนั้น ถ้าญาติพี่น้องของผู้ตายยินยอม แบ่ง มรดกถวายให้ พระภิกษุผู้เป็นทายาทโดยดี ไม่มีกรณีที่จะต้องฟ้องร้องกันยังโรงศาลแล้ว พระภิกษุก็ย่อมรับถวายส่วนแบ่งแห่งมรดกนั้นได้ หรือถ้าทรัพย์มรดกตกไปอยู่ในความยึดถือครอบครองของพระภิกษุผู้เป็นทายาทโดยธรรมของผู้ตาย แล้วทายาทโดยธรรมคนอื่นเช่นพี่ชายน้องสาวของพระภิกษุนั้นฟ้องศาล ขอให้บังคับพระภิกษุให้แบ่งมรดกให้แก่ตน ดังนี้ ศาลย่อมพิพากษาให้พระภิกษุได้รับส่วนแบ่งมรดกด้วยได้ ไม่เป็นการต้องห้ามตามกฎหมายแต่อย่างใด (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๔๑/๔๙๕)

อนึ่ง ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๑๖๒๒ นี้ห้ามไม่ให้ภิกษุฟ้องเฉพาะเรื่องจะแบ่งเอาทรัพย์มรดกในฐานะทายาท

โดยธรรมเท่านั้น ถ้าเป็นคดีประเภทอื่นที่ไม่เกี่ยวกับฟ้องเพื่อเอามรดกแล้ว กฎหมายไม่ห้าม เพราะฉะนั้นหากพระภิกษุได้ส่วนแบ่งที่ดินมรดกมาเป็นของท่านแล้ว ภายหลังมีคนบุกรุกเข้ามาแย่งกรรมสิทธิ์ พระภิกษุย่อมฟ้องขับไล่ผู้บุกรุกได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๗๙/๒๔๘๕)

ปัญหาต่อไปมีว่า ถ้าพระภิกษุมรณภาพลง ทรัพย์สมบัติของท่านจะตกได้แก่ใคร ? ลูกของท่าน โยมของท่าน ภริยาของท่าน จะมีสิทธิได้รับหรือไม่ ?

ข้อนี้ กฎหมายเก่า คือ กฎหมายลักษณมรฎกในสมัยกรุงศรีอยุธยา มาตรา ๓๖ บัญญัติไว้ว่า "ภิกษุจุติจากอาตมาภาพ และคฤหัษฐ์จะปันเอาทรัพย์มรฎกนั้นมิได้ เหตุว่าเขาเจตนาทำบุญให้แก่เจ้าภิกษุ เป็นของอยู่ในอารามท่านแล้ว ถ้าเจ้าภิกษุอุทิศไว้ให้ทานแก่คฤหัษฐ์ ๆ จึงรับทานท่านได้...." ยิ่งกว่านั้น กฎหมายเก่ายังได้สาปแช่งคนโกงเงินทำบุญ เบียดบังจตุปัจจัยของพระภิกษุไว้ในมาตรา ๒ ว่า "...อนึ่งผู้มรณภาพเอา สะวิญญาณกะทรัพย์ และ อวิญญาณะทรัพย์ ไป ฝาก ไว้แก่

อารามก็ดี และสั่งไว้ให้ทำบุญให้ทานก็ดี และจำเภาะให้แก่เจ้าภิกษุองค์ใดก็ดี ผู้ใดจะเอาออกจากอารามนั้นมิได้ ท่านว่าผู้นั้นมิพ้นจตุราบาย" ขอย้ำให้คนขี้โกงที่ชอบอ้างว่าเรี่ยไรไปบำรุงวัด แต่ได้รับมา ๑๐ บาท ยักยอกไปเสีย ๙ บาท ถวายวัดเพียงบาทเดียวว่า พระเจ้าแผ่นดินสมัยกรุงศรีอยุธยาได้สาปแช่งไว้ว่า ให้ฉิบหาย ๆ !!

กฎหมายลักษณมรฎกทั้ง ๒ มาตรานั้นยกเลิกไปแล้ว กฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ คือ ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๑๖๒๓ ซึ่งบัญญัติว่า "ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้รับมาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่มรณภาพ ให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น เว้นไว้แต่พระภิกษุนั้นจะได้จำหน่ายไปในระหว่างชีวิตหรือโดยพินัยกรรม" และมาตรา ๑๖๒๔ บัญญัติว่า "ทรัพย์สินเป็นของบุคคลก่อนอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ทรัพย์สินนั้นหาตกเป็นสมบัติของวัดไม่ และให้เป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมของบุคคลนั้น หรือบุคคลนั้น (คือพระภิกษุผู้มรณภาพ) จะจำหน่ายโดยประการใดตามกฎหมายก็ได้"

ตามกฎหมายปัจจุบัน ๒ มาตรานี้ จะเห็นได้ว่า เมื่อพระภิกษุมรณภาพลง ให้แบ่งทรัพย์สินของท่านออกเป็น ๒ ประเภท คือ ทรัพย์สินที่พระท่านได้มาก่อนบวชประเภทหนึ่ง กับทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างบวชอีกประเภทหนึ่ง

ทรัพย์ที่พระท่านได้มาก่อนบวช ย่อมเป็นไปตามหลักทั่วไปในเรื่องมรดก คือ ถ้าท่านทำพินัยกรรมให้แก่ผู้ใด ผู้นั้นก็มีสิทธิได้รับไป ถ้าพระท่านไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ ย่อมตกได้แก่ทายาทโดยธรรมเช่นลูกและโยมของท่าน โปรดอย่าลืมว่าภริยาของท่านก็มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งด้วย

ส่วนทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างบวชทุกอย่าง ไม่ว่าจะได้มาโดยวิธีใด เช่นจตุปัจจัยไทยธรรมที่ชาวบ้านติดกัณฑ์เทศน์ถวายก็ดี หมอนอิงปักรูปหัวใจที่สาวแก่แม่หม้ายนำมาถวายเวลามาขอให้หลวงพี่ดูหมอดูให้ก็ดี ที่ดินนาที่ได้รับมรดกมาจากญาติโยมก็ดี เหล่านี้ในระหว่างที่พระภิกษุมีชีวิตอยู่ ท่านจะยกให้ใครก็ได้ หรือจะทำพินัยกรรมมอบให้ใครก็ได้ คนที่นำมาถวายจะตั้งข้อเถียงตั้งข้อรังเกียจอย่างใด กฎหมายไม่ยอมรับฟัง แต่ถ้าพระภิกษุนั้นไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้และไม่

ได้ยกให้ใครไปก่อนมรณภาพ กฎหมายบัญญัติว่า ทรัพย์สินเหล่านั้นทั้งสิ้นทั้งปวง ต้องตกเป็นของวัดที่มีภูมิลำเนาของพระภิกษุผู้มรณภาพ คือ ถือตอนมรณภาพเป็นสำคัญ ตอนท่านมรณภาพหากท่านมีภูมิลำเนาอยู่วัดไหน ทรัพย์สมบัติของท่านย่อมตกเป็นของวัดนั้น ลูกของท่าน โยมของท่าน ภริยาของท่านจะมาร้องขอส่วนแบ่งฐานเป็นทายาทโดยธรรมหาได้ไม่

เกี่ยวกับกฎหมาย ๒ มาตรานี้ มีข้อน่ารู้อยู่หลายประการ อาทิเช่น

๑. ถ้า พระ สึก ออก จาก สมณเพศ แล้ว จึงตาย มรดกไม่ตกได้แก่วัด ทั้งนี้ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้มาในระหว่างเป็นพระภิกษุโดยการทำบุญหรือทอดกฐิน มรดกทั้งหมดตกเป็นของทายาทโดยสิ้นเชิง

๒. ถ้าพระภิกษุสึกแล้วบวชใหม่ พูดง่าย ๆ ว่าเป็นชาย ๒ โบสถ์ เฉพาะทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างบวชครั้งหลังเท่านั้นที่จะตกเป็นสมบัติของวัด ส่วนทรัพย์สินที่ได้รับถวายมาเมื่อคราวบวชครั้งแรกย่อมตกได้แก่ทายาท

๓. พระภิกษุได้รับมรดกที่ดินก่อนอุปสมบท แต่มาโอนใส่ชื่อในโฉนดเมื่ออุปสมบทแล้ว ต่อมาพระภิกษุนั้นมรณภาพลง ดังนี้ที่ดินนั้นหาตกเป็นของวัดไม่ (คำพิพากฎีกาที่ ๒๗๓ ๒๔๗๕)

เรื่องมรดกนี้ ไม่ว่าจะเป็นมรดกของพระหรือมรดกของฆราวาส ล้วนเป็นเรื่องใหญ่ ยิ่งพูดยิ่งยุ่ง ยิ่งฟังยิ่งงง กระผมได้พูดมานานจนเข้าใจว่าคงจะก่อให้เกิดการงุนงงแก่ท่านผู้ฟังไปหลายท่านแล้ว กระผมจึงจะขอยุติเสียที

เนื่องจากไหน ๆ กระผมก็ได้พาท่านผู้ฟังเข้าวัดเข้าวาไปคุยกันเรื่องมรดกของพระสงฆ์องค์เจ้าแล้ว กระผมก็ขอจบลงด้วยเรื่องของวัดวาอารามว่า

วัดจะดี มีสถาน เพราะบ้านช่วย
บ้านจะสวย เพราะมีวัด ดัดนิสัย
บ้านกับวัด ผลัดกันช่วย จึงอวยชัย
ถ้าขัดกัน เป็นบัลลัย ทั้งสองทาง

□ คาถาเย้ยฟ้าท้าเมีย ๔ คำจำให้แม่น
นิ่ง. นอน. นวด. หนี □

ส.ค.ส. แด่เทศบาลทั่วราชอาณาจักร

พอกระผมเข้าประจำโต๊ะเขียนหนังสือและหยิบกระดาษจะมาวาดอักษรเป็นกลอนเก่า (*ว่าคล้าย ๆ จะแต่งกลอนอย่างนั้นแหละ*) คุณแม่ของเด็ก ๆ ที่บ้านซึ่งไม่ว่าเราจะทำอะไรทั้งในที่ลับและที่แจ้ง จะต้องสอดผู้สอดเห็นและจะใหญ่กว่าเราเสียเรื่อย ครั้นเราจะมอบตำแหน่งใหญ่คือฐานันดรศักดิ์ชั้น "ภริยาหลวง" ให้กลับไม่ยอมรับ อยากจะเป็นนายกเคหะมนตรีของบ้าน คือเป็นผู้กำหนดนโยบายแต่ก็ไม่ยอมทิ้งตำแหน่งเคหะมนตรีว่าการ กระทรวงการคลังผู้กุมถุงเงิน ยอมให้เราเป็นเคหะมนตรีร่วมคณะ โดยให้เราว่าการเพียงกระทรวงโยธามีหน้าที่ปลูกต้นไม้ที่บ้าน แต่ก็ต้องปลูกตามคำสั่งตามนโยบาย ได้ชงโอวัลตินมาให้พร้อมกับถามว่า

"คุณพ่อ เขียนอะไรค๊ะ"

กระผมละปากกาตอบไปว่า "เขียน ส.ค.ส. หน่อย คุณแม่"

"ถึงใครค๊ะ" น้ำเสียงนุ่มนวลน่ารักน่าเพิ่มงบประมาณประเภทไพ่ตองให้อีก ๕๐ บาทต่อเดือนเหลือเกิน

"ถึงเทศบาล"

"ฮึ ! ทำไมต้องเขียนถึงเทศบาล" เสียงที่นุ่มนวลกลายเป็นเสียงเขียวขึ้นมาทันที (เสียงไม่ใช่สี แต่ทำไมจึงเรียกกันว่าเสียงเขียวก็ไม่รู้)

"ก็เขามีแฟนอยู่เทศบาลนี่"

ต่อไปนี้มี อะไรเกิดขึ้นแก่ อวัยวะ สำหรับ ฟังเสียง ของกระผมบ้าง ถ้ากระผมจะไม่เล่าให้ฟัง ก็ขอถามว่าใครจะทำไมกระผม ? แต่กระผมขอเรียนรับรองได้ว่า ภายหลังเกิดเหตุแล้ว อวัยวะทั้ง ๓๒ ประการของกระผมยังอยู่ครบบริบูรณ์ การเลือดตกยางออกไม่เคยมีแก่กระผม เพราะกระผมเคยศึกษาคาถาสู้เมียมาจากมหาเถรแห่งสำนักกุโสดอ (คนละอาจารย์กับจะเด็ด) แล้ว ตอนกระผมจะแต่งงานท่านมหาเถรท่านให้คาถากระผมว่า "**โอม มหาอิตถี อันว่าอิสตรีทั้ง**

หลายนั้น **ชายผู้สามีจะชนะได้ก็ด้วย ๔ น.**คือ ๑ **น.–นิ่ง** ทำผิดอะไรมาแล้ว ถ้าเมียจับไม่ได้คาดนังคาเขา ท่านว่าอย่ารับ ให้ใช้ภาษิต"พูดไปสองไพเบี้ย เฉยๆ เสียมีค่าตำลึงทอง" ถ้าจับได้คาหนังคาเขา ก็ให้รับสารภาพเฉพาะเรื่องที่เป็นลหุโทษ ส่วนใดที่เป็นมหันตโทษจงอย่ารับเป็นอันขาด เพราะผู้หญิงไม่เหมือนศาล กับศาลนั้นถ้าเรารับสารภาพท่านจะปราณีลดโทษให้กึ่ง แต่กับผู้หญิง ขึ้นรักมีแต่เพิ่มโทษ ๓ เท่า หากเรานิ่งเสียแล้วคุณแม่ยังไม่ยอมหยุด ก็ให้ใช้ **น. ที่ ๒ คือ น.–นอน** แกล้งทำว่าเมาหรือง่วงก็แล้วแต่สติปัญญาของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน ลงเรานอนคลุมโปงแล้วคุณแม่ยังเปิดโปงมาดึงหู ก็ให้ใช้ **น. ที่ ๓ คือ –นวด** ค่อย ๆ นวด ค่อย ๆ คลำ เดี๋ยวเดียวคงหายโกรธ เพราะอิสตรีทั้งหลายนั้นโบราณท่านว่าเหมือนกับแมว ชอบให้ลูบชอบให้คลำนัก หากจะให้แมวไปทางหัวให้ดึงทางหาง หากจะให้แมวไปทางหางให้ดึงทางหัว อยากให้แมวโก่งตัวให้ดึงตรงท้อง ถ้าเราใช้ น. นวดแล้วคุณแม่ยังไม่ยอมมีสันถวไมตรีก็พึงรู้เถิดว่าเราไม่มีทางจะเอาตัวรอด จงรีบใช้ **น. ที่ ๔ คือ น.–หนี** โดยทันที หนีไปตั้งตัวที่ ร.ร. เสียสักครึ่งค่อนคืน

แต่ น. ที่มีเคล็ดลับอยู่ว่า ไปแล้วอย่าไปลับ ไปแล้วจงกลับมาตายรัง ดังนี้แล (คำว่า ร.ร. มีบทวิเคราะห์ศัพท์ว่าถ้าเป็นเวลากลางวันท่านให้หมายถึงโรงเรียน ถ้าเป็นเวลากลางคืนท่านให้หมายถึงโรงแรม)

ไม่ใช่เพราะจะแสดงเรื่องใหญ่คือเรื่องช้างของเทศบาลดอกครับ ดนตรีปี่พาทย์จึงต้องโหมโรงนาน หากแต่เพราะตัวแสดงยังไม่พร้อม พระเอกยังอยู่สนามก๊อล์ฟ นางเอกยังอยู่ในวงไพ่ตอง นางรองยังไม่กลับจากทอยโบว์ลิ่ง บัดนี้ต่างทะยอยกลับมาพร้อมกันแล้ว อย่ากระนั้นเลยจำจะต้องวกเข้าเรื่องสักที เพราะพ่อแม่พี่น้องทั้งหลายที่พากันมาดูลิเกก็อยากจะฟังเรื่อง คนที่เที่ยวหาดูพระเครื่องก็เพราะอยากจะขอฟรีด้วยกันทั้งนั้น พอจะเริ่มเรื่องเกี่ยวกับเทศบาล กระผมก็อดสงสารและเห็นใจเทศบาลไม่ได้ ทั้งๆ ที่เทศบาลเป็นเหมือนกระโถนท้องพระโรง มีหน้าที่จิปาถะ พอคนเกิดร้องอุแว้ๆ ก็เป็นหน้าที่ของเทศบาล ใครแก่ ใครเจ็บ ใครตาย เทศบาลก็ต้องรับใช้ตลอดเวลา รับใช้ชาวประชาจนเวลากินไม่ได้นอน เวลานอนไม่ได้กินถึงปานนี้ เทศบาลทุกแห่งก็ยังตกอยู่ในฐานะเหมือนเทวดา คือ “ฝนตกก็แช่ง (*ว่าถนนลื่นบ้างละ ว่า*

น้ำบนถนนไม่ไหลบ้างละ ฝนแล้งก็ด่า *ว่าถนนเป็นฝุ่นพอดี จะนำไป ปั้นเป็น พระ ฝุ่นเพื่อให้ คู่กับพระ ผงได้ เป็นกรุ ๆ ทีเดียว)* มนุษย์ปากเหมี่ยนเคี่ยวเข็ญเทศบาล"

กระผมได้รำลึกอยู่เสมอว่า ชีวิตของกระผมนั้นเกี่ยวข้องอยู่กับเทศบาลตลอดเวลา ฉะนั้นในมงคลกาลปีใหม่ที่จะถึงนี้ กระผมจึงขอถือโอกาสทำตนเป็นพลเมืองดีบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่เทศบาลสักหน่อย โดยขออาสาสมัครช่วยรวบรวมงานของเทศบาลในด้านกฎหมายว่าตลอดเวลาหลายปีที่ล่วงมานี้ เทศบาลทั่วราชอาณาจักรของเรามีคดีอะไรเกี่ยวข้องถึงโรงถึงศาลบ้าง และนักกฎหมายท่านวางหลักเกี่ยวกับเทศบาลไว้อย่างไร สำหรับท่านที่ไม่ใช่พนักงานเทศบาลจะผ่านเรื่องนี้ไปโดยไม่อ่านก็ได้ แต่ถ้าอดทนอ่านไป กระผมก็รับรองได้ว่าต้องได้ประโยชน์แน่ ๆ เพราะหลักกฎหมายนั้นแม้จะวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับพระอินทร์ก็นำมาปรับกับเรื่องของยมพบาลได้ เหมือนยากลางบ้านของคนไทยซึ่งหม้อเดียวใช้รักษาได้สารพัดตั้งแต่ถูกช้างถีบจนถึงมดตะนอยต่อย กินก็ได้ ทาก็ได้ ไม่หายก็ตายแล.

□ ฝนตก ทางลื่น ถนนเป็นหลุม เดินมาดี ๆ ตกหลุมในถนน ตับชุดไป จะฟ้องเรียกค่าเสียหายจากใครได้บ้าง? หรือว่าจะเจ็บตัวเปล่า? □

ถมเท่าไรไม่รู้จักเต็ม

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ เทศบาลนครกรุงเทพได้จัดการขยายถนนนครไชยศรี ตั้งแต่หัว ถนนด้านตลาดสดศรีย่าน ไปจนเลยตรอกวัดแคเล็กน้อย โดยมอบให้บริษัทไทยพัฒนาการจำกัดรับเหมาจัดทำ มีกรรมการจากเทศบาลนครกรุงเทพควบคุมการก่อสร้าง เดิมก่อนขยายถนนนี้มีบ่อน้ำสาธารณะเรียงรายอยู่ริมถนนเป็นระยะ ๆ เมื่อเทศบาลขยายถนนให้กว้างออกไปแล้ว บ่อน้ำสาธารณะเหล่านั้นจึงเข้ามาอยู่ในถนน เทศบาลได้รื้อบ่อออก

เสียบ้าง คงเหลืออยู่เพียง ๑ บ่อ บ่อนี้เข้ามาอยู่ในตัวถนน ห่างขอบถนนประมาณ ๑ เมตร เป็นบ่อคอนกรีตสี่เหลี่ยม กว้างยาวด้านละ ๑ เมตร สูงจากพื้นถนนประมาณครึ่งเมตร ประมาณกลางเดือนพฤศจิกายน ๒๔๙๘ บริษัทผู้รับเหมาได้ ส่งมอบงานซึ่งได้ทำเสร็จ และเทศบาลได้เปิดถนนให้รถเดิน ได้ ครั้นวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๙๙ เวลา ๒๑.๐๐ น. เศษ นายยอน เคนนี ขับรถยนต์มาชิดทางซ้ายของถนน เพราะมี รถยนต์แล่นสวนมาและเปิดไฟสว่าง รถยนต์ของนายยอน เคนนี จึงชนเข้ากับขอบบ่อที่ยังไม่ได้รื้อออก เป็นเหตุให้ นายยอน เคนนี ได้รับบาดเจ็บตามร่างกายหลายแห่ง และรถ ยนต์เสียหายจนไม่สามารถซ่อมได้ นายยอน เคนนี ได้ฟ้อง เทศบาลนครกรุงเทพเป็นจำเลย ศาลแพ่ง ศาลอุทธรณ์ และ ศาลฎีกา ได้พิพากษาต้องกันทั้ง ๓ ศาล ให้เทศบาลนคร กรุงเทพใช้ค่าเสียหายให้นายยอน เคนนี ๑๒,๔๐๐ บาท โดย อธิบายข้อกฎหมายว่า เทศบาลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๕๖ ประกอบด้วยมาตรา ๕๐,๕๓ การขยายถนนนครชัยศรีนี้อยู่ในหน้าที่เทศบาล แต่เมื่อ

ขยายถนนเสร็จเปิดให้รถสัญจรไปมาในถนนได้แล้ว ปรากฏว่ายังมีบ่อสาธารณะเข้ามาอยู่ในถนน เทศบาลย่อมเห็นได้อยู่แล้วว่าเป็นสิ่งอันตรายแก่รถและ ผู้คนสัญจรไปมา อย่างมากที่จะปล่อยให้มีบ่ออยู่เช่นนั้น เทศบาลละเว้นหน้าที่อันจะต้องกระทำ กล่าวคือ จัดให้ถมบ่อทำให้เป็นพื้นถนนเสียก่อนที่จะเปิดถนนให้รถผ่านไปมาได้ ทั้งยังปรากฏว่าเทศบาลมิได้จัดให้มีสิ่งกีดกั้นบ่อนี้เป็นเครื่องหมายให้ สดุดตาแก่ผู้คนที่จะผ่านไปมา และในเวลากลางคืนก็มิได้จัดให้มีโคมไฟจุดให้ความสว่างตามสมควรจนเป็นเหตุให้นายยอน เคนนีขับไปชนขอบบ่อเข้า เทศบาลจึงต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้นายยอน เคนนี

จากเรื่องจริงไม่ใช่อิงนิยายเรื่องนี้ จึงเป็นข้อที่เทศบาลทั้งหลายควรจะได้ตั้งเป็นข้อสังเกตไว้ว่า ถ้ามีหลุมมีบ่ออยู่ในถนน เทศบาลจะต้องถมให้เต็ม จะมาต่อสู้คดีว่าถมเท่าไรไม่รู้จักเต็มไม่ได้ ขุดแล้วต้องกลบให้ดี ถ้าไม่กลบก็ต้องมีเครื่องหมายให้คนเขารู้ สำหรับท่านผู้ขับรถยนต์ทั้งหลาย ก่อนจับพวงมาลัยควรได้ครวญเพลงภัยในท้องถนนเสียก่อน

ว่า "ขับรถจงอย่าเบ่ง อย่าเร่งไปดับชีวา โน่นนรกทอดมา คอยพาให้วิญญาณล่องไป" สำหรับท่านนักศึกษากฎหมาย โปรดถือเป็นหลักได้เลยทีเดียวว่า ผู้ใดมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องทำการใดแล้วงดเว้นไม่ทำการนั้น หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นแล้ว ผู้นั้นต้องรับผิดฐานละเมิด □

□ เรื่องของหมูที่ไม่ใช่เรื่องหมู ๆ
ทำเอาคณะเทศมนตรีต้องศีรษะปั่น □

เรื่องหมู ๆ

เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๔๙๕ และวันที่ ๓ มกราคม ๒๔๙๖ คุณคล่อง ไตรสุวรรณ ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฆ่าสุกรต่อเทศบาลเมืองปากพนัง เทศบาลเมืองปากพนังไม่อนุญาต โดยท่านนายกเทศมนตรีสั่งคำร้องว่า "คณะเทศมนตรีได้หารือมีมติตกลงให้ผู้รับอนุญาตเพียง ๓ คนตามที่อนุญาตไว้แล้ว ฉะนั้นจึงไม่อนุญาตให้ผู้ฆ่าได้" คุณคล่อง ไตรสุวรรณ จึงฟ้องคุณแจ้ง โรจนกิจ นายกเทศมนตรี คุณเปรมปรี

โรจนกิจ เทศมนตรี และคุณตาม พงษ์อำไพ เทศมนตรี เป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดปากพนัง ขอให้ศาลสั่งเพิกถอนมติเทศมนตรีที่อนุญาตให้มีผู้รับอนุญาตได้เพียง ๓ คน และขอให้ศาลสั่ง ให้เทศ บาลเมือง ปากพนัง อนุญาตให้ตน เป็น ผู้รับอนุญาตฆ่าสุกรได้ โดยคุณคล่องยอมเสียค่าอากรฆ่าสัตว์ตามกฎหมาย โจทก์จำเลยได้เป็นความกันจนถึงศาลฎีกาๆ ท่านวินิจฉัยสรุปได้ว่า ตาม พ.ร.บ. อากรฆ่าสัตว์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๐ มาตรา ๓ จำเลยมีอำนาจสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ผู้ใดฆ่าสุกรได้ตามเหตุผลอันสมควร มิใช่ต้องอนุญาตทุกรายไป ทั้งนี้เพื่อควบคุมการฆ่าสัตว์ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นตลอดจนโอกาศและเวลาตามเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยเรื่องนี้จำเลยต่อสู้ว่าได้สั่งไม่อนุญาตให้โจทก์ฆ่าสุกรโดยมีเหตุผลอันสมควรและได้กระทำไปโดยสุจริต ทั้งได้ปรึกษาคณะเทศมนตรีและลงมติแล้วจึงได้สั่ง **คดีไม่ปรากฏว่าจำเลยได้สั่งไปโดยไม่สุจริตหรือมีเหตุอันไม่สมควร ประการใดเลย จึงไม่มีเหตุอันใดที่จะบังคับจำเลย ให้ปฏิบัติตาม ฟ้องของโจทก์** ศาลฎีกาจึงพิพากษาให้จำเลยเป็นฝ่ายชนะคดี

จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าว ย่อมมีหลักที่นักศึกษากฎหมายจะพึงยึดถือได้ว่า การใช้ดุลยพินิจ การใช้ความเห็นที่กระทำไปในขอบอำนาจ แม้จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ก็ไม่เป็นละเมิด สำหรับท่านคณะเทศมนตรีทั้งหลายขอได้โปรดพินิจคำวินิจฉัยของศาลฎีกาให้จงดี เมื่อตีความตามบทกลับของคำวินิจฉัยของศาลฎีกาย่อมจะเป็นไปตามทำนองว่า ถ้าคณะเทศมนตรีกระทำไปโดยไม่สุจริต หรือกระทำไปโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรแล้ว จะต้องรับผิดและจะต้องชดใช้ค่าเสียหายด้วย

☐ พนักงานไฟฟ้าฟ้าตัดสายไฟ เพราะผู้ใช้ไม่ชำระค่าไฟ เช่นนี้ ผู้ใช้ไฟจะทำอย่างไร ? หรือจะยอมอยู่มืด ๆ กับลูกเมียก็ตามใจ เทอญ. ☐

สายไฟฟ้ายังถูกตัดขาด สายสวาทจะไม่ขาดได้อย่างไร ?

เรื่องมีอยู่ว่า เดิมเทศบาลเมืองอุทัยธานีได้รับสัมปทานจากรัฐบาลให้ตั้งกิจการไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายกระแสไฟฟ้าแก่ประชาชนได้ ในสัมปทานมีกำหนดว่า ให้เรียกเก็บค่ากระแสไฟฟ้าหน่วยละ ๓๐ สตางค์ต่อเดือน จะเพิ่มได้ต่อเมื่อรัฐบาลอนุมัติ เทศบาลเมืองอุทัยธานีได้ขออนุมัติขึ้นราคากระแสไฟฟ้า

(เข้าใจว่าขอเพิ่มเป็นหน่วยละ ๒ บาทต่อเดือน) กระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้เพิ่มถึงเพียงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๔๘๙ ครั้นพ้นกำหนดวันดังกล่าวแล้ว เทศบาลเมืองอุทัยธานีมิได้ขออนุมัติอีก จนกระทั่งวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๔๘๙ จึงได้มีหนังสือขอตามอัตราที่เคยอนุมัติให้เพิ่มขึ้นต่อไปอีก วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๔๘๙ คุณสันต์ อนันต์วัฒนวิกย์กิจ ผู้ใช้กระแสไฟฟ้าของเทศบาลเมืองอุทัยธานีได้ยื่นคำร้องต่อเทศบาลเมืองอุทัยธานีให้พิจารณาค่ากระแสไฟฟ้า เพราะการอนุมัติของกระทรวงมหาดไทยที่ให้เรียกเก็บเพิ่มขึ้นได้สิ้นสุดลงแล้ว คุณดำรง โพธิพิทักษ์ คุณเจริญ สวัสดิรักษา และคุณเขียว พัฒโนทัย ซึ่งเป็นคณะเทศมนตรี (ต่อมาถูกฟ้องเป็นจำเลยที่ ๒,๓,๔,) ยังมิได้สั่งประการใด วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๔๘๙ จำเลยที่ ๒, ๓, ๔ ได้เรียกเก็บค่ากระแสไฟฟ้าประจำเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม ๒๔๘๙ จากคุณสันต์ในอัตราหน่วยละ ๒บาทต่อเดือน พนักงานเก็บเงินค่าไฟฟ้าได้นำบิลไปเก็บ คุณสันต์ได้สลักหลังบิลขอชำระเท่าอัตราในสัมปทาน คือหน่วยละ ๓๐ สตางค์ คุณดำรงค์สั่งว่าคุณสันต์ผิดข้อสัญญาและสั่งให้นายหลี รัตนโอภาส (ต่อมาถูกฟ้องเป็นจำเลยที่ ๕) ไปตัด

สายไฟฟ้าและงดจ่ายกระแสไฟฟ้าให้คุณสันต์ คุณสันต์จึงได้ฟ้องเทศบาลเมืองอุทัยธานีเป็นจำเลยที่ ๑ ฟ้องคณะเทศมนตรีและคนตัดสายไฟฟ้าเป็นจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ ขอให้ศาลบังคับให้จำเลยต่อสายไฟฟ้า และจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่โจทก์และเรียกเก็บค่ากระแสไฟฟ้าหน่วยละ ๓๐ สตางค์ต่อเดือน กับให้จำเลยเสียค่าเสียหายให้แก่โจทก์ตามที่โจทก์ได้รับแล้วและจะได้รับต่อไปจนกว่าจะต่อสายไฟฟ้าให้โจทก์เสร็จ ข้อเท็จจริงปรากฏต่อไปว่า กระทรวงมหาดไทยได้โทรเลขตอบไปยังเทศบาลเมืองอุทัยธานีในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๘๙ อนุญาตให้เทศบาลเมืองอุทัยธานีเก็บค่าไฟฟ้าหน่วยละ ๒ บาทได้ โดยให้ย้อนไปเก็บในเดือนมิถุนายนถึงสิ้นเดือนกันยายน ๒๔๘๙ โจทก์จำเลยได้สู้ความกันจนถึงศาลฎีกา ๆ พิพากษาให้โจทก์แพ้ โดยวินิจฉัยว่า สัญญาซื้อกระแสไฟฟ้าที่โจทก์กระทำไว้กับเทศบาลเมืองอุทัยธานีไม่ปรากฏว่ามีระยะเวลา อาจจะมีการเลิกกันเมื่อใดก็ได้ สภาพจึงไม่เปิดช่องให้ศาลบังคับให้เทศบาลเมืองอุทัยธานีต่อสายไฟฟ้าและจ่ายกระแสไฟฟ้าให้โจทก์ใช้ต่อไป ยิ่งในข้อที่ให้เก็บค่ากระแสไฟฟ้าหน่วยละ ๓๐ สตางค์ยิ่งบังคับไม่ได้เลย เพราะแม้แต่ตามสัมปทาน เทศบาล

เมือง อุทัยธานี ก็ยัง อาจขึ้น ค่า กระแส ไฟฟ้าได้ ใน เมื่อได้รับ อนุญาต การที่จำเลยตัดสายไฟและงดจ่ายกระแสไฟฟ้านั้น เป็นการกระทำต่อทรัพย์สินที่เป็นของจำเลยเอง ส่วนที่เป็นผลให้โจทก์ไม่ได้ใช้ไฟฟ้า **หากจะเป็นมูลให้ฟ้องก็แต่ในเรื่องผิดสัญญา หาใช่ละเมิดไม่** แต่ตามคำพรรณาในคำฟ้องของโจทก์ โจทก์ไม่ได้ฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานผิดสัญญานี้จากจำเลยที่ ๑ หากจะฟ้องเรียกก็เป็นแต่เรียกจากจำเลยอื่นๆ เป็นคนงานและเป็นตัวแทนของจำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๑ ต่างหากที่เป็นคู่สัญญากับโจทก์และจะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ในกรณีผิดสัญญา จำเลยคนอื่น ๆ เป็นคนนอก หาได้เป็นคู่สัญญากับโจทก์ไม่

จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าว สำหรับท่านนักศึกษาวิชากฎหมาย โปรดโน๊ตลงไปใน ป.พ.พ. มาตร ๔๒๐ ได้ทีเดียวว่า การทำผิดสัญญาไม่เป็นละเมิด สำหรับเทศบาลทั้งหลายโปรดสำเหนียกคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้ให้ดีว่า สายไฟฟ้าที่ถูกตัดในคดีนี้เป็นสายไฟของเทศบาลเอง จึงไม่เป็นละเมิดหากไปตัดสายไฟของราษฎรเข้า แม้จะอยู่

นอกบ้านของเจ้าของก็เป็นละเมิด และในคดีดังกล่าว หากฟ้องของคุณสันต์เขียนไปเป็นเรื่องผิดสัญญาแล้ว คำวินิจฉัยของศาลอาจจะเปลี่ยนไปเป็นอีกอย่างหนึ่ง (มีกฎหมายบังคับศาลไว้ว่าคู่ความเขาเถียงกันในเรื่องอะไร ให้ตัดสินได้เฉพาะข้อที่เขาเถียงกันเท่านั้น อย่าไปตัดสินข้อที่คู่ความเขาไม่เถียงกันเข้าด้วย คดีนี้โจทก์ตั้งมูลฟ้องว่าเป็นเรื่องละเมิด ศาลฎีกาจึงวินิจฉัยว่าเป็นละเมิดหรือไม่ ส่วนเรื่อง เทศบาล ผิดสัญญา หรือไม่นั้น โจทก์ ไม่ได้ ตั้งมูลฟ้อง)

☐ ลูกน้องโกงเงินหลวง เจ้านายจะต้อง
รับผิดด้วย...แต่ก็ไม่แน่นักดอกครับ. ☐

เงินหลวงตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้

เรื่องมีอยู่ว่า กระทรวงมหาดไทยได้วางระเบียบว่าด้วยการเบิกจ่ายเงิน การรักษาเงิน และการตรวจเงินของเทศบาลไว้ตั้งแต่วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๔๘๖ ข้อ ๑๙, ๒๐, ๒๒ ว่า จำนวนเงินที่จะรักษาไว้ในสำนักงานได้ต้องไม่เกิน ๒๐๐ บาท วงเงินที่เกินกว่านั้นให้นำฝากคลังหรือธนาคารทันทีหรือในวันรุ่งขึ้น และให้คณะเทศมนตรีตั้งกรรมการรับผิดชอบการรักษาเงินขึ้น ๓ คน ซึ่งในจำนวน ๓ คนนั้นต้องเป็นหัวหน้าหน่วยการคลังโดยตำแหน่งคนหนึ่ง

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ เทศบาลเมืองลพบุรีมีคุณชัชวาลย์เป็นสมุห์บัญชี เดือนกันยายน ๒๔๙๒ คุณชัชวาลย์ย้ายไปดำรงตำแหน่งปลัดเทศบาลเมืองนครนายก จึงได้มอบหมายการงานในหน้าที่สมุห์บัญชีให้แก่นาย ธ. (อย่าไปรู้ชื่อจริงของท่านเลยครับ) ปลัดเทศบาล ตั้งแต่นั้นมาเงินของเทศบาลจึงอยู่ในมือของนาย ธ. คนเดียว นาย ธ. คงจะเห็นได้ทีเลยขี่แพะไล่ ยักยอกเงิน เทศบาล ไป เสีย คราวละพันบาทบ้างหมื่นบาทบ้าง จนถึงวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๔๙๓ พนักงานตรวจเงินแผ่นดินจึงไปตรวจพบว่านาย ธ. ยักยอกเงินเทศบาลไปรวม ๑๕๔,๐๒๗.๙๒ บาท ธ. ถูกฟ้องทางอาญารับโทษติดคุกจำขังติดตรางจำตรวนกี่ปีไม่ปรากฏ ธ. คงจะไม่มีเงินใช้ให้เทศบาลเมืองลพบุรี เทศบาลเมืองลพบุรีเลยหันมาฟ้องคุณปลั่ง สุวรรณสโรช นายกเทศมนตรี คุณนิพันธ์ สาครรัตน์ คุณบุญรอด อินปุระ และคุณแสวง ตุละรัตน์ เทศมนตรี เป็นจำเลยในคดีแพ่งหาว่าปฏิบัติผ่าฝืนระเบียบการรักษาเงินของกระทรวงมหาดไทย ปล่อยให้เงินอยู่ในมือของ ธ. คนเดียวถึงวันละกว่าหมื่นบาท จึงขอให้ศาลบังคับให้จำเลยทั้ง ๔ คนร่วมกันรับผิดกับนาย ธ. ใช้เงิน ๑๕๔,๐๒๗.๙๒ บาทให้

เทศบาล ข้อเท็จจริงในคดีปรากฏว่า เทศมนตรีชุดของคุณปลั่งนี้เข้าปฏิบัติงานโดยไม่ได้รับมอบหมายจากเทศมนตรีชุดเดิม หน้าที่ของใครเคยปฏิบัติมาแต่ก่อนอย่างไรก็ปฏิบัติกันไปดังเดิม เทศมนตรีชุดนี้มิได้เปลี่ยนแปลงอะไรใหม่ให้เป็นที่เสื่อมเสียต่อเทศบาลเลย ระเบียบการเงินของกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวก็ไม่เคยมีพนักงานเทศบาลคนใดนำเสนอให้คณะเทศมนตรีชุดใหม่ทราบ คณะเทศมนตรีเพิ่งรู้ว่ามีระเบียบของกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวต่อเมื่อนาย ธ. ถูกฟ้องคดีอาญาแล้ว เช่นนี้ ศาลท่านพิพากษาว่า จำเลยทั้ง ๔ คนไม่ต้องรับผิด โดยท่านอธิบายกฎหมายว่า ระเบียบกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวเป็นแต่เพียงระเบียบการภายในในวงงานอันจำกัด ไม่ได้ประกาศเป็นกฎหมาย ไม่มีผลบังคับได้ทั่วไป เมื่อจำเลยไม่เคยทราบมาก่อนว่าระเบียบการรักษาเงินมีไว้ให้กระทำอย่างไร จะมากล่าวหาว่าจำเลยปฏิบัติผ่าฝืนระเบียบการรักษาเงินกระไรได้ เพราะการผ่าฝืนนั้นต้องรู้ว่ามีข้อบังคับให้กระทำหรืองดเว้นไม่กระทำอย่างไรแล้วยังผ่าฝืนขืนกระทำหรือละเว้นเสีย

จากคำวินิจฉัยของศาลดังกล่าว กระผมจึงขอประทานเสนอส่วนท้องถิ่นกรมการปกครองว่า กระทรวงมหาดไทยได้ตราระเบียบ อะไรเพิ่มเติม ขึ้นบ้างหรือไม่ในทำนองว่า เวลาเปลี่ยนชุดคณะเทศบนตรีให้พนักงาน ประจำ ทำบันทึกให้ คณะเทศมนตรี ชุดใหม่เซ็นรับทราบระเบียบการเงินที่สำคัญ ๆ เสีย แล้วส่งบันทึกนั้นมาเก็บรวมเรื่องไว้ในที่ใดที่หนึ่ง สุดแต่กระทรวงมหาดไทยเห็นสมควร ถ้าส่วนท้องถิ่นมีระเบียบเช่นนี้แล้ว ก็พอจะโล่งใจได้ว่า ต่อไปนี้เงินของเทศบาลจะตกน้ำไม่ไหล (น้ำในบ่อ) ตกไฟไม่ไหม้ (เหรียญบาท) แต่ถ้ายังไม่มี ก็น่าจะหยิบยกขึ้นพิจารณา มิฉะนั้นแล้ว หากมีเรื่องอย่างนี้เกิดขึ้นอีก คนแก่เช่นตาหวังหลังโกงจะว่าได้ว่า "เจ็บแล้วไม่จำ ๆ สมน้ำหน้าเจ้าหนูหล่อ (คนที่พ่อเขาพาไปดูหมี)" สำหรับท่านนักกฎหมายโปรดบันทึกลงไปได้ว่า การปฏิบัติตามที่เคยทำกันมาโดยไม่รู้ระเบียบที่วางไว้ไม่เป็นละเมิด

ที่เขียนมาทั้งหมดนี้ยังไม่ถึง ๑ ใน ๑๐๐ ของเรื่องที่เทศบาลทั้งหลายได้พิพาทกันเป็นคดีถึงศาลสถิตย์ยุติธรรม (ไม่ใช่ ๑ ใน ๑๐๐ ซึ่งเป็นอมตะนิยายของดอกไม้สด หรือ ๑ ใน ๕๐๐ ของใครก็จำไม่ได้) แต่ถ้าจะเขียนต่อไป ก็เกรงว่าจะถูกพนักงานสาว ๆ ของสุขาภิบาลค้อนและขอดว่ากระผมโอ๋แต่เทศบาล (ผู้หญิงค้อนอย่ากลัว กลัวแต่จะไม่ค้อน) ฉะนั้น กระผมจึงขออนุญาตกล่าวคำว่า "พบกันใหม่ เมื่อเทศบาลต้องการ"

ในที่สุด กระผมขอถือมงคลดิถีขึ้นปีใหม่ที่จะถึงนี้ตั้งสัตยาธิษฐานอัญเชิญพระเสื้อเมือง พระทรงเมือง และเทพยดาผู้ปกปักรักษาเทศบาลทั่วราชอาณาจักรให้คุ้มครองพนักงานเทศบาลทุกคนให้ได้เงินเดือนขึ้น ๒ ขั้นทุกปี มีเงินใช้ (จะใช้หนี้หรือใช้อย่างไรก็แล้วแต่) **ไร้โรคา** (ช่างเรียงพิมพ์กรุณาเรียงให้ดี อย่าเรียงผิดเป็น "ไร้โภคา" ไปเสียเล่า) **พาให้สุขสมบูรณ์ ทั่วกันทุกท่านเทอญ.**

(สำหรับท่านนักกฎหมายโปรดดู ป.พ.พ. มาตรา ๔๒๐, ๑๓๓๖, ป.ว.พ. มาตรา ๑๔๒ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๗/๒๔๙๒, ๕๐๒/๒๔๙๗, ๑๘๖๒/๒๔๙๗, ๑๒๐๑/๒๕๐๒)

พิมพ์ที่สมชายการพิมพ์
270/77 ซอยวิมลสรกิจ ตลาดใหม่บางยี่ขัน กรุงเทพมหานคร
นายสมชาย ขาวศรี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2518